

აკად. ს. ჯანაშიას სახელობის საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმი

ნ. მ ა რ ი

იერუსალიმის ბერძნული საკათრიარქო
წიგნსაცავის ქართული ხელნაწერების
მოკლე აღწერილობა

დასაბუქლად მოამზადა ე. მებრეველა

АКАДЕМИЯ НАУК ГРУЗИНСКОЙ ССР

Государственный Музей Грузии им. акад. С. Джанашиа

Н. Я. МАРР

КРАТКОЕ ОПИСАНИЕ
грузинских рукописей библиотеки
греческого патриархата
в Иерусалиме

Подготовила к печати Е. П. МЕТРЕВЕЛИ

ИЗДАТЕЛЬСТВО АКАДЕМИИ НАУК ГРУЗИНСКОЙ ССР

ТЕИЛИСИ — 1955

წინასიტყვაობა

აკად. ნ. მარის წინამდებარე ნაშრომი „იერუსალიმის შერძნული საპატრიარქო წიგნსაცავის ქართული ხელნაწერების მოკლე აღწერილობა“, რომელიც პირველად ქვეყნდება, შედგენილია ავტორის მიერ 1902 წლის ექსპედიციის დროს.

1902 წელს რუსეთის პალესტინურმა საზოგადოებამ ნ. მარი, ი. ჯავახიშვილი და ა. ვასილიევი მიავლინა სინას მთასა და იერუსალიმში იქ დაცული ხელნაწერების შესასწავლად. 1903 წელს ნ. მარმა გამოაქვეყნა მივლინების წინასწარი ანგარიში¹, საიდანაც ჩანს, თუ რა ფართო გეგმით მუშაობდნენ ხსენებული მკვლევრები ექსპედიციის დროს და რა დიდი მნიშვნელობის მასალამ განვლო მათ ხელთ საზღვარგარეთის ქართული მწიგნობრული კულტურის ამ უძველეს კერებში.

1897 წელს ნ. მარმა ათონის მთაზე იმოგზაურა. ათონის ივერიის მონასტრის ქართული ხელნაწერების შესწავლამ მრავალი საინტერესო საკითხი წამოაყენა მკვლევრის წინაშე, განსაკუთრებით ადრექრისტიანული ხანის ქართული მწერლობისა და ქართულ-სომხური ლიტერატურული ურთიერთობის სფეროდან. ამ საკითხების გაშუქებისათვის დამატებითი მასალის მოპოვებას ვარაუდობდა ნ. მარი, როდესაც მიემგზავრებოდა თავის კოლეგებთან ერთად სინას მთასა და იერუსალიმში. მისთვის აშკარა იყო, რომ ქართული კულტურის უძველესი კერების, სინას მთისა და იერუსალიმის ქართული წიგნსაცავების შესწავლის გარეშე შეუძლებელი იყო ათონის მასალების შეფასება: «Для меня стало ясно, что нельзя издавать афонских материалов, не порывшись в синайской и иерусалимской библиотеках за новыми данными для пополнения, а особенно правильного освещения собранных в Ивере текстов»².

¹ Н. Марр, Предварительный отчет о работах на Синае, веденных в сотрудничестве с И. А. Джаваховым, и в Иерусалиме, в поездку 1902 г. (апрель—ноябрь). ცალკე ამონაბეჭდი.

² Н. Марр, იქვე, გვ. 2.

იერუსალიმისა და სინას მთის ხელნაწერებმა საესებით გამართლეს ექსპედიციის წევრთა მოლოდინი. ექსპედიცია პირველ რიგში სინას მთაზე გაემგზავრა, სადაც მან თავისი დროის უდიდესი ნაწილი სინას მთის ეკატერინეს მონასტრის ხელნაწერებზე მუშაობას მოანდომა. ამ მუშაობის შედეგია სინას მთის ქართული ხელნაწერების აღწერილობა, შედგენილი ნ. მარისა¹ და ი. ჯავახიშვილის² მიერ, რომელიც დღესაც ფასდაუდებელ სამსახურს უწევს ქართულ მეცნიერებას.

სინას მთიდან იერუსალიმში ნ. მარი მარტო გაემგზავრა. მიუხედავად იმისა, რომ ნ. მარი იერუსალიმში მცირე ხანს დარჩა, მუშაობამ აქაც კარგი ნაყოფი გამოიღო. ნ. მარმა იერუსალიმში შეისწავლა ქართული მწერლობის ისეთი შესანიშნავი ძეგლები, როგორც არის გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრება³, ჯვრის მონასტრის აღაპები⁴ და იერუსალიმის წარტყუნვა⁵.

აქვე შეადგინა ნ. მარმა იერუსალიმის ბერძნული საპატრიარქო ბიბლიოთეკის ქართული ხელნაწერების მოკლე აღწერილობა. ეს აღწერილობა ნ. მარს, როგორც ჩანს, არ მიაჩნდა სრულად დასაბოლოოდ დამუშავებულად. ის ვარაუდობდა, რომ კვლავ დაუბრუნდებოდა ამ სამუშაოს. აჯამებდა რა ექსპედიციის შედეგებს, ნ. მარი წერდა: «Итак, мы поехали на Синай и в Иерусалим за сырыми материалами, чтобы разрешить некоторые свои сомнения. Но материалов, материалов захватывающего интереса, оказалось такое обилие, что они подчинили нас себе и в свою очередь сами поставили нам ряд новых животрепещущих вопросов по истории христианства в древней Грузии и Армении и по культурному взаимодействию названных соседей не только между собой, но также с прочими народами Передней Азии, преимущественно христианскими. Разрешение этих вопросов облегчилось бы в значительной степени, если бы удалось описать гру-

¹ Н. Марр, Описание грузинских рукописей синайского монастыря. М—Л., 1940.

² ივ. ჯავახიშვილი, სინას მთის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, თბილისი, 1947.

³ Георгий Мерчул, Жизнь Григория Хандзтийского, Т. Р., кн. VII, 1907.

⁴ აღაპნი ჯვარის მონასტრისანი იერუსალიმს შინა, გამოსცა ნ. მარმან. Bibliotheca Armeno-Georgica, III, ს. პეტერბურგი, 1914.

⁵ Антиох Стратиг, Пленение Иерусалима царями в 614 г., Т. Р., кн. IX, СПб., 1909.

зинские рукописи Иерусалима и Афона с такой полнотой, как теперь описано синайское собрание. На это предприятие я смотрю, как на ближайшую задачу, не только потому, что оно обещает хорошую добычу, и без него наше дело есть лишь полдела, даже менее того, но и потому, что время не терпит. Опыт показал, что каждый год обезценивает эти сокровищницы»¹.

დროის სიმცირის გამო ნ. მარის იძულებული იყო ხელნაწერები გამორჩევით აეწერა. „აღწერილობის“ ავტორისეული შენიშვნებიდან ირკვევა, რომ ნ. მარს ხელნაწერების ანდერძები და მინაწერები სრულად არ გადმოუღია, ისინი შეუტრეფია თავისი სამეცნიერო ინტერესის თვალსაზრისით. ყველა ამის მიუხედავად, ნ. მარის „აღწერილობას“ აშკარა უპირატესობა აქვს არა მარტო ნ. ჩუბინაშვილისა² და ალ. ცაგარლის³ აღწერილობებთან, არამედ რ. ბლეიკის⁴ კატალოგთანაც, რომელიც ორი ათეული წლით უფრო გვიან არის შედგენილი.

ზემოთ დასახელებული კატალოგებისაგან განსხვავებით ნ. მარის ნაშრომში სრულად არის წარმოდგენილი ყოველი ხელნაწერის შედგენილობა. განსაკუთრებით გულდასმით აქვს ავტორს აღწერილი ჰაგიოგრაფიული, ჰომილეტიკური და დოგმატიკური კრებულები. ზედმიწევნითია ხელნაწერის რაობის განსაზღვრა. აღწერილობაში ვხვდებით ისტორიული ხასიათის მნიშვნელოვან ანდერძ-მინაწერებს, რომლებიც არ შესულა ზემოთ დასახელებულ კატალოგებში. ეს კატალოგები ვერც ფილოლოგიური გამართულობით შეედრებიან წინამდებარე ნაშრომს. ნ. მარის გადმოწერილი ტექსტები მრავალ შემთხვევაში ასწორებენ ალ. ცაგარლისა და რ. ბლეიკის გამოქვეყნებული ტექსტების წაკითხვებს. ყველა ამის გამო აშკარაა, რომ ნ. მარის „იერუსალიმის ბერძნული საპატრიარქო წიგნსაცავის ქართული ხელნაწერების მოკლე აღწერილობას“ დიდი მეცნიერული ღირებულება აქვს, რის გამოც აკად.

¹ Н. Марр, Предварительный отчет, гл. 51.

² Описание Крестного монастыря, близ Иерусалима, и некоторых грузинских рукописей, хранящихся в нём, сделанное Н. Чубиновым с 3—4 по конец мая 1845 г. «Сведения о памятниках груз. письменности». т. I, вып. III, СПб. 1894, стр. 44.

³ А. Цагарели, Памятники грузинской старины в св. Земле и на Синае. ПЛС, IV, вып. I, СПб. 1888.

⁴ R. P. Blake, Catalogue des Manuscrits Géorgiens de la Bibliothèque patriarcale Grecque à Jérusalem. Orient Chrétien, 3-série, t. III—V 1924—26.

ხ. ჯანაშიას სახელობის საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ხელნაწერთა განყოფილებამ განიზრახა მისი გამოქვეყნება.

ნ. მარის „აღწერილობის“ ავტოგრაფის როტოპირი, რომელიც საფუძვლად დაედვა წინამდებარე გამოცემას, დაცულია აკად. ს. ჯანაშიას სახ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ხელნაწერთა განყოფილებაში (ფოტოკოლექცია, № 122). ეს როტოპირი, ჩვენი თხოვნით, მუზეუმს გამოუგზავნა ГАИМК-ის ნ. მარის კაბინეტმა¹ 1949 წელს.

წინამდებარე გამოცემაში ავტოგრაფით თქმის უცვლელად არის წარმოდგენილი. ჩვენ შევიტანეთ მხოლოდ მცირეოდენი ტექნიკური ხასიათის ცვლილებები: განკვეთილობის ნიშნები შევცვალეთ სასვენი ნიშნებით; ტექსტებიდან ამოვიღეთ ანმეტიან ფორმებთან დასმული ძახითი ნიშნები (!); შემდგენელის სხვადასხვა ხასიათის შენიშვნები, მიწერილი ტექსტის გასწვრივ თავისუფალ კიდეზე, სქოლიოში ჩავიტანეთ; ხელნაწერის ნომრის ქვეშ კვადრატულ ფრჩხილებში მოვათავსეთ ამავე ხელნაწერის შესატყვისი ნომრები ალ. ცაგარლისა და რ. ბლეიკის კატალოგებიდან (ცნობათა სიმცირის გამო შესატყვისი ნომრები ყველა ხელნაწერისათვის ვერ დაიძებნა).

ნ. მარი თავის აღწერილობებში უთარილო ხელნაწერებს პირობითად არ ათარილებს. იმისათვის, რომ მკითხველმა შიახლოებით ღაინც წარმოიდგინოს ხელნაწერის დაწერის დრო, ჩვენ საჭიროდ ვცანით ხელნაწერის ტექნიკური აღწერილობის ბოლოს კვადრატულ ფრჩხილებში მიგვეწერა რ. ბლეიკის მოწოდებული დათარილება.

იმ შემთხვევაში, როდესაც ხელნაწერის ანდერძ-მინაწერებზე აშკარად ჩანდა ხელნაწერის გადამწერი, მისი სახელი, კვადრატულ ფრჩხილებში ჩასმით, შევიტახეთ აგრეთვე ტექნიკურ აღწერილობაში.

აღწერილობას დავურთეთ საძიებლები.²

მ. მეტრეველი.

¹ დედნის შიფრია — ГАИМК, кабинет Н. Я. Марра. № А 2925.

² ნ. მარის „იერუსალიმის ბერძნულ საპატრიარქო წიგნსაცავის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა“ სასტამბოდ გვუღდასმით გადაწერა ნ. კასრაძემ.

Рукопись на бумаге под бомбицину in-fol., [279 л.]; в два столбца церковным строчным. [XIII].

Содержит:

ალექსანდრიელ მთავრ
ეპისკოპოსთა და ათანასესი
და კვირილესი და სხთა
შემდგომთა შთათორგმნბდა
ფნთა წიგნისაჲ, რა არიან
ას ორშეოცდაათნი ფსნნი
ლთისნი, ხ მერძულისაგნ
ქართლდ იორგმნა ნტრისა
შშისა ეფრემის მიერ.

Александрийских архи-
епископов Афанасия и
Кирилла и прочих следова-
вших за ними толкование
книги псалмов, кои суть Да-
видовы сто пятьдесят, С гречес-
кого же на грузинский переве-
дено блаженный отцом Ефре-
мом.

Начало с этим заглавием помещено на обороте седьмого листа. Ему предшествует предисловие, дефектное.

Наличное его начало: შობილსჲ და კდ უსრულე-
სი-რე მლლდ მქცვა არს, ოდეს დაისხნეს მტრნი მისინი (!)
ქუშე (!) ფრტია მისთა. Содержит предисловие—толкования,
в большинстве символические, различных слов, употребляемых
в связи с богом, напр., ყური ღთისა уха бога, საყდარი ღთისა
престол бога, ფრთენი крылья бога и т. п.

¹ [Примечание составителя к Описанию рукописей].

Указание листов делается по пагинации, которой решал библиотекарь снабдить все грузинские рукописи к концу моих занятий (აქ შენიშვას ბ. ძრო: выставление страниц было поручено ученикам греческой школы. Некоторые рукописи, как потом пришлось видеть, все же остались без пагинации). В пагинации этой встречаются недосмотры, иногда пропущены листы, напр. в рукописи № 8, между 248 и 249 имеется лист без номера.

Записи и особенно приписки я выписываю или отмечаю лишь выбором, именно те, которые казались мне или особенно важными, или имеющими значение для занимающих меня вопросов. Возможно, что любопытные в этом отношении записи были не замечены мною. Во всяком случае, почти во всех описанных рукописях остались неотмеченные мною приписки, для которых я не располагал временем, и без того в высшей степени ограниченным.

В конце предисловия читаем:

„... რიცხვ ას ერგასისთა ფნთაჲ, რნი იგი ჰრთა შს ხუთ წიგნად გნიყოფებიან, ხ გნიყოფებიან ესრეთ:

ჰლით ფნითგნი ვე მეორმოცედმდე—ერთ წიგნად. და ამიერთგნი ვე სამეოცდამეათერთუმეტედმდე—მეორედ. და მიერთგნი ვე ოთხმეოცდამერვედმდე—მესამედ წიგნად.

და მიერთგნი ას და მეხუთედმდე—მეოთხედ და მიერთგანი ას ორმეოცდამეათედმდე—მეხუთედ წიგნად.

ხ ბერძენთა და ქრთვლთაჲ წიგნი ფნთაჲ ყივე სწორ არს და ერთ წიგნ შეწევნითა ღისდთა და მოსწრფედ მოლუაწებიითა დიდისა მის მნათობისა გნი მთაწმიდე ღისაჲთა, ვინაჲცა მისითავე ლცვითა და მდლითა ბერისა ჩნისდთა, ყლსავე ამს ლთისა თრგმნსა შა არცა ერთსა მუჯლსა სადა ევმარა ცვალებჲ, ად მისივე თრგმნილი მუჯლი დავწერეთ მის მიერთთა უხითა (!) გნძნობილთა, რისა იყავნ სკნდ ნეტარებაჲ და ქსენებჲ მისი, ამინ.“

Между «прочими» толкователями шигуется и ексუქი.

Наличный конец (из толкований ексუქи):

„... რლ არნ სიმართლე და სიმჴნე, სიმჴდე და სიბრძნე. რნი ესე საკუთრად მონიჴებად რწმუნებულ არნ სლისადა (!) ად ქნ ამათისა მის მძლვრებისაგნ გნათავისუფლა ნათე (!)“¹

Запись ркп. № 1.

На боковом поле одной из страниц толкования, в средней части, почерком текста:

„ქე ღო აცხოვნე ქ მ ი ე მ უ ს ლ უ გ უ რ ი, ან, რნ ესე წიგნნი (!) მლიგნა“.

Приписки в [ркп.] № 1:

В конце предисловия военным письмом:

„ქ. ეჲ, შენ, წმიდაო დავით წინასწარმ-
მეტყველო, შემწე მეყავ ტომსა
შენსა ქართველთ ბატონი შვილს
დომენტი ყოფილს დამიანეს.
ოდეს მოველ, თაყვანი ვეც

¹ Ср. Тарасий у Жордания, I, стр. 128, пов. по 130—131 (იგულისხმება არქიმანდრიტის ტარასის მიერ 1830 წელს გადაწერილი „დავითნის განმარტება“ რომელსაც ეხება თ. უორდანი „ქრონიკების“ I ტომში, გვ. 128, 130—131.—ე. მ.)

მე ცოდვილმა წმიდას ქალაქს.
 მოიხსენე, უფალო, გამზრდელი
 ჩემი ბ ა რ ბ ა რ ა. ვინც შენდობა ბრძანოთ,
 ღმნ თქვენც შეგინდოს.
 დ ა მ ი ა ნ ე“ (ввязью)

4

[Б. 10]

Бомбицина in-fol., л. 252, строчным церковным в два столбца, в переплете.

Дефектна в начале и конце. [XIII—XIV].

Толкование Четвероевангелия.

5

[Б. 9]

Пергамент, in-fol., в два столбца строчным церковным, в переплете, 195 л. В начале недостает 15-ти тетрадей. Обрывается на 41-ой тетради, [первая половина XI в., переписчик: დოსითე—65 v B.].

Толкование апостолов с весьма обстоятельными кое-где разъяснениями к тексту на полях, напр:

1. л. 110 а:

„შეისწავე, რ ლირწებაჲ ვერ ვპოე ჩემთა ქონებულთა სამთა პავლესა თარგმანთა და ერთსა პავლესა ბერძულთა შა“.

2. л. 114 в:

„ჟ, ყდ ბრძენო, ვრ დაგვიწყებიეს, რ ეხილვნესცა ეფესელნი, და ესწავლაცა შთა.“

შეწავეის (sic), რ ესე ცდომილი ბერძულადცა არს და, მგონია, რლ მწერლისაგნ. ამისთს ესე ზემონი სტყნი ბერძულადვე, ვპოვენ, საბრალობლდ დაწერილნი ვისგნმე ფილოსოფოსისა“.

Записи:

1. „ღნ დიდბლ ყვნ სლი დოსითესი“ (л. 5 в).

2. „ად დგომელს შილას და მისთა მშობელთა შნ ღნ, ან ორა“ (л. 34 в).

П р и и с к и:

1. № 34 в—35 а церковным строчным:

„ცოდვილსა უნაყოფოსა სწლით საბრალოსა ჯჯისა მონასტრის მამასა მარეს და მისთა მიცვალებულთა შეუნდნეს ლწ. ვინცა ბრძანოთ, თქნცა შწს ლწ. აწ, κερελεισον“.

2. № 35 а военным письмом:

„ბესარიონს და მისთა მშობელთა და მიცვალებულთა მისთა შწ ლწ. ვინცა ბრძანოს, შწს ღმერწ, ამინ. ქრანიკრს (!) ჩყიე“.

6

[Ц. 1 Б. 7]

Пергамент in-fol, строчным в два столбца, в разбитом переплете. Начинается со 2-ой тетради. В конце сохранилось пять листов после 44-ой тетради, [первая половина XI века].

Пророки

Листы с тем началом, которое приводится у Цагарели, нашел я в сундуке с дефектными рукописями. Собственно это 3^{1/2} листа с текстом ветхозаветным.

В начале первого листа, сохранившегося в менее чем половинной форме, читаем:

„... უღელ[
მძლავ[რ
რა. დათ[
წ გწვმდიდ[
გწსუენებ[
მისაჲ. და ყწ.
მისნი. ვ[ერ]ე[
მას. სიც[რ]უი[
და

მე ოწლი ლწთი შწნი. [
მოგიყვანე შწ [
ეგვბტით. მერმ [
და გამკვდრო შ[...“

Полулист, на котором это начало, с листом, почти вполне сохранившимся, составляет одну «связь» (*ყაყ*) тетради. У дру-

гой такой пары пострадал первый с лицевой стороны от влаги, чернила смыты в значительной степени. На обороте этого листа второй пары, во втором столбце читается красной киноварью:

„დაესრულა ოსესი
იოველ წწყლისაჲ“.

Первый раз рукопись я увидел без этих 4-х листов.

Рукоп. тогда начиналась с 1-го листа II-ой тетради так:

1 „... ლნი, რ მოწვევულ არს სა-
სთულებელი. შევედით წნ-
ეხდით, რ სავსე არს საწ-
ნეხელი. და გარდაეცემიან
ტაგარნი, რ გნმრავლდა
ბოროტი მთი, ოხრით ოხრიდ-
ეს დღესა მას სშჯლისსა...“

Это Иоила, из пророчества которого сохранились 1^{1/2} столбца. В рукоп. именно то чтение, которое Цагарели (стр. 145, 1) приписывает только Афонскому და ონ და იმკკდ-
როს სიონს შა.

Вообще выписки Цагарели из этой рукописи неточны, а в орфографическом отношении полны искажений.

2. ამოს წწყლისაჲ (листов восемь).

3. აბდია წწყლისაჲ (сохранились 1^{1/2} столбца)

Здесь нехватает 16 тетрадей (დ—ით), см. Описание рукоп. № 20

4. იერემია წწყტყლმნ იტლმით:

Нач.:

„მოხუცებულთა წარტყუენუ-
ლთა და მღდელთა ცრუ წწყლთა
და ყნისა მიმართ ერისა წიგნი
ბბლვნდ წარტყუენულთა მი-
მართ და ყნისა მიმართ ერისა...“ } sic.

20

[Ц. I Б. II]

В новом переплете, эта часть рукоп. № 6, именно недостающие там 16 тетрадей (დ—ით), с недостающею некоторыми листами, почему всего 107 листов. [XI].

[Пророки]

Наличное начало из пророка Авдии:

„ კელისა მისთ^ს და შე-
ცოდებისა ძმისა შ^ნისა
იაკობისა დაგფაროს
შ^ნ სირცხვლმ^ნ და ა-
ღეგოცო უკ^შ, ვინაჲთ
ღლითგ^ნ წინა აღუდგე“.

Иона (лл. 1 v² — 4 a²), Миха (მიქია, лл. 4 a² — 10 v²), Наум (10 v² — 15 a²), Молитва Аввакума (лл. 15 a² — 16 a²), Софония (16 a² — 19 a¹), Аггей (აგგია, лл. 19 a¹ — 21 a¹), Захария (лл. 21 a¹ — 31 a¹), Малакия (лл. 31 v¹ — 34 v²), Исаия (лл. 34 v² — 77 a²), Перемя (лл. 77 a² — 107 v¹)

Обрывается (тетр. 19, л. 8 v) на следующих словах:

„ ... და მოკუდა ა-
ნანია ცრუ წწყლი მას წელსა,
თთუგსა მეშუდგსა. და ესე
სიტყენი მის წიგნისანი, რ^ლ მიუძღუანა: ¹
რ^ლ წარტყუენა ნაბუქოდო-
ნოსორ ი^შმით ბ^ზლენდ შ^დ
გამოსლვისა იექონია შ^ფისა...“

Рукопись нуждается во внимательном описании. В пагинации замечаются странности: за II (ბ) тетрадь, на восьмом листе которой стоит г (III), а не ბ (II), следует тетрадь XX-ая (კ); эта высокая нумерация продолжается и далее. Имеются пробелы. Первые цифры (так до 30) этой высокой нумерации кажутся позднейшими.

Записи:

В заглавии плача (48 a¹)

„ქ^შ შე პრ^ნბრ^შ“.

Приписки:

Приписка Макария, о которой говорит проф. Чагарели (стр. 144), написана почерком, не «близким к тесту Пророков», а совершенно от него отличным, хотя и церковным письмом.

¹ Подчеркнутые слова киноварью.

7 +

[Ц. 105 Б. 14]

Пергамент in-fol., строчным церковным 1056 года. С 11-ой тетради—в два столбца (до 11—в один). В переплете. Заставки. Вырезаны два первых листа 49-ой тетради. [Перепищики: იოვანე დვალისი და მიქაელ. სმ., запись 7 с].

I. Григория Богослова похвальное слово Василию Великому, Кессарийскому.

II. Григория Нисского похвальное слово тому же Василию, в переводе Евфимия.

III. Слова Василия Великого:

1. О посте, в двух главах.
2. Что бог не есть причина зла.
3. На евангельский текст Луки—«დავარღვნებ (!) საუნჯენი ჩემნი და უდიდესნი (!) აღვაშენებ (!)», и о жадности (ანგაპრებისა).
4. მადლობისათვის.
5. О гневе.
6. О зависти.
7. К богатым (მდიდართა მიმართ).
8. Во время голода и засухи (უწყებრობისას).
9. უწყებისათვის სოლომონის იგავთა.
10. О вере в св. троицу.
11. О начале Евангелия Иоанна.
12. О св. духе.
13. მომთრვალეთათვის, რი თქუა შგდ აღსებისა დღითა ერთითა.
14. რი თქუა ლაკიზის შა ქლქსა.
15. О гордости и смирении.
16. არა შექცევისათვის სჯმეთა სოფლისათა და ცეცხლისა მისთვის, რი შეეღვა კესარიელთა ქლქსა.
17. სწავლაჲ წისა და ნეტარისა მამისა ჩრნისა ბასილისი.
18. Об отшельничестве в переводе Евфимия.
19. О покаянии. №№ 20, 21, 22, 23 без специального предмета, как № 17.

IV. Послание Василия Великого к Григорию Богослову.

V. Учение о молитве и прочих добрых делах (სათნობათა) для спасения души.

VI. Чтение об успении богородицы.

VII. О св. крещении к тем, которые поздно крещаются.

VIII. О воздвижении (ამაღლებისათვის) честного и животворящего креста.

IX. Похвальное слово Георгию Победоносцу.

X. Похвальное слово ივლიტა მოწამისაჲ, და ნაკლულევა-ნებისათვის პირველ თქუმულისა.

XI. Похвальное слово сорока мученикам.

XII. О слове пророка Моисея: «ეკრძალე თავსა შენსა».

Следует оглавление на двух страницах, с красными инициальными строками в начале:

„სწერია წსა ამას წიგნსა
წდისა და ლთ შემოსილისა
მშმისა ჩნისა ბასილისსა
სკოტხეები თავი ლვ“.

В заключении, на пяти листах заметка о значении Василия Великого, как писателя, с пространным введением касательно ветхозаветных великих учений¹.

Записи:

1. В заглавии похвального слова Нисского Василию Великому:

„ქე შე მამე პრობორე, ჯრისა მშნბლი, ან“.

2. В заглавии чтения об успении богородицы, сочинения Василия Великого Кессарийского:

„ივ ქე ადდე სლითა მამე პრბრე, ან.“

3. Мелким почерком на последней стр. 49-ой тетради:

„ქ. ივ ქე შე ყთა დბდბლოგნ უცდვლეგი დიაკნი და გხკი სლითა სმიონ (!), ან“.

¹ „აღწერილობის“ ამ ფურცლის მეორე მხარეზე ნ. მარის მიერ წარწერილია: Ср. Жордания, стр. 177—181, равно, 201“ (ივლისხმება თ. ყორდანიას „ქრონიკების“ I ტომის დასახელებული გვერდები, სადაც განხილულია გ. ავალი-შვილის მიერ იერუსალიმის ჯვრის მონასტრიდან ჩამოტანილი გრიგოლ ღვთისმეტყველის სიტყვების შემცველი ხელნაწერის ანდერძი.—გ. მ.)

4. В конце 31-го по моей нумерации слова **Василия Великого**:

a) начальными буквами:

„მადლი და ღმრთეობა ყლისა კეთილისა მიზეზსა,
გნსრლდა წიგნი წმინდისა ბასილისი ჯრისთჳს.
იჳ ქე, ადრდჳ სლთა მჳმ პრხრე, ჯრისა მჳმბლი,
და აღუჯოცენ ცდვნი მჳსა ეფთჳსმეს (!),
მომგებელსა ამისსა, კხლსა სლთა, ან.“

b) непосредственно мелким строчным:

„ულირსნი ამისნი მწრლნი იოვანე და მქლ ლცსა
მოგჳსნით, წნო მჳნო“.

5. В конце 32-го слова **Василия Великого**, инициальным письмом:

„ქე, მეუფეო დიდებისაო, ადიდჳ
სულითა მამაე იოვანე, ან.“

6. В конце оглавления

a) начальными буквами:

„დაიწერა და გნსრულდა
წე ესე წიგნი სლთა გნმან-“

b) строчным:

ათლებელი წმინდისა და ღმრთეობის
მჳმისა ჩნისა დიდისა ბასილისი მონსტრი-
სათჳს ჯრისა, რი აღმნა წნ მჳმნ პრხრე,
ბრძნბითა და მღწობითა კხლისა კცისა
მჳმისა ეფთჳსმესითა, ქნ მიეცინ მადლი კთლი,
წელითა ულირსისა ბერისა იოვანე დვა-
ლისაჳთა და შვილისა ჩემისა კხლისა
მქლისითა. ლცჳჳეთ, წნო მჳნო,
და რი დაგუეკლოს, შენდობა ყავთ“.

7. Основная запись, на лицевой стороне последнего листа, сохранившаяся лишь отчасти и не в первоначальном порядке. Последние листы, теперь всего в числе трех, были перерезаны поперек пополам и сложены невпопад, низом вверх. На указываемой странице последнего листа имеем три части основной записи:

a) второй столбец верхней половины, склснный с нижнею верхом вниз (эта половина была при первоначальном состоянии нижней):

2. ბ. მარი

„ვემოწაფე ღოთ შემოსილ-
სა და წსა, მშსა კროზორის,
რნ დიდითა მოლუაწები-
თა შეუნიერად და კეთილა[დ]
ალაშენა მონასტერი ცხო-
ველს მყოფელისა და პატი-
ვონისა ჯრისაჲ და დას-
ხნა მას შინა ყნივე შეუნი-
ერნი და კეთილნი წიგნნი
სალმრთონი.

ზ არა იყო მუნ შეუნიერი
ესე და საწადელი განმა-
ნათლებელი სულთაჲ წიგნი,
თქუმული წდისა ღოთ შე-

b) первый столбец нижней половины листа:

... იელად სარწმუნოებით
ვევედრებოდე, და მომ-
მადლა ღნ. აღვასრულე
საგმრითა ჩემითა და წე-
რით და შემოსით, და შეე-
წირე მონასტერსა ჯრისა-
სა იშლემს, რლსაცა აღ-
უთქუ საჯსენებელად
და სალოცველად ფდ ცო-
დვილისა სულისა ჩემისა
და სულსა (!) მშობელთა ჩემ-
თასა სულსა ფარსმანისსა

c) второй столбец той же нижней половины листа:

და მმოსელთანი იოვანესი
და მქლისი, რა ღნ წდითა
ლცვითა თქნითა და მზბითა
წდისა ბასილისითა ყოს აღ-
კოცაჲ ყლთა ცდვთა ჩნ-
თაჲ. და ჩნ და თქნ ერთო-
ბით ღირს გუყენეს მარ-
ჯუენეთა მისთა თანა. რ
მისი არს ღზჲ უკი უკე, ან.
დაიწერა და შეიმოსა ჳელი-
თა იოვანე დვალისაჲთა და
კხლისა შვილისა ჩემისა მქლი-
სითა, ლცვით. წნო მშნო.
ქრკნი იყო სრჲ.“

Приписки:¹

1. Церковным строчным в конце Похвального слова Василию Великому:

„ესე დიდებული და ყდ პატიოსანი დიდრ ბასილი
მე ცოდვილმნ და საწყალობელმნ გერმანე მო-
ნახონმნ ეზდაველიძემნ შეკვაზმე სლისა
საღებლად მს უა, ოდეს მოწყლებისა კარი ჩ-
ამოაჯსნეს თათართა და ზღუდე გაათავ-
ეს არაცა (!) ამა წიგნისა კლის შეხებასა ღირ-
ს ვიყავ, მაგრა პატიოსანმნ ჯრმნ იპრია-
ნა² ამისი შეკვაზმა. აწე ვინცა შენდობითა მოგვ-
კსენოთ, ღნ თქნცა მოგიკსენოას (!) სასუფევე-
ელსა ცათასა. სლსა გერმანეს ეზდაველი-
ძესა (!) და მისა მეუღლესა თმრს და მისთა დედა-მამა-
თა, ძმათა, დათა, ძმისწლთა შნს ღნ, ან და კსნ.
გედევანს მაკავარიანსა და მისთა დედა-მამათა
და ძმათა და დათა შნს ღნ, ან და კსნ.“

2. На одной из страниц 17-го слова Василия (в рп. 21-го) церковным:

„ქ: სიგლკლსა (!) ზრზმელსა, მახარობელსა და მისთა ძმათა
შნ ღნ“.

3. На одной из стр. учения Вас. В. о молитве военным письмом:

„ქ: წა ბასილი, მიშუეღე ცოდვილსა ნიკო-
ლოზს, ჯუარისა ძმასა, ზენარ! ვინც შენდობა
ბრძანოთ, თქუნცა შეგინდუნეს ღთმნ, აჰა ზენარი“.

8. +

[Б. 13 Ц. 131 (?)]

На бумаге, in-fol., 382 л., в новом переплете, строчным церковным письмом в два столбца (письмо крупное до 278-го листа, затем сравнительно мелкое; с этим мелким письмом встречаются листы и до 278-го листа). Листы местами перемешаны, как вообще в ркп. с новым переплетом. Дефектная ркп., начинается листами 7-ой тетради, ныне всего четыре. [XIII—XVI]. [перепищик გრიჭუტირელი, заяв. 277 а]

¹ Есть и другие приписки.

² В рп.: „სუსუს“

Н а ч а л о:

„არა გწმავალთა-
 თვს არა რაჲ დიდი
 და გწმებუკებული
 მოგენობად (!), გინა თ-
 ქუმად შასაძღებ-
 ელ არს. ხ^რ ესე და-
 ლათუ სხვთ მდაბა-
 ლ იყო, ამას ზ^ა
 არა მდაბლოდა, ა^რდ
 მაღლად აღილო თ-
 ავი“.

Это же есть наличное начало первого произведения (мл. 1 а¹—30 а²), состоящего из 130 строф (строфы отмечены красными чернилами).

1. Григория Богослова ეპიტაფიად ბასილისსა.

2. სტიხონი, იროიკონი, პარაფრასნი ნიკიტაფილოსოფოსისანი (мл. 30 ა²—32 ვ²), в 12-ти строфах.

3. Григория Богослова слово ნათელთათვს (мл. 32 ვ²—46 ა²).

4. Григория Богослова ნათლის-ღებისა მიმართ მწუჭეველობითი (!) (мл. 46 ვ¹—83 ვ²).

5. Григория Богослова (Послание) к Григорию Нисскому, брату Василия Великого, пришедшему после рукоположения (შ^რდ ჯელთ-დასხმისა მოსრულისა, მლ. 83 ვ²—89 ა¹).

6. Григория Богослова слово об Афанасии Великом (мл. 89 ა¹—114 ა²).

7. Григория Богослова ასერგასისთა მიმართ ეპისკოპოსთა სიტყუაჲ ჯმნისაჲ (мл. 114 ა²—133 ვ²).

8. Его же слово о любви к бедным (133 ვ²—163 ა¹).

9. Его же слово წყლულებისათ^ს სეტყუსა მიერისა (мл. 163 ა¹—178 ვ²).

10. Его же პასხაჲსთვს და დაყოვნებისათ^ს (мл. 178 ვ²—180 ვ¹).

11. Его же второе слово о Пасхе (мл. 180 ვ²—204 ა², л. 203 случайно попал сюда).

12. Его же абалкзриацисათუს და არისა და ენკენიათათუს (მლ. 204 ა² — 223 ვ²).

13. Его же о Маккавеех (მლ. 223 ვ² — 235 ვ¹).

14. Его же слово о священномученике (მღღელმოწამისა) Киприане (მლ. 235 ვ² — 248 ვ²).

15. Софрония, иерусалимского патриарха, похвальное слово о Григории Богослове (მლ. 249 ვ¹ — 277 ა¹).

16. Акростих Ефрема — „ჭ, ფრიაღო მოძღურებისა, უფსკრულთაგან შემწე ჩემდა იქმენ დღესასა განშჯისასა სრულითა შით საზომითა სრულქმნილითა, რომლისათუს გხადი უნდო მცირე ეფრემ.

ჭ, ადამის ზეშთა ქმნულო დამცველ ხ^რტისს
ფრთე ოქროვან ს^სოებით ენუსისებრ
რისათ^ს ნოვე ყოფ^დ ითქუმოდის თუ
ისაკისებრ აბრაჰამის მს^ხრპლ ხ^რ დაქ[ლ]ულ
ათორმეტ შვილ-მ^შმად მ^შთერად გ^ნკუთნვილი
დიდ იოსებ იფქლის მცემელ უხ^რწნლ^რბით
ორკ^რძო მგ^სნლ მოვლინბ^ლ მსგავს მოსესსა
მეექუსისა გ^ნმზ^დებე ჰყ^ვ დასაბამ
ოტებითა ბანაკ^თთთ ისო ქმნული
ძეობისა პ^ტიუსა რაჲ წარმატებით
ლ^რიე წოდებით სმ^გზის დაასხ საკ^შროთხსა მას
უპირატეს ელისესა განპყრობითა
რ^ყეს შ^ნცა აპრონიტელ ყ^დ მსხმო ვაზ
ეჰა თ^ვთა მოციქულთა მოსაყდრემ
ბესელელ კარვის მოქმედ და ზ^ა მდგომ¹

(მლ. 277 ვ¹ — 278 ა²)

17. სიტყათა მ^რთ და ივლიანეს განმასწორებელისა (მლ. 279 ა¹ — 284 ა¹).

18. ბასილი უნდოჲ კესარია კაბადუკისაჲ ქ^{ეს} მყ^რესა მეუფესა თუთმპყრობელსა კოსტანტინეს (მლ. 284 ა¹ — 299 ა²), с объяснениями деления «этого чтения» на четыре главы, თქუმული ბასილი კესარიელ პროტო[რ]ონისაჲ: უწყებაჲ მიზეზისა რაჲსათუს ეპიტაფიად ზ^აწარწერილ არს საკითხავი ესე (მლ. 299 ა² — 328 ა¹), с дополнительными толкованиями. В этой части имеем

¹ Имеется в Кватахевской рн. in.—40. 1800 года, военным письмом, судя по характеру (Ж[ორдания, „ქრთნიკები“] I, стр. 228, 37).

вообще толкования слов, подлежащих в первой части, так именно толкование на слово, начинающееся словами „გუმბ ბრწყინვალე“, т. е. ნათლის-ღებისა მიმართ მაწუთველობითი Григория Богослова (მლ. 328 ა¹ — 336 ბ²).

19. თარგმანებად გრგლის მრთ ნოსელისა საკითხავისა (მლ. 336 ბ² — 338 ა²).

20. თარგმანი (!) წრისა ათანასისთს სიტყვსად (მლ. 338 ა² — 355 ბ²).

21. თრგმნბდ გლახაკთ მოყუარებისათს (მლ. 355 ბ² — 361 ბ¹).

22. თრგმნბდ რად (!) დაჰქსნილისად (მლ. 361 ბ¹ — 364 ა²).

23. უწყებად მიზეზსა აღესებისა და პონტოს დაყოვნებისათს თქმლისა საკითხვისა (მლ. 364 ა² — 365 ბ²).

24. პასექისთს მეორე სიტყუ (მლ. 365 ბ² — 372 ბ¹).

25. თარგმნბდ ახალკრკისა სიტყათდ (მლ. 372 ბ¹ — 379 ბ²).

26. თრგმნბდ სიტყათა მეერგასისათს და სრლისა წრისა თქმლთა (მლ. 380 ა¹ — 382 ბ²).

Обрывается на словах:

„... იტყვან ვიეთნიმე, ვდ სამ ა-
რიან სახენი სიტყუერთა არ-
სებთა ქმნლებისნი: ყოფად,
კთლუფდ, მდის ყფდ. ძრლისა...“

Текст везде разделен на строфы или стихи (მუკლი) и часто снабжен примечаниями на полях.

Записи:

1. Сравнительно мелким почерком в конце слова о Киприане (л, 249 ა¹):

„დბდ და მადლობდ დასაბამსა და
სრულმყოფელსა ყლთა კეთილ-
თასა, წა სამებასა, ერთარსებასა,
რნ სრულ ყვნა ათექუსმეტნი ესე-
საკელესიონი სიტყანი დიდისა გრიგუ-
ლი (!) ღთისმეტყულისანი მეოხები-
თა ყდ წრისა ღთის მშობელისა და
ყლთა წთადთა და ლოცვითა ბერი-
სა ჩრისა საბადსითა, რლისა ქსენე-
ბად და ნეტარებდ საუკუნო იყვენ
წთა თანა, ამინ. ლოცვა ყავთ იო-

ვ ა ნ ე ს თ ჯ ს ხუცისა მთავარადისა,
 რ'ნ არა დაგვშურვა თვისი ქალაღდი
 სასურელად და პური საზრდელა-
 დ. თანამდგომითურთ თვისით, რ'ა ეს-
 რეთ სრულ იქმნეს მრავალ-ჟამე-
 ული იძულებით ბრძანებაჲ ს'ლიე-
 რისა მ'მისა ჩ'ნისა. ბერისა კ ვ რ ი კ ე ა ლ ე -
 ქ ს ა ნ დ რ ი ე ლ ი ს ა ჯ კ დ მეორედ ბერ-
 ძულისაგ'ნ თარგმნითა ამათ სადღ-
 ესასწლოთა საკითხავთაჲთა, რ'ა
 ცხად იქმნეს მეძიებელთა მ'რ და მაყ-
 უშდრებელთა, თუ ვ'რისა სიღრმის-
 ა და სიტყუა-მოკლეობისაგ'ნ, ვ'რად
 სივრცედ და განათლებად მიეწინეს
 ესენი წ'ა მ'მასა ჩ'ნსა ე ფ თ ჯ მ ე ს, დიდი-
 სა პავლეს მსგავსად, სძითა მზრდ-
 ელსა ჩ'ნისა სიჩ'ოების'სა. და ესოდ-
 ენად ჰასაკად მიმაწეენელსა,
 ვე'ლა აწ უმტკიცესისა საზრდელი-
 სათჯს აღვისურვეთ, და უკ'თუ
 ვპოვეთცა, ესე მისთა ოხათა და
 წინადამაშურალობათაჲ არს, რ'ლ-
 სა ვხადი სასოდ ჩემდა და ყ'ლთა მო-
 რწმუნეთა. და თქ'ნ, ყ'ლთა ს'ლიერ-
 თა შვილთა მისთა, რ' ჩემთა უფალ-
 თა და მ'მათა ლოცვითა ვითხოვ
 ღ'თისაგ'ნ ავოცასა წ'თა ბრალ-
 თა და უშჯულოებათა ჩემთასა, ა'ნ.
 გევედრები კ'დცა ქ'ეს მცნებისათ'ს
 ყ'ლთა ლმობით ქმნილისა (!), ულმო-
 ბელად მიმსთულებელთა, რ'ა უს-
 ასყიდელოდ ლოცვასა მომივსენ-
 ოთ მრავალ სალმობიერად მკვ-
 დრი ჯოჯოხეთისაჲ ყ'დ უბადრუკი
 მ ც ი რ ე ე ფ რ ე მ; შემიწყალეთ,
 წმიდანო, შემიწყალეთ
 და სასოებასა ჩე-
 მსა ნუ არ-
 ცხუშ-
 ნთ.“

2. Почерком текста в конце похвального слова Софрония
 о Григории Богослове (л. 277 а²):

„ო'ო ღ'თო, ადიდე შ'ნმი-
 ერთა დიდებითა და ა-

გმარენ წნი ესე წიგ-
 ნნი დღეგრძელება-
 სა შა და ც'დვათა შე-
 ნდობასა წა მეუ-
 ჟესა დ'თ ქყონ-
 დიდელსა, ა-
 მინ, იყავ-
 ნ“.

В том же столбце, внизу:

„დაეწერნეს (!) წნი ესე
 წიგნნი ვლითა ჩ'მ ცო-
 დვილისა გ'ი მწერლ-
 ისა ქუტირელის'დ-
 თა. წნო ღისანო, ჩ'მ-
 თსცა ლ'ცვა ყვთ“.

Приписки:

1. Церковным (л. 130 в):

„აქათგ'ნ შეცვალეებით იყო თარგმანზედა
 ნიშნები საკითხავისა ამის,
 და მე, ცოდვილმან
 წინამძ-
 ლუა-
 რმა
 იოსებ, გ'ნვა-
 კეთე და ლოცვა ყავთ...“

2. Церковным (л. 163 в):

1. ესე გლხკთმოყუარების სკითხვი და ამისი თარგმანი ერთმანერთს არ ემო-
 წმებოდეს, სკითხავის ნიშნებიც
2. შეშლით იყო და თარგმნისაცა, და ამ სკითხვის სთვალავი არც ნ'ხევარი იყო,
 და რომელიც იყო, ადგილ-
3. ზედ არც ის იყო, სხუაგან სადმე დაესხე. მე, ფ'დ ც'დვილმან ავალისშვილ-
 მა წინამძღუარმან ი'ე, ორივე მოვშა-
4. ლე—სკითხავიცა და თ'რგმანიცა,—და ახლ'დ გავმართე თ'ვით ბოლომდი, და
 ოდეს აღმოიკითხოთ, მაშინ სცნათ და ლ'ცესა მომი-
5. ჯსენეთ, ღისათ'ს გ'ბი. რად (!) დაჯსნით წესსა, ესეც ცოტად თითოს კ'რით
 შეშლილი არის
6. და ეს თ'ქნ გ'კეთეთ.“

3. Имеются такие или такого рода поправки от «грешного [Гбилели]» (ცოდვილმან ტფილელმ'ნ, л. 317 в), равно вышеупомянутых Иосифа (л. 339 в, 378 в) и Авалишвили (355 в).

9.

[Б. 23]

На бумаге in-fol., 411 л., в разбитом переплете (нижняя доска ободрана), строчным церковным письмом в два столбца. Первые и последние листы—обрывки. Текст кое-где снабжен примечаниями на полях, на полях же бываюи указания дней чтения, и эти строки маргинальные обыкновенно срезаны. [XII—XIII].

Наличное начало:

1. „ე [. . . . .]
იოს [. . . . .] შესვლად [ვენა?]-
გსა¹ [. . . . .] ვა იგი მიდგომილ სლ-
საგნ წისა. და ქწლი მითხ-
ოვილი ქმარსა ჯეროვნად გნ-
ეგო მსახრბდ გნგებლისა, რა...“
2. Иоанна Дамаскина о рождении богородицы (лл. 6 v¹ — 12 v¹).
3. Андрея Иерусалимского, критского архиеп., о том же (лл. 12 v¹ — 17 a²).
4. Иоанна Дамаскина слово саტფურებისათჳს იწლ-
მისა, ქს ლთისა ჩნისა აღსადგომელისა, და ამღლებისათჳს
პტსნისა და ცხვლს მყელისა ჯისა (ლლ. 17 a² — 32 a²).
5. 14-го сентября Андрея Критского слово о воз-
движении честного и животворящего креста (лл. 32 a² —
— 36 v¹).
6. Андрея Иерусалимского, критского архиеп.,
слово о воздвижении честного и животворящего креста (лл.
36 v¹ — 39 v²).
7. 13-го ноября Иоанна Дамаскина похвальное сло-
во (შესხმაჲ) И. Златоусту (лл. 39 v² — 48 a¹).
8. Георгия, никомидийского ритора (გნი ნიკომიდიე-
ლისა რიტორისაჲ), о введении во храм богородицы (лл. 48 a¹ — 55 a²).
9. კერძოდ შეკრბული და მცირედ რაჲმე მოესენებული სიმრე-
ლისაგნ ცხრბისა მისისა წარმატებათა და ნამუშავევთა გნმრგ-
ლებათაჲსა წდისათს და ნტრისა მშმისა ჩნისა ი ვნე მონაზონისა
და ხუცისა და მასკელისაჲ, აღწერილი მქლისგან ხუცისა

¹ Нето „მისა“.

სიმეონ წმიდელისა ენასა ზნა არაბთასა, რი ესე ითარგმნა სამოელის გნ, წისა მიტროპოლიტისა ადანაელისა, ბერძულად¹ (ლ. 55^ვ — 65^ა), в грузинском переводе Ефрема (ეფრემ) (нач.: სწავლის მყრთა და სმენის მოყრეთა).

10. Иоанна Златоуста შესხმე და ქბე ნტრისა ფილოლონისი ანტქლ მთვრ ებისკპსსე, და ვდ ყთათვს სწორი არა რად არს ღისა სათნო ყოფად. და ვდ გწუკრძალველდ მიახლბე წთა სდმლოთაე სსჯლისა დიდისა მომატებლრს, დღთუ ერთ გზის ხ ვინ ეზიარბდის წელიწადსა შა. ხ აღმოთქა უწინარეს ქე შობისა პლ ხუთსა დღისა, და იკითხვების დეკენბერსა ოცსა (ლ. 64^ა — 71^ა).

11. В воскресенье перед Рождеством Иоанна Златоуста учение (სწავლაე) о любви (ლ. 71^ვ — 73^ვ);

12. Афанасия, александрийского архиепископа, слово აღწერისათვს ყდ წმიდისა ქწლისა და ღის მშობლისა მრმისსა და იოსებისთვს, რნ მიითხოვა იგი, (ლ. 74^ა — 78^ა),

13. Василия Великого о рождении господа нашего И. Х. (ლ. 78^ვ — 82^ვ).

14. უწყებათაგან პლთა გმოწულილვით შეკრბლი ნტრისა ინესგნ ხუცისა და მწზნისა დამასკელისა, სკზვი ყდ ქებულისა შობისათვს ორისა ჩნისა ივ ქსსა (ლ. 83^ა — 91^ა).

15. Иоанна Дамаскина о богородице и рождении господа нашего И. Х. (ლ. 91^ა — 99^ა).

16. Григория Нисского о рождении господа нашего И. Х. и избииении младенцев в Вифлееме (ლ. 99^ა — 107^ა).

17. Василия, и савврийского епископа, о младенцах, избииенных в Вифлееме (ლ. 107^ა — 110^ვ).

18. 5-го января Григория Нисского толкование слова «сей есть сын мой возлюбленный» (ლ. 110^ვ — 115^ვ).

19. Василия Великого слово о крещении (ლ. 115^ვ — 122^ვ).

20. Софрония, иерусалимского патриарха, слово о крещении спасителя (ლ. 122^ვ — 131^ვ).

¹ С м. Жордания, [„ქრონიკები“], I, стр. 219, по рл. XII-го века перковного музея № 24, стр. 139. Впрочем это — списанный мною на Синае текст.

21. Его же, о крещении спасителя и восстании саррацин (და ზა აღდგომისათჳს სარკონობთაჲსა) (лл. 132 a¹ — 140 a². Нач. კდ ნთლი გამოგკხნდების და კდ მე გნენათლდები).

22. Мефодия, епископа и мученика, слово о сретении, Симеоне, Анне и пресвятой богородицы (лл. 140 a² — 152 a¹).

23. Амфилоха Иконийского слово о сретении (лл. 152 a¹ — 157 a¹).

24. Феодора (თე) Исповедника, настоятеля студийского монастыря (სტოდოელთა), похвальное слово об обрешении главы Предтечи (лл. 157 a¹ — 160 a²).

25. Василия Великого восхваление свв. сорока (лл. 161 a¹ — 166 v²).

26. Григория Нисского восхваление свв. сорока (лл. 166 v² — 176 a¹) в двух главах.

27. Ефрема Сирина восхваление сорока мучеников, замученных в Севастии (лл. 176 a² — 184 a¹).

28. Григория Чудотворца, архиепископа в Неокесарии Понтийской, слово о благовещении (лл. 184 a¹ — 187 a²).

29. И. Златоуста слово о благовещении (лл. 187 a² — 190 a²).

30. Андрея Иерусалимского, критского архиеп., слово о благовещении (лл. 190 v¹ — 199 v¹).

31. И. Златоуста о притче мытаря (მეზუმტრე) и фарисея (лл. 199 v¹ — 203 a¹).

32. И. Златоуста, უძღებისა მისთვის შვილისა (лл. 203 a¹ — 208 a²).

33. Анастасия Синайского о почивших во Христе и с верою усопших (лл. 208 a² — 212 v¹).

34. Иоанна Дамаскина о почивших во Христе и о том, чтобы мы совершали вечное их поминовение (лл. 212 v¹ — 222 v²) ჯორცთა აღებასა.

35. Ефрема Сирина слово о втором пришествии И. Х., в переводе Ефрема (ეფრემ, лл. 222 v² — 228 v²; здесь, на л. 223 v, указание на то, что листы перепутаны переплетчиком).

36. В субботу сыродную (ყველრისსა) в память об отцах слово Ефрема Сирина о почивших отцах (лл. 228 v² — 230 v²) с дополнениями его же (лл. 230 v² — 234 v¹).

37. Нектария, константинопольского патриарха, სკზვი, რნი ესე აღწერა სსწლისა მისთვის წისა თვს მრ აღსრლბლისა, რნი იგი აღასრულა ყდ ქბლმნ და უძღვევლმნ მწმმნ ჟმთა ივლიანე გნდგომილისთა, რნი ესე იკითხვების პლსა შბთსა წთა მარხვათასა (ლლ. 234 v¹ — 240 a¹, на л. 239 v—заметка о перепутанных листах).

38. თხრობაჲ მო[ლ]ებული წთა და სამსახურებლთა ხატთათჳს, და თუ ვრ ანუ რლნისა მიზეზისათჳს გნეწესა დღესწლი შართლმადიდებლობისაჲ, რნი მიიღო წლითი-წლად აღსრულბდ წნდა (!) დიდმნ ლნისა კათოლიკე ეკლსმნ პლსა კრკესა წთა მრხვთასა (ლლ. 240 a¹ — 248 v¹).

39. В переводе Ефрема, თხრობჲ დბლსა სსწლსა, რნი იქმნა წთა მს ზა ჯურღმულსა დიდისა ეკლესისსა სოფთა წდას, საუფლომსგნ და პტ[ოსნ]ისგნ ხატისა ონისა და ლნისა და მცხვრისა ჩნისა ივ ქსსა, და მუნ მოსრულისა მისთს პატრიკისა და ქს მყრისა მწიგნობრისა მისისა (ლლ. 248 v¹ — 252 v¹).

40. Сказание (თხრობაჲ) о Халкопрійской иконе спасителя (ლლ. 252 v¹ — 261 a², см. в другой рукописи, заглавие выписано полностью.)

41. Житие Марии Египетской, описанное Софронием Иерусалимским (ლლ. 261 a² — 272 v¹).

42. თხრობაჲ მარგებელი ძუშლთა თხრობათაგნ შეკრბლი მაუწყებლდ სენსბლსა საკვრველებით ქმნულისა სსწლისსა, რჳს [|||]რსნი და ბარბრზნი დღფლსა ამს ქლქსა [|||] ბრძოლად მოადგეს და წარწყმდ[ენ] სლთოდთა ბჳობითა გნსჯილნი. ხ ქლქი ესე, უვნებლად დაცული მხბითა ლთის მშობლნისაჲთა, მრითგნ წლითი-წლადსა გლობს საზადლობელსა — დაუჯდომელი სახელმდებელი დღისა ამის. (ლლ. 272 v² — 275 v²). Начало: წელთა ირაქლის ბერძენთა მეფობისთა ხუასრო სპარსთა სამთავრომს მქონებელმნ წარმოავლინა სარვარონ მგედარი.

43. Андрея Иерусалимского, критского архиепископа, слово о Лазаре (ლლ. 276 a¹ — 286 v²).

44. И. Златоуста о Вербном воскресении (ბზობისათს, ლლ. 286 v² — 291 a²).

45. Андрея Иерусалимского, критского архиепископа, слово о Вербном воскресении (ბზობისათს) и въезде (შესლისათს) И. Христа в Иерусалим (ლლ. 291 a² — 302 v¹).

46. Иоанна Дамаскина о смоковнице, засохшей (გზ-
გმობილისა) и притче касательно виноградника, сказанное в
великий понедельник (лл. 302 v¹ — 306 v²).

47. Иоанна Златоуста слово на Великий четверг о
предательстве Иуды и страстях господа (лл. 307 a¹ — 308 a²).

48. И. Златоуста слово в Великий четверг о предании
Иудой и მიცემისათჳს св. таин, и чтобы не были мы злопамя-
тны (лл. 308 a² — 309 v²).

49. Георгия (გ^{რი}) Никомидийского слово о рас-
пятии и погребении господа, сказанное в Великую пятницу
(лл. 309 v² — 324² v². На л. 324² v² замечание против текста: ზე
აღდგენ, инициальными буквами).

50. Епифания, кипрского архиепископа, о погребении
божественной плоти господа, об Иосифе и Никодиме,
о сошествии господа в ад, чтение Великой субботы (лл. 324³ v² —
333 a². И здесь против одного места, перед концом, замечание:
— лл. 332 v — ზე აღდგენ).

51. Чтение (საკითხავი ერსა ზ^ა) после лобызания на Пасху
(აღვსებასა, შ^რდ ამბორის ყოფისა), сочинение И. Златоуста
(лл. 333 a² — 333 v²).

52. И. Златоуста о вознесении господа (лл. 334 a¹ —
336 v¹).

53. Его же, опять о вознесении господа (лл. 336 v¹ —
337 v². На поле, против 12—15 строк: ა. თარგმანი ეფრემ
ჯუმლად წერდა).

54. Кирилла, александрийского архиепископа,
слово о пресвятой богородице и святых отцов Ефесского собора,
сбравшихся для свержения (დამკობისათჳს) нечестивого (უხუ-
ლოესა) Нестория, чтение в первое воскресение сошествия св-
духа (лл. 338 a¹ — 344 a². 343 л. едва ли из этого текста).

55. Феодорита, кипрского епископа, Исповедание пра-
вославной христианской веры (лл. 344 a² — 348 v¹).

56. И. Златоуста восхваление свв. мучеников (лл.
348 v¹ — 354 a¹).

57. Ефрема Сирина შესხმა ყლთა წ^{თა} მცხვრისა
ჩ^ნისა ი³ ქ^ს მწმეთა ყლსა სვლსა შ^ა წამებლ^{თა} (лл. 354 a¹ —
357 v¹).

58. И. Златоуста слово о рождении Иоанна Крестителя (лл. 357 в¹ — 363 в²).

59. მოსაგნებლი, რი თითო სახეთაგან თხრობათა შეკრბლრს ღწლთათჳს და მიმოსლვათა და აღსსრლისა წთა და ყრქბლთა თვთა მცქლთა პტრსსა და პავლესსა (лл. 363 в² — 374 в². Сбоку в начале приписано: 29-го июня).

60. И. Златоуста восхваление ап. Петра и Павла (лл. 375 а¹ — 378 а²).

61. И. Златоуста восхваление 12-ти апостолов (лл. 378 в¹ — 380 в²).

62. Иоанна Дамаскина о преображении господа (лл. 381 а¹ — 392 в¹).

63. Ефрема Сирина слово о преображении господа (лл. 392 в¹ — 397 а¹).

64. Иоанна Дамаскина похвальное слово об успении Богородицы (лл. 397 а¹ — 411 в²), в двух главах.

Текст обрывается на словах:

„ ... და გლბ-
დეს გლბსა წა, და შესწირვიდეს
ღთისა მსხუტრპლსა ქებისასა,
ვდის დაიდვა სასძლოსა საქრი-
სასა. და მრ მიიწია ედემად ზცისა
საშუშბელთა. ხ იყენეს მუნ ჰურ-
იათაგნნიცა (!) ვინმე. რაოდენნი (!) ოდენ...“

Приписка

Позднейшая на л. 376 а, военным письмом:

„აქ გავთვე აღდგომელმრნ მახარებელმრნ
ესე მეტფრსი სრულად, შნ ღნ“.

10 †

[Ц. 99 Б. 15]

На воценой бумаге, не особенно толстой, in-fol. 282 л., в разбитом переплете, строчным церковным письмом в два столбца, с заставками в начале каждой новой статьи, с раскрашенными фигурными буквами. Несмотря на успехи червей, источникных особенно края, рукопись сохранила свой роскошный вид. Дефектна и в начале и в конце. [XIII].

Наличное начало:

1. „... უკრთუ მცირედ რასმე
და რაოდენ ღირს სწ-
ორ პატივისა თანა
მდაბალ იყვნენ,
ესე არს სიტყვა ჩემისა დუ-
ნილისად, ესე მოთმი-
ნებისა ჩრნისა საიდუმ-
ლო...“

В конце იამბიკო в пять стихов о рождении Христа (л. 10ა²) и ბასილი უნდოჲ კესარია კაპადუკიელისაჲ ქრეს მყრესა მეფესა თვთმპყრობელსა კოსტანტინეს (л. 10в, мелким письмом).

2. Григория Богослова о рождении спасителя (лл. 11ა¹ — 21ა, с толкованием и იამბიკო წრისა ბასილისი, на л. 21в).

3. 1-го января Григория Богослова სიტყვა ეპიტაფიად დიდისა ბსლისი (лл. 22ა¹ — 77ა¹) и другие произведения, в общем известная под названием ათექუსმეტნი საეკლესიო თარგმანი Григория Богослова, в переводе Ефрема, с многочисленными примечаниями переводчика, усеивающими поля текста, доходящего до л. 255ა². Не только для характеристики переводческой деятельности Ефрема, но и для истории языка грузинского, настоящий список, снабженный научным аппаратом, неисчерпаемый клад. В отношении стремления Ефрема к буквальности перевода достаточно указать на искусственное внесение в грузинский язык женского и мужского рода, так в местоимении „მას“ (л. 4ა¹, примечание: ° შწ: მასი მზაკცისათს, და მასაი დედაკცისათს).

В конце имеем (лл. 255в¹ — 282в²) Житие Григория Богослова.

Обрывается рукопись на словах:

„... ხ სლთა მ-
ორწმუნეთა ურვისა
სიმძიმე შეაშფოთებდა.
და ვა ზოგად შევიდეს
მეფე და მღღელთ მთვრი

კანკელსა შა სკხველი-
სასა, აღილო ერმან
ერთგმობით წე ყთა
მრ ვედრებისაჲ. ცრე...“

11.

[Ц. 115 Б. 12]

Периамент in-fol., в новом переплете, строчное письмо. Тетрадей 59 и 6 листов. [Начало XI века].

Иоанн Златоуст, Толкование Евангелия Матфея с 38 поучениями.

Н а ч а л о:

„ვინაჲთგუნ წა მამასა ჩნსა იოვანე ოქროპირსა ესრეთ აქუნდა ჩუეულებჲ, რაშცა წარმოთქუა თარგმანებაჲ სახარებისაჲ მყოვარ ჟამ და მერმე აღსასრულსა ზა სწავლასა წარმოიტყოდა. ამისთჳს ძალი თითოეულისა სწავლისაჲ აქა დაგვწერია, რა რლსაცა ვინ ეძიებდეს, ადვილად პოოს, რ ესრეთ არს ბერძულთაცა შინა წიგნთა...“

З а п и с и:

1. За заглавием одного из учений:

„ქე შე სტე და ზქრია“.

2. В конце, после известной записи (ანდერძი) Иоанна, отца Евфимия, о трудах последнего, имеется следующая запись:

„ღო, შე სლი სწყბლისა სტეცსი (!), ან.
მე, გლახაკი ზაქარია, ღირს ვიქმენ და მოვი-
გენ (!) წე ესე წიგნი სახარებისა თარგმანი წა ქლქ-
სა იმშსა საჯსრად სლისა ჩემისათჳს, ცდვრისა,
და მშბლთა ჩემთათჳს და ყლთა თსთა ჩემთათჳს.
აწ ვინ იგმარებდეთ წთა ამათ წიგნთა, გინა სწე-
რდეთ, ანუ თუ იკითხვიდეთ, გინა თუ ისმენდეთ,
გსნბლმცა ვართ ლცვათა შინა თქნთა, რა ღნ
[| |] სრულ იქმნა ნებითა ღთა წე ესე
[| |] ყლთა მოძღურებითა სალ-
მთოთა, რ ქტდ სლი წე იყო მტყლ პირითა წრისა
ღთიე შემოსილისა იოვანე ოქროპირისაჲთა.
აწ გვედრები ყლთა...“

Завещание Иоанна в рп. II без начала, исчезнувшего с листом предпоследним. Наличное начало завещания на лицевой стороне последнего листа гласит:

„... ამის საქმისათვის, რლ [ესრეთ ნაკლუღევან] იყო ქყნაჲ ქართლისაჲ [წიგნთაგან და დიდი მო]-
 ლწე (!) ვაჩვენე და შვილი ჩემი ევთჳმე განვსწა-
 ვე სწავლითა ბერძულითა [სდ და გამოთა]-
 რგმანებად წარვჰმართე ბერძულისაგან [ქარ]-
 თულად, და აღეწერნეს ჩნ მიერ რავდენიცა უძლეთ
 წერად. პლდ თარგმანებაჲ წისა სახარებისა მთეს
 თავისაჲ, სწავლანი წისა მამისა ჩნისა ბასილისნი
 ლ თავი, მისივე თარგმანებაჲ ფსლმონთაჲ თვი იბ,
 წისა სინელ მამასახლისისაჲ თვი ლ, წისა მამისა მა-
 კარისი სდ, წისა ისაკისა, რლსა შნა არიან სხუათაცა
 მამათანი, წისა დოქეთეშსი (!), წამებაჲ და სასწაულნი
 წისა მწმისა დემეტრესნი, ცხრბჲ და წამებაჲ წისა კლე-
 მენტოს ჰრომთა პაპისაჲ, წმბჲ წისა კლიმიანკკ-
 რიელისაჲ, ცხრბჲ და წამებჲ წისა სტეფანეახლისაჲ,
 ცხრბჲჲ წისა ბასილიკესარიელისაჲ, ცხრბჲჲ წისა
 გრიგოლიღვისმტყლისაჲ და თქმულნი მისნი, ცხრბჲჲ
 წისა ბაგრატიისი, წმბჲჲ წთა სამთა ყრმათაჲ ალფი-
 ოს და ადელფიოს და კკრინეშსი, ცხრბჲჲ წისა ონო-
 ფრე მძოვრისაჲ, ცხვრბჲჲ მ.მ მეგჳპტელისაჲ, სწა-
 ვლანი წისა ზოსიმე და ეფრემისნი, სუნაქარი (!)
 ბერძული, რლ არიან კრებანი, მიმოსლვანი
 და ქადაგებანი წისა ინე მხრბლისანი, თრგმნბაჲ
 გლტლთა და თესალონიკელთა და ჰრომაელთა
 ებისტოლისაჲ, დსდბლნი წთა მარხვათანი, მრ-
 ვალთა წთა გლბანი. ხ, აწ, ჟამსა სიბერისა და
 უძლურებისა ჩნისა, ბრძანებითა ლთ შემო-
 სილისა მამადმთავრისა ილარიონისითა, წარვ-
 ჰმართე შვილი ჩემი ევთჳმი, რა თარგმნბაჲცა
 წისა სახარებისა მათეს თავისაჲ აღწეროს.
 მადლითა და ლცვითა თქნითა ჩნ ცოდვანი აღგ-
 ვოცნეს, და თქნ სასყიდელი მიიღოთ ლისაგნ ჩნი-
 სა ვსნბისათჳს. ჰე, კლდცა გვდრებით, ნუ დაგ-
 ვიწყებთ წთა ლცვთა თქნთა.
 დაიწერა და გნსრულდა გელითა უღირსისა დ[ა]
 ჩემ ცოდვილისა სტეფანშსითა ტფილელისრთა
 წა ქლქსა იშმსა, მონასტერსა ქართველთასა ჯრს.
 ვინცა ვინ იმსხრბდეთ, წთა ლცვთა თქნთა მომიგ-
 სენთ მე სწყლბლი“.

На этом обрывается.

Приписка на нижнем поле последней страницы церковным [письмом]:

„აღდგომელსა მხრბელს შნ ღნ.“

12.

[Ц. 118 Б. 22].

Периамент in-fol., 202 л., в белом переплете досчатого-кожанном, строчным церковным, в два столбца, без начала, без конца. Начинается с 7-ой тетради, а не страницы. [XII — XIII].

Толкование Евангелия [Марка] и Луки.

В начале толкования Луки (33 а¹) заставка с переплета излюбленного рисунка и в орнаментах синайских рукописей.

13.

[Ц. 135 Б. 21].

На бумаге in-fol., в переплете, строчным церковным в два столбца. [XIV — XV].

1. Толкование Иоанна Златоуста Евангелия Матфея с 44-ой главы до конца (тетр. 39, л. 3 а¹), с записью о. Иоанна (л. 3 в¹ — 4 а¹).

2. Чтение на первое воскресенье великого поста: თხრობაჲ სსწლისა მის, რლი აღესრულა ბიჳრიტიას ხატისა მრ ორისა ჩნისა იჳ ქესა (л. 4 а² — тетр. 40, л. 4 в¹).

3. თხრობჲ სლთა სარგებელი სსწლისა: მისთს რლი იქმნა ხალკუბრათიას პტისნისაგან და წდისა ხატისა ქესისა, რლისა მიზეზისათს ეწოდა მს თვსმდებ, და თეს შენავისა და აბრაჳამისთს ჰურიისა (л. 4 в¹ — тетр. 41, л. 8 а²).

4. 31-го августа чтение сочинений Германа, константинопольского патриарха: სიტყჲ სატფურებისათს ტაძრისა ყდ წისა დდფლისა ჩნისა ღთის მშბლისა, რლ არს ხალკუბრათიას, და ეწოდების სორო. და მს შა დადებისათს პტისნისა და წისა სარტყლისა მისისა, და ყდ სამსახრბლთა და თყნის საცემელთა სახუეველთა ორისა ჩნისა იჳ ქესთაჲ (л. 8 в¹ — тетр. 42, л. 4 в²).

Запись на нижних полях (тетр. 41, лл. 7в — 8а) почерком текста:

„დ ფ ლ ის ა მ რ თ ე ს მ ნ ს ტ რ ის ა კ პ კ თ ის ა ე,
კ რ ლ ი არ ს ვ ინ ც ა გ მ ვ ს“.

Имеются десятки приписок, преимущественно на листах перед текстом. Выбираю некоторые:

1. На листе, приклеенном к переплету, военным письмом:

„ა ც ხ ვ ე ნ ე, ლ რ, მონაზონი მ ა რ ა თ ა ყ ო-
ფილი მ ა კ რ ი ნ ა, ნიკოლწმიდის რაისი, და მშო-
ბელნი და მიცვალებულანი მისანი, ყოველ-
ნივე. ბეთალემისა, სიონისა, ჯვარისა, გოლა-
გოთისა, გარადამოხსნისა ნათლითა საესი-
სა და ბრწყავლისა ქრისტეს საფლავისა გე-
სამანისია (!), ამალღებისა, იორდანისა, გალილისა (!),
ნახარეთისა და თაბორის მადალითა ნიკოლა-
წმიდა კარაგადა აშენა და მსახურა, ვინცა წა-
იკითხეთ, შენდობა ბრძანეთ ღთის სიყა-
ვარულისათვის, ამინ“.

2. Церковным [письмом] на л. 4а, перед текстом:

„წ. ჯ რ ის მონსტრისა ტრაპეზისა და იე მწრებლ-
ის საყდრისა მეორედ აღმაშენებელსა, ამალღ-
ებელსა (!), ყთა ეპისკოპოსთა უნარჩევესა (!)
კ უ მ უ რ დ ო ე ლ ს ა ს ე რ პ ი ო ნ ს შ ნ ს ლ ნ, და მისთა
დედაე-მშთცაე (!) შ ნ ს ლ ნ, ა ნ.“

3. Церковным письмом, одним и тем же почерком (л. 5в, перед текстом):

„ესე წიგანი ჯვარისა მეფეთ- მფისა დ რ თ ის ცოდვთა
შესნდობელდ მე მისმნ მოძღვარამნა (!)
ო პ ი ზ ა რ ა მ ნ ბ ე რ მ ნ ი ლ ა რ ი ო ნ დ ა ვ ი ხ ს ნ ე
სპრსთგნ მ ს ყ მ ს ა, ოდეს ჯვარის მონა-
სტერი სპრსთა დაეჭირა. აწა, ვინცა
წაიკითხვიდეთა, მფეთა მფისა დ რ თ ის თ რ ს
შ ნ დ ო ბ ს ი ტ ყ ო დ ი თ ა.
ესე წიგანი, თარაგმანი, მეფისა სახილსა (!)
უხუცესმნ ბეენმ ჩ ო ლ ა ყ ს შ ვ ი ლ მ ნ შ-
ვეაკაზემ ბატონის მფისა გ რ ის რ ე სადღე-
გრძელოდ და ცოდვთა შესნდობელდ.
საუჟენმცა არს ხსენებდ მთი“.

4. На 1а листе, после текста, крупным церковным письмом:

„სწლითა ღთისითა და მეობრითა წრისა
 ღთის მშობლისათა და ძლიერე-
 ბითა პტიონისა და ცხოველსმყოფე-
 ლისა ჯრისათა, ესე წიგნი, თარგმა-
 ნი სხარებისა კ ა პ ა კ თ უ რ ი, წარტ-
 ყუძნლი სპრსთგნ, მე ან ტ რ ი, ფდ ცდვლმნ,
 ვიგნ ჩრითა სწასოათა და შეესწირე
 მუნვე კ ა პ ა კ თ ა ს სალოცველდ
 სრლისა და მშობლთა ჩრთა. აწ, ოწნო,
 ვინცა სადა მიეთხვეწთ(!) წა ამს წიგნ-
 სა, რათაცა მიხეზითა გამოაჯს წა
 კ ა პ ა კ თ ა ს ა, გწ-მცა-ქუშბლ არს სჯწლი-
 სგწ ქენეთაჲსა, კანონსამცა ქუშუე არს“.

5. На 2в листе, после текста церковным:

„ჯწი. ქე. მამო, ძეო და სულო წო და შწ, ჯვარო პატიოსანო, შწ ცოდვილო
 აქა იე[ლ]უსრემს (!) მოსრული სვიმოწნიშვილი საბა, აწ. ოწ მკრილესო(!)-

ციციშვილს მერაბს შწს ღწ მისნი ცდვწნი.
 ბატონო ძამნო, თუ ვინმე შემეწიოთა ამა სავაგლახოს [|||||]
 ცოდვილსა და წყწლობე ჰყოთა, შენდობა ბარძანოთა, თქვენცა
 შენდწს ღწ. მწვედა გარჯილი ვარა, თქვენმწ მზემწ, დამჭირწ
 უსჯულოთა, ქწეს მტერთა თათართა, მრავლა ხანსა სატყვეოს
 შემადგეს, საქონელი მეახალა ბატონის ჩემისა მერაბისნი,
 ისი ვერა მიპოეს. ჩემთვის სწხარჯო იყო მოცემული ორამო-
 ცი ფლური, რავა მე წამრთვეს. სხვა მარავლა [|||||]
 ჰირი გარადმგდა. ბოლო მიშველა ღწ, მოველდ (!) აქა, იძლუ-
 სარემს (!), სწლს ღწისა მწმისა ზეცთასა. იგიმცა გწწყოლბს, აწ. ოწ“.

6. Под предыдущей припиской военным письмом, кроме заключенного в скобки. Последние—церковным:

„პატრონსა მეფეთ-მეფესა გწის, ძესა მეფისა აღექსანდრესსა, ცო-
 დვანი მისნი შეუწდნეს იესო ქრისტემან ღწ, აწ.

მისგა (!) ჯუარის მამად მოვლინებულსა ჩოლაყას შვილსა
 სწლს უხუცესა (!) ბეენასა და მშობელთა მისთა შეუწდნეს ღწ, აწ.
 ვინცა შენდობა გუიბრძანოს, მათცა შეუწდნეს ღწ, აწ, აწ, აწ.

ცოდვილსა ციციშვილსა მროველ
 ყოფილსა შიოს შეუწდნეს ღმერთმა.

[ბეენასა ცოდვანი მისნი შუწს ღწ, აწ, აწ. აწ.] ვინცა ბრძანოთ,

თქვენცა შეგინდნეს.

აქა, მე და სომეხნი დავისარჩლენით იაკობ წმინდისა საყდარზედა, და
 დიდი ჰირი და სარჯელი გარდამხდა ცოდვილსა ბეენასა ძმანო.

ნებითა ღთისათა აქა ფრანგთა გოლგოთა დავაგდებინე და მათი
 ყუელა გარეთ გამოუყარე, კანდელი და რაცა მათი იყო,
 მე ცოდვილმა ბეენ (!), ამინ“.

14

[Ц. 136 Б. 20]

На бумаге in-fol., в переплете, строчным церковным в два столбца. Красиво орнаментированные начальные буквы [XII—XIII]. Иоанн и Иосиф, каждый особо, в различных частях, просят в записях, почерком текста, помолиться за них. Прерывается текст на последнем листе 42-ой тетради, [XII—XIII].

1. Слово (თქმლნი) монаха Даниила Раифского о книге «Климакс», т. е. «Лествице»; того же Даниила Житие св. отца Иоанна Синайского, Послание Раифского игумена к Иоанну, игумену синайскому; еще послания, а затем поучения Иоанна, главным образом Лествица.

2. Последняя часть рукописи, с 30-ой тетради, содержит агиографические помятники: а) 25 февраля мученичество Абдулмессии, б) 12 января мученичество Филофея (ფილოფეოსისი), в) 15-го августа преставление (მიცვალება) богоматери, сочинение Василия Кесарийского, д) 17-сентября мученичество св. Харалампия (ხარალამპისი).

Много приписок, в большинстве позднейших, одна 1814 года, священника, единственно говорившего в то время в Крестном монастыре по грузински. Имеется приписка иеромонаха Саввы, «вновь (ახლად) переплешего» рукопись, церковным письмом и датированная приписка другого переплетчика, известного деятеля палестинского Беены, военным письмом [перед частью с мученичествами]:

„ქ. ამა წიგნისა მეორედ შემკაზმავსა ჩოლაყას შვი-
ლსა ბეენასა შეუხდნეს ლნ. ქკსა სბ შეიკაზმა
და ამა კუირასა, დღესა სამშაბათსა, მეორესა ჟამსა
ღამისსა, შევაბი აღდგომის კარნი ნებითა
ღთისათა. შენდობა ყავთ მადლსა ღთისსა, ძმანო“.

15. †

[Б. 17]

На бумаге in-fol., 361 л., в разбитом переплете, церковным письмом в два столбца. [XII—XVI].

1. Слово Григория Богослова о рождении господа нашего И. Христа.
2. Иоанна, иеромонаха Дамаскского, о всехвальном рождении господа И. Христа (11 а¹ — 22 а²).
3. Софрония, иерусалимского патриарха, о св. крещении спасителя нашего (лл. 22 а² — 34 в²).
4. Софрония, иерус. патриарха, о сретении, 2-го февраля, перевод Ефрема (თარგმნილი ეფრემისი) (лл. 34 в² — 46 в²).
5. 24-го ноября мученичество св. Екатерины, дочери царя Косты (კოსტაჲსი) (лл. 46 в² — 55 в²).
6. 4-го декабря мученичество св. Варвары (лл. 55 в² — 63 в²).
7. Житие св. Николая (лл. 63 в² — 84 в¹).
8. Похвальное слово (შეხმა) Андрея Критского о св. Николае (лл. 84 в¹ — 95 а¹).
9. Слово Иоанна Златоуста о вознесении господа нашего И. Х., [перевод] Ефрема (ეფრემ) (лл. 95 а¹ — 98 в²).
10. Того же Иоанна о вознесении, перевод Ефрема, (лл. 98 в² — 100 в²).
11. Иоанна, иеромонаха Дамаскского, о рождении богородицы (лл. 100 в² — 109 а¹).
12. მოსაჯენებელი წთა უქრთამოთა მკურნლთა კზმნ და დამიანეთა და დედისა მათისა თეოდოტოჲსა, с пометкой над текстом слева: [|||] ნბქ]სა красной киноварью, справа: თეოფილე Феофил¹ (лл. 109 а² — 115 в²).
13. Слово Кирилла Александрийского о пятидесятнице (лл. 115 в² — 119 а¹).
14. თა ივნისსა კდ, შობჯა წისა იე ნთლისმცემლისაჲ, სკოთხვი საიდუმლოთა დაფარლთაგანი (лл. 119 ა¹ — 122 ვ¹).

¹ До сих пор мы знали только, что Феофил переводчик (см. Жордания, [„ქრონიკები“] I, стр. 225, ④). Однако см. там же, стр. 299, по Чаг.

15. თითოსახეთაგან და მიმოდამბნულთა თხრობათა ერთად შეკრებულ მოსახსენებელი წათა და ყრდ ქბლათა თვთა მცქლთა პრესი და პვლესი (ლლ. 122 v¹ — 137 a¹).

16. 6-го августа Ефрема чтение о преображении (лл. 137 a¹ — 142 v²).

17. 15-го августа Иоанна Евангелиста и Богослова чтение о преставлении богородицы (лл. 142 v² — 148 v²).

18. 29 августа И. Златоуста чтение об усекновении главы Иоанна Крестителя (лл. 148 v² — 152 v²).

19. 8-го июня мученичество Феодора Стратилата (лл. 152 v² — 163 a¹).

20. 17-го ноября мученичество архиерея (მღდელ მოძღრობისა) Григория Чудотворца (лл. 163 a¹ — 174 v¹).

21. 26-го сентября труды и изгнание (ღწლნი და ექსობობანი) апостола Иоанна, Евангелиста и Богослова, сочинение Прохора, одного из семи его учеников, племянника первомученика Стефана (лл. 174 v¹ — 206 v²).

22. 8-го ноября свв. архангелов, чтение от Иоанна Златоуста (лл. 206 v² — 210 a¹).

23. Другое чтение о свв. архангелах, сочинение Иоанна Дамаскина (лл. 210 a¹ — 211 v²).

24. 14-го сентября слово Андрея, критского архиепископа (ყრდ მსოფლიოდათს ამღლბისა პტსნისა და ცხვლსკმყფლისა ჯრისა), (лл. 211 v² — 217 v²).

25. Житие Баграта Тавроманийского, описанное учеником его Евагром (лл. 217 v² — 283 a²).

26. 25 ноября мученичество Климента, римского папы, ученика Петра, описанное Фивеем (ფიბეოსის მრ), учеником его (лл. 283 a² — 289 v²).

27. Житие Симеона (რლსა ეწოდა ღთისათს სულელ), сочинение никопольского епископа Леонтия (лл. 290 a¹ — 316 a²; к 25-ой главе, л. 311 a², примечание на поле к слову სარსიკი: შე, რ ნძეხუსა (!) იტყეს სარსიკსად (!)).

28. კერძოდ შეკრებულ და მცირედ რამე მოკსენებლი სიმრვლისაგან ცხრბისა და მისისა (!) წრმატებათა და ნამუშაკევთა გნმრავლებათადასა წისათს და ნტრისა მამისა ჩნისა ივრნე მონაზონისა და ხუცისა დამასკელისაჲ (лл. 316 a¹ — 329 v². Начало: სწვლის მოყუარეთა და სმენის მოყუარეთა

კცთა სიმრავლისათს არა რა არს ესრეთ სასწრაფო და სასურველ, ვრ ბრძენთა და საღმრთოთა კცთა ცხრბა).

29. 19-го января житие Макария Египетского, описанное великим Серапионом, учеником Антония (лл. 330 a¹ — 361 B²).

Рп. дефектна, кончается текстом на 8 вл. 46-ой тетради:

„...ხ სკრვლი მაკარი მწყლე ექმნა გოდებასა და ვედრებასა მისსა. და იწყო ლცვთ ვედრებდ ღთისა ყითა გლითა ერისათს და ცთომილისა მის მონოზონისათს. და იტყდა ესრეთ: მოიხილე, ივ ქე, ძეო და სიტყო ღთისაო, დაბდბლთა შნთა ზა, და ნუ უტევებ მთ მიდევენებდ საცთურთა უხილვისა მტერისთა...“

Из приписок: л. 22 а, военным письмом:

„ქ: ღთო და ნათლის-ღების მადლო, შეიწყალე ფრიად ცოდვილი ყანჩელი მღვდელმონაზონი ნიკოლოზ. ვინცა შენდობა ბრძანოთ, თქვენცა შეგინდნეს ღთს, ამინ. ეს მეტაფრასი წმინდის თევდორეს მონასტრისა არის“.

16.

[Б. 36]

На бумаге, 314 л., in-fol., в переплете, строчным церковным в два столбца. [XIII — XIV].

1. [Житие Сильвестра], без начала (лл. 1 a¹ — 7 a²). Наличное нач.: ვა სძლო მოიქცა და მოიწია, აქა დაიგნა, რა გნისუშნოს და მეტრფიალა და დაწვა ჩმ თა და მეესლდ მცლდვილე და ვშვ ყრბა ესე, რლსა ხედავთ).

2. თხრბანი წთა და ღთ შმოსილთა მმთნი (лл. 7 a² — 51 a¹).

3. 20-го сентября мученичество Евстафия, супруги его и детей (лл. 51 a¹ — 60 B²).

4. 3-го декабря житие Дионисия Ареопагита (лл. 60 B² — 63 B²).

5. Сказание о чуде, совершенном в халкзбрас образом Христа (რისა მიზეზითა ეწოდების თვს-მღებ თვსთს და აბრჰმ ჰრიისა) (лл. 63 B² — 69 B¹).

6. 1-го апреля житие Марии Египетской (лл. 69 B¹ — 77 B²).

7. [თა მარისა ით იოდასათ ინდოთა მფისა]¹. გვთხრბდა ჩნ მმე ისკ, ძე სოფრონ პალესტინლისა. და არს წიგნი ესე სიბრძნე ბალაჰვრის [ი] (ჟლ. 77 B² — 107 B¹).

Нач.: „მივიწიე ოდესმე იოპედ და მუნ ვპოე წიგნი ესე ჰინდოთა საწიგნესა შა, რლსა შა სწერიან სქმენი ამის სფლისნი ფდ სრგზლნი სლისნი: იყო ვინმე მეფე ქყნსა ჰინდოეთისსა რლსა ჰქვან ბოლაძე. და სხელ[ი მის]ი აბენეს. იყო იგი წრმრთი კრპთმსხრი“.

КОН.: „შდ მცირედთა ჟთა შეისუშნა იოდასათცა და იყო მხლობლდ მთსა კცი ერთი მძოვართგნი, მივიდა და და[დ]ვა გუამი იგი ბლჰვრის გუამსა თა. და წარვიდა წე ბარაქია მფსა და უთხრა სქმე იგი. ხ იგი წრვიდა ერთა და მლდლითა და წრმოიხუნა ნწლნი იოდასფ და ბლჰვრისნი(!), დაჰკრძალნა ლუსკუმსა შა ოქროდსსა და მსხა აღშნა ეკლესიაა სხელსა ხა მმისა და ძისა და სლისა წრისსა, რისა არს დბჲ ოკი ოკე. და რნიცა სრწმნბით მივლენ, ყთაგნ სენტა გნიკრნებთან და ჩნცა ვევედრნეთ ღა, რა ლცვითა მთითა ვიჰსნთ სკნთა სტნჯვლთგნ და ვდბდეთ ღა, რისა არს დბჲ, პტივი თყნისცმჲთა“.

8. 8-го июля мученичества Прокония (პოროკოპისი) (ჟლ. 107 B¹ — 117 B¹).

9. „ცხრბჲ და მქლქობჲ წისა მმისა ჩნისა იე ზადნლისა(!) და მწფეთა მისთჲ, რ[ლ]თა გნანთლეს ქყნდ ესე ჩრდილოეთისა. ხ აღწერა არსენი ქრთლისა კთლიკოზმნ სრგბლდ რნი ისნმენდენ“ (ჟლ. 117 B¹, 119 a — 122 B²).

Нач.: „ესე ნტრი მმჲ ჩნი იე იყო ქყნით შუამდინრით, კერძოთაგნ ანტიოქისთა“.

КОН.: „...ერთმნ მწფთგნმნ, სხელით თათა, ქუშე ძირსა მის მთისსა აღშნა მონსტრი, რლსა შა გნმრავლდეს მონაზონნი და ყითა წესიერებითა იქცეოდეს. ხ სხნი შდ ამისსა მოვიგსნნეთ და ღა ვდბდეთ, რისა არს ყი დბჲ, პტივი და თყნისცმჲ აწ“.

10. „ცხრბჲ და მქლქბჲ ლირსისა მმისა (ჟ. 123 a¹) ჩნისა შიოდსი და ევგრესი“ (ჟლ. 123 B² — 129 a²).

Нач. „ხ ნტრი ესე და ლივ გნბრძნობილი მმე ჩნი წჲ შიო მოვიდა წინამძღობითა სლისა წჲთა და დაემკვდრა დასვ-

¹ Приписано впоследствии, как в некоторых других случаях.

ლით კერძო დედაქალქსა მცხეთს“.

Кон.: „ხ ნ ტრ მ ნ ა მ რ ნ მ მ მ რ შ ი ო მ ღ ზ მ ე ს ა შ ა პ ო ვ ა ზ ე ც ი ს ა ი გ ი მ ა რ გ ა ლ ი ტ ი . და მ რ ვ ლ ნ ი ს ლ ნ ი შ ე წ ი რ ნ ა ქ ა , რ ფ რ შ ე რ ი ბ ნ ა მ ო ნ ა ზ ო ნ ნ ი და მ რ ლ ი თ ა მ ი ს ი თ ა ა ქ ა მ ო მ დ ე ც ა ს ვ ს ე ა რ ი ნ ყ რ ი თ ა კ თ ი ლ ი თ ა ს ლ რ ი თ ა და ვ რ ც ლ ი თ ა და ი შ უ ც ბ რ ნ და ი ხ ა რ ე ბ ე ნ ს ლ ი თ ა და ა დ რ ბ ნ მ რ მ ს ა , ძ ე ს ა და ს ლ ს ა წ ა ა წ .“

11. Житие о. нашего Макария Римского (лл. 129 v¹ — 135 a¹).

12. 6-го декабря житие Николая (лл. 135 a² — 149 a¹).

13. Похвальное слово св. Николаю, сочинение Андрея, критского архиепископа (лл. 149 a¹ — 158 v¹).

14. 31-го декабря житие св. Мелании из Рима (პროკონისაჲ, лл. 158 a¹ — 169 a¹).

15. [25-го ноября] житие и повествование Климента, ученика ап. Петра, описание деяний Петра, посланное им в Иерусалим к Иакову, брату господа (лл. 169 a¹ — 193 a¹).

16. Мученичество Климента (лл. 193 a¹ — 198 v¹).

17. 1-го января повесть о жизни и чудотворении св. Василия, написанная Амфилохом, иконийским епископом (лл. 198 v¹ — 212 v²).

18. Житие св. отца нашего Онуфрия отшельника (лл. 212 v² — 218 a²).

19. [24-го мая] житие Симеона Столпника в пределах (სახანებლსა) Антиохии (лл. 218 v¹ — 312 v²).

Рукопись обрывается на словах:

„... გ ნ ე კ ვ რ ნ ა წ ს ა მ ს . ე ს ე ი ქ ე ვ ო დ ა ქ უ შ მ ო ს ა მ ო ნ ს ტ რ ს ა და პ ო ვ ა ვ ე ნ ვ ს ა შ ა მ ს ხ მ ო დ ვ ა ზ ი და და მი ყ ო ვ ლ ი მ ი ს ი და მ ო ი ხ უ ნ ა ს რ მ ნ ი მ რ ც უ ა ლ ნ ი ყ უ რ ძ ნ ი ...“.

Записи:

1. В конце мученичества Прокопия (л. 117 v¹).

„წ ო პ რ კ პ ი , შ ე ბ ე თ ე მ ფ რ ც დ ე ი ლ ი და ს ა წ ყ ლ ბ ლ ი .“

2. В конце Жития Макария Римского (л. 135 a¹):

„წ ო მ კ რ ი , და ს ტ უ მ რ ნ ო მ ი ს ნ -

ო , თ ე ო ფ ი ლ ე , ს ე რ გ ი ს და

ე ვ გ ე ნ ი , შ ე ი ვ ე დ რ თ ო რ ი

ჩ რ ი მ რ თ ე ქ უ შ თ ვ რ ი ს (!) ძ ე ა ქ ა
ს ფ ვ ი თ ა და მ უ ნ ს ს ფ ვ ლ ი -
თ ა . მ ი ს ს ა ძ ლ ს ა და ს ხ ე ლ ს ა ,
რ ი ს ა თ რ ს ღ წ ლ ნ ი და ი თ მ ი ნ რ ი თ : “

П р и п и с к и :

1. л. 6 в, церковным письмом:

„ს ლ ს ა ა მ ა წ ი გ ნ ი (!) კ ა ხ მ ა ვ ს ა ი რ ნ ე ხ უ ტ უ ნ ძ ე ს ა შ ს ღ რ .“

2. 313 в — 314 в, военным письмом (начальные буквы некоторых слов заглавные церковные):

„ქ . დ ბ რ შ ე ნ დ ა , ქ ე ღ რ ი ჩ ე ნ ო , რომ ე ლ ს ა ყ ო ვ ე ლ თ ა კ ა ც თ ა
გ ნ ე ბ ა ვ ს ც ხ ო ვ რ ე ბ ა და ქ ე შ მ ა რ ი ტ ე ბ ა ს ა მ ო ს ვ ლ ა , რ ლ ნ
ღ ი რ ს მ ყ ე ვ მ ე , ა რ ა - ღ ი რ ს ი და ფ რ დ ც ო დ ვ ი ლ ი ბ ე რ ი ი მ ე რ ე ლ ი
ლ ა ვ რ ე ნ ტ ი და მ ო ნ ა ზ ო ნ ე ბ ი ს ა რ - ღ ი რ ს ი , რ ს ი ყ რ მ ი თ გ ა ნ ც ო დ -
ვ ა ს ა შ ი ნ ა გ ა ნ ფ რ დ ი ღ ღ და შ ე გ ი ნ ე ბ უ ლ და შ ე ს ვ ა რ უ ლ ვ ყ ა ვ (!)
მ ე , უ გ ნ უ რ მ ა ნ და გ ე მ ო თ მ ო ყ ვ ა რ ე ბ ი თ ა შ ე ვ ა გ ი ნ ე ტ ა ძ ა რ ი
ხ ო რ ც თ ა ჩ ე მ თ ა უ ფ რ ო ს ყ ო ვ ე ლ თ ა მ ე ძ ა ვ თ ა და ძ ვ ი რ ი ს მ ო ქ მ ე დ თ ა ,
ხ რ ს ი ნ ა ნ უ ლ ს ს ა ა რ ა ვ ი ს ს ა ვ ე ბ ა ძ ვ ე მ ე , და ბ რ მ ო ბ ი ლ ი დ ა ვ თ (!)
ა რ ს ჩ ე მ დ ა . ა რ ა მ ე დ ა მ ა ს ვ ი ტ ყ ი , რ ა თ ა თ ქ ე ვ ე ნ ც ხ ო ნ რ დ ე თ პ ა ტ ი -
ო ს ა ნ ო მ ა მ ა ნ ო ქ ა რ თ ვ ე ლ ნ ო და ი მ ე რ ე ლ ნ ო , და უ ფ რ ო ს - ღ ა ა მ ა ს
და კ ე ი რ ვ ე ბ უ ლ ვ ა რ , რ ა ს ა თ ვ ი ს გ ა გ ი შ ვ ი ა თ და დ ა გ ი ვ წ ყ ე ბ ი ა თ (!)
დ ი დ ე ბ უ ლ ი და ნ ა თ ლ ი თ შ ე მ ო ს ი ლ ი ე ს ე ქ ა ლ ა ქ ი ი ე რ უ შ ა ლ ი მ ი .
ა რ ა უ წ ყ ი თ ა , თ უ რ ა ს ა ღ ა ღ ა დ ე ბ ს დ ა ვ ი თ : უ კ ე თ უ დ ა გ ი ვ ი -
წ ყ ო შ ე ნ ი ე რ ს ა ლ ი მ , დ ა ი ვ ი წ ყ ე მ ა რ ჯ ვ ე ნ ე ც ა ჩ ე მ ი . ზ ,
უ დ ე ბ ე ბ ა ს ა და უ ს ა ს ო ე ბ ა ს ა ჩ ე ნ ე ს ქ ე ვ ე ნ ი ს ა ს ა , რ უ მ ფ რ ო
შ ო რ ი დ ა მ მ ო ღ ი ა ნ ქ რ ი ს ტ ე ს სა ფ ლ ა ც ი ს ს ი ყ ვ ა რ უ ლ ი ს ა თ ვ ი ს
და ჩ ე ნ ე ს ქ ე ვ ე ნ ი ს ა ქ ა ღ ა რ ა ვ ი ნ მ ო ღ ი ხ ა რ თ . და ა მ ა ს
თ ქ ე ვ ე ნ ი ს უ მ ჯ ო ბ ე ს ო ბ ი ს ა თ ვ ი ს ვ ს წ ე რ , რ ა თ ა თ ქ ე ვ ე ნ ც ხ ო ნ რ დ ე თ
და ც ო დ ვ ი ლ ი ს ა ბ ე რ ი ს ა ღ ა ვ რ ე ნ ტ ი ს ა თ ვ ი ს შ ე ნ დ ო ბ ა ს ა
ბ რ ძ ა ნ ე ბ დ ე თ . ქ რ ს ა მ ა ს ჩ ყ ე მ ო ვ ე დ მ ა დ ლ ი თ ა ღ ს ა თ ა
წ მ ი ნ დ ა ს ა ა მ ა ს ქ ა ლ ა ქ ს ა ი ე რ უ შ ა ლ ი მ ს ა და ღ ი რ ს ვ ი -
ქ მ ე ნ თ ა ყ ვ ა ნ ი ს ც ე მ ა დ და ზ ი ა რ ე ბ ა დ , დ რ შ დ ღ ს ა !

314 ა . გ ო ლ გ ო თ ა ს შ უ ა ა დ გ ი ლ ზ ე ე პ ი ს კ ო პ ო ზ ი ს დ ა ს ა ჯ დ ო მ ი
ტ ა ხ ტ ი ი ხ ი ლ ე თ , ძ ვ ე ლ ა თ ნ ა წ ე რ ი ქ ვ ა ძ ე ს (!) , თ ა ვ დ ა მ ო ქ ე ვ -
ვ ი თ ძ ე ს (!) . ა მ ჟ ა მ ა დ ფ რ ა ნ გ თ ა უ ქ ი რ ა ვ თ . მ ი დ ი თ გ ო ლ გ ო თ ა ს ,
ვ ი ნ ც ა ა ქ მ ო ხ ვ ი დ ე თ და წ ა ი კ ი თ ხ ნ ე თ , ქ ვ ა ი გ ი და ს ვ ნ ა ქ ს ა რ ი
გ ო ლ გ ო თ ი ს ა ჯ ვ ა რ ი ს მ ო ნ ა ს ტ ე რ შ ი ძ ე ს და მ ი თ ჰ ს ც ნ ო ბ თ ,
თ უ ვ ი ს ი ქ ი რ ნ ა ხ უ ლ ი ა ი ე რ უ შ ა ლ ი მ ი და წ მ ი ნ დ ა სა ფ ლ ა ვ ი .
ღ რ ნ დ ა უ მ ა დ ღ ო (!) და კ ე თ ი ლ ა დ გ ა დ ა უ ხ ა დ ო ს ჯ ვ ა რ ი ს მ ა მ ა ს
ა რ ხ ი მ ა ნ დ რ ი ტ ს ა თ ა ნ ა ს ი ო ს , მ ა ნ მ ო მ ი ყ ვ ა ნ ა მ ე
უ ღ ი რ ს ი ბ ე რ ი ღ ა ვ რ ე ნ ტ ი ა მ წ მ ი ნ დ ა ს ქ ა ლ ა ქ ს
ი ე რ უ შ ა ლ ი მ ს და დ ა ვ დ ე ქ ი ჯ ვ ა რ ი ს მ ო ნ ა ს ტ ე რ შ ი ,
და ა წ შ ე მ დ გ ო მ ი ო რ ნ უ წ ი ს (!) . და ღ ი რ ს ვ ი ქ მ ე ნ

ამ სულათა განმანათლებელას(!) წიგინის წამკიხვას (!).

ქე, შე მონახონი ლ ა ვ რ ე ნ ტ ი.

ქეს აქეთ, ჩ ყ ვ.

- 314 B წერა არ ვიცოდი, გზაზე დაუწყე ჩხრეკა, ლთს სიყვარულისათვის შენდობა ბრძანეთ, (ვი[ნ]ც იხილოთ მცირე ესე ნაჩრეკი) ცოდვილისა ბერისა ლ ა ვ რ ე ნ ტ ი - ს ა თ ვ ი ს, რათა თქვენცა შეგინდვენს ლნ, ვინათგან სიყვარული არა სადა დავარდების. იერუსალიმს ხის კარები, აბია კვიპაროზის, და ზედ ქართველი გ ი ო რ გ ი მ ე ფ ე სწერია, სცანთ და იძინეთ.

ქე შე ლავრენტი. ქკს ქეს აქეთ ჩ ყ ვ“

3. л. 314 а, над той частью предыдущей приписки, кото-
рая помещена на той же самой странице (314 а), церковным
письмом:

„პ ა პ ა მ კ რ ო ზ.

„† მიგვცემა ჩნ ჯრელთა მარჩილი პლ და უკან ყივე მთავარ ანგლზთათს ჯუმლად ყივე სამათას სამასი დასაბამითგნ წელთა შვდიათას ას კვ.

ქს ამლღებითგნ ათას ექუსას ით-თა, ინდიკტიონსა ბსა, მოქცევასა მზისსა იე, მოქცევასა მთავარისასა ბსა, ბერძლდ 'ზანადებსა ქე, ქართლდ კზ, ქნიკნსა კზ. ამ წელს ვიანგარიშეთ და რამდენიც ზემო სწერია, ეს დადგა (!) პლ და უკან მიცემლი. თა აპრილსა კა, მს წელსა, ოდეს სარდალმნ მოურეავი(!) მოკლა და ქარ-თვლნი...“

4. Из остальных приписок как сравнительной древностью, так частым появлением отличается просьба Февды (тевда) о молитвах для него и его родителей, причем Февда всегда прилагает к себе из духа самобичевания такие эпитеты, как (მეკბრსა აბეზარსა, л. 7 а), «вор образов, светильников и масла» (ხტებისა და კნდლისა და ზეთისა მპარვსა, л. 60 в), «вор книг» (წიგნებისა მპრვსა, л. 63 в) и т. п.

17. †

[Ц. 109 Б. 18]

На толстой бумаге, как и предыдущие, in-fol., 245 лл. в новом переплете, строчным церковным письмом в два столбца. [XIII — XIV].

1. Текст, относящийся к богородице (лл. 1 a¹ — 7 a¹).

Наличное начало:

„...თა თა და მბდ ბლსა, რა არა გუშსმეს ჩნცა, ვდ ჰმსა-
ხურბდეს და ბდ ბლსა და არა და მბდ ბლსა. სწვლ ედ. ნუმცა
უკუშ შთვერით თვთა ჩნთა ესე ვრსა ამს წყევსა შა...
ლ. 3 a²... ხ შდ ოცდაათექუსმეტთა წელთა გარდასლვისა, მე-
ფობისა დამართებასა კოსტანტინე პოლონატისსა, კლდცა მოი-
წია აგარიანთა კოლტი დიდითა სტოლითა კოსტანტინობოლიდ(!)
და მყის მოჰმართა ზღვს კიდესა ევდომოვისსა“.

2. 9-го марта мученичество сорока, замученных в Севастии (лл. 7 a² — 13 a²).

3. В субботу Лазаря (შაბათსა ლაზარობისსა), чтение о Лазаре, бывшем четыре дня мертвым, соч. Андрея, критского архиепископа, (лл. 13 a² — 30 v²).

4. Слово Андрея Иерусалимского, критского архиеп., ბზობისათს და იშლიმდ შესლვისა ორისა ჩნისა ივ ქესსა (лл. 30 v² — 48 a¹).

5. Григория Богослова ახალკურიაკისათს და არისა და ენკენიათათს (лл. 48 a¹ — 53 a²).

6. Иоанна Златоуста о вознесении господи და გუამთათს წთა მარტულთაჲსა, რნი მიწასა შა ისხნეს მახლობლდ მწვალებელთა საფლავებსა, რნი აღმოიყვანნეს მრ და თსაგნ და ისხნეს, და თუ ვრ გლისკმა იყოფების სიტყჲ იგი ოდ, რსა იტყვს, ვდ ორნი ფქვიდენ ფქვილსა (лл. 53 a² — 64 a¹).

7. Григория Богослова о пятидесятнице и св. духе (лл. 64 a² — 73 v¹) со следующей припиской, быть может и современной, в стихах строчным церковным письмом, сравнительно с основным текстом мелким:

ბწმედელ სადგურ შვდ-მდლთა სლრისათა,
ეთერ პირ სიბრძნის წყარო ღრის მეტყულების.
ოკძლ თლ (!), ორპირ მახვლ მჭრელ მწვლზთა (!),
რიტორ რიტორთა, სამკაულ მდლლთ მთვრთა.
ბიცნობთ, გრგლი, ღირსად მცნობელ ღრისათა,
იამბიკონად მიგიძღანებ თავედოვნად.

მზეებრ მნათობთა, ლომებრ მვეცთა მფზჲ,
შუენის ნოსელსა გრგლს ბასილი (!) ძმობაჲ.

მღღღ-თ-მთ-ვრბს ქე-ბრ, ატიკულობს სოკრატებრ,
 ზესთ ბრძოლობს მისსა, რლ-საცა გნგსნილმ-ნ
 ს-ლი შეარწყუა (!) ლ-თ მთ-ვრობითსა სლ-სა.

ზესთ ბრწყინვალისა სამების ძლით ზესთ ძნობ-ა,
 გრგ-ლის დიდსა ასახელ (!) ლ-ის- მეტყ-ლებს.
 სათნოებ-თა ხუავი ა ზესთ მწყემსთ მწყემს-ბა,
 შვლ წილ გ-ნწმედაა ა მადლით გ-ნლ-ობილებს (!)
 და ნიეთთა (!) გ-ნყრაა ა ზეცის კამარაებს.

9. Затем следуют: 2-го сентября подвиги (ღწლი) св. Маманта (მამა-სი, ლლ. 73 ვ² — 83 ვ¹).

10. 4-го сентября (ღწლი) Вавилы, антиохийского архиепископа, замученного во время Нумериана (ლლ. 83 ვ¹ — 91 ვ²).

11. 15-го сентября св. мученика Никиты (ლლ. 92 ა¹ — 96 ა¹).

12. 20 сентября мученичество Евстафия и Феописты и двух детей их Агапия и Феописта (ლლ. 96 ა¹ — 119 ვ²),

13. 26-го сентября житие и проповеди ап. Иоанна Богослова, евангелиста, сочинение одного из 7-ми учеников его Прохора, племянника первомученика Стефана (ლლ. 120 ა¹ — 153 ვ¹).

14. 24-го октября мученичество Арефы и замученных с ним (ლლ. 153 ვ¹ — 176 ა¹).

15. 1-го ноября дела и чудеса Козьмы и Дамиана (ლლ. 176 ა¹ — 180 ა¹).

16. 14-го ноября (მოსავსენებელი) ап. Филиппа (ლლ. 180 ა¹ — 185 ვ²).

17. 20-го октября мученичество Артемия (ლლ. 186 ა¹ — 215 ა¹).

18. 16-го (!) января, [Павла] Фивейского (ლლ. 215 ა¹ — 227 ა²).

19. 15-го (!), житие Иоанна (გლ-ხაკისა, ლლ. 227 ა² — 235 ვ¹).

20. 24-го января житие Ксении (ლლ. 235 ვ¹ — 245 ვ²).

Обрывается на словах:

„...აუღ მიხებად, ხუ ცხედრისაჲ და შეხებაჲ გუამისჲ, ყთა ხენთავუნ მკსნელ ექმნებოდ[ა] ჳირვეულთა...“

Запись заглавным церковным [письмом] (86 a):

„ლ, შე ცი რ ა რ დ ი“.

18. †

[Б. 4]

На бумаге in-fol., 107 л., в новом переплете, строчным церковным в два столбца. В начале недостает 10 тетрадей полностью и 6-ти листов 11-ой тетради. Листы кое-где перепутаны, как вообще часто в новых переплетах, сделанных при незнании грузинского языка, так 1 л. III-ей тетради занимает место 95-го листа, и там верхом вниз. [Переписчик—საბა მწერალი. 90 ა²].

Наличное начало:

„... როთ, შთ თა ლღდებდა და იტყო-
და, ვღ მეცა ქეანე ვარ. მშუნ
ალიგსნეს გლის წყრომითა
მძლავრნი იგი, და ბრძანეს
თრევით გამოყვანებაჲ...“

1. Василия Кесарийского похвальное слово сорока мучеников (лл. 1 v¹ — 7 a²).
2. მისივე, სწლისათს დბდზისჲ შთეს თვრისჲ, ოზიადს თქმლისგუნ, დბდზისაჲ, ტიმოთეს ებისტოლისაჲ (лл. 7 a² — 8 a¹).
3. О богатом и Лазаре (лл. 8 a¹ — a²).
4. Поучения И. Златоуста с цитатами из св. писания (лл. 8 a² — 16 v²).
5. Григория Чудотворца о благовещении (лл. 17 a¹ — 20 a²).
6. И. Златоуста о благовещении (лл. 20 a² — 23 a²).
7. Андрея, архиепископа Критского, о благовещении (лл. 23 a² — 30 v¹).
8. Его же о Лазаре, четыре дня бывшем мертвым (лл. 30 v² — 42 v²).

9. Его - же ზზობისათს და იშლმად შესლვისა ორისა ჩნისა ოზ ქა (ლლ. 42 ვ¹ — 52 ვ¹).

10. Иоанна Дамаскина о засохшей (გწმელისა) смолковнице и притче о саде (ლლ. 52 ვ¹ — 57 ვ¹).

11. თქმლი ეგსუქი ხუცისაჲ იშლმლისჲ მკდრთა აღდგმისათს და სარჩელისათს და მიგებად კცდ კცდსა სქმეთა მრთაებრ და ბრძენთა მრთ და სულელთა მრთ ქწლთათს სკითხავი მრთეს სწარებისჲ: ვინმე იყოს მონაჲ იგი ბრძენი და სარწმუნოჲ (ლლ. 57 ვ¹ — 65 ა¹).

12. Иоанна, константинопольского архиепископа, слово, сказанное в великую среду, о ревности фарисеев (ლლ. 65 ა¹ — 66 ვ¹).

13. Его же слово, также в среду, о том, как евреи говорили, собравшись, что нам делать с этим человеком, ибо он творит много чудес (ლლ. 66 ვ¹ — 68 ა²).

14. И. Златоуста о предательстве Иуды, слово в великий четверг (ლლ. 68 ა² — 75 ვ¹).

15. И. Златоуста, константинопольского архиепископа, чтение на великий четверг о предании Иудею и страстях господа (ლლ. 75 ვ¹ — 77 ა¹).

16. Чтение в великую пятницу о распятии и погребении господа, сочинение Георгия Никомидийского архиепископа (ლლ. 77 ა¹ — 90 ა²).

17. В великую субботу Епифания Кипрского о погребении божественной плоти господа, об Иосифе и Никодиме и сошествии в ад (ლლ. 92 ა¹ (sic) — 100 ვ¹).

18. Григория Богослова о Пасхе და [ ]აყოვნებისათს ჰობტოს (ლლ. 100 ვ² — 101 ვ²).

19. Его же второе слово о Пасхе (ლლ. 101 ვ² — 107 ვ²).

Обрывается на словах:

„... და იოვანეს სარტყელსა მიემსგავსო, მეუღაბნოჲსა და წინამორბედისა და დიდისა ჰტბის ქადგისსა. ვიცო სხდცა სარტყელი მვედრებრიესა (!)“, [очевидно, это не из слова Григория].

Записи:

1. Крупными заглавными церковными буквами, красной киноварью вдоль поля л. 72 а:

„ დდფლს რსდნს შნ ლთბ“.

2. В конце слова Георгия Никомидийского (л. 90 а²) почерком текста:

„ ქ ე ლ ო, მ ფ ლ ბ ლ ო ყ თ ა ო,
შ ე უ ნ დ დ ე ნ ყ ნ ი ც ო დ ვ ა ნ ი
დ ი დ ი ს ა მ ო ნ ს ტ რ ი ს ა ბ ე რ ს ა
მ ო ძ ლ ო რ თ მ ო ძ ლ ო რ ს ა ა ნ ტ -
ო ნ ი გ ო დ ო ბ რ ე ლ ს ა. ე ს ე
წ ი გ ნ ი მ ა რ გ ა ლ ი ტ ი ს ა წ ო -
ლ ი ს მ წ ი გ ნ ო ბ რ ო ბ ა ს ა (!) მ ი ს -
ს ა შ ი ნ ა დ ა ე წ ე რ ი ნ ა დ ა მ ა -
ლ ა ლ ი დ ა ა ლ მ ა ტ ე ბ ლ ი ა -
კ ლ დ ა. ა ქ ა მ ო ნ ა ს ტ ე რ ს გ ა -
თ ა ვ დ ა გ ე ლ ი თ ა ს ა ბ ა მ წ -
ე რ ლ ი ს ა ა თ ა. ს ა დ ა ც ა ი ყ ო -
90 v¹ ს ე ს ე წ ი გ ნ ი, ლ ო ც ვ ა -
ს ა მ ო ი ვ ს ე ნ ე თ ბ ე რ ი მ ო -
ძ ლ ო რ ი ა ნ ტ ო ნ ი.
დ ა მ ე ც ა მ წ ი რ ი ს ა ბ ა“.

19. †

[Ц. 128 (?) Б. 8]

На бумаге in-fol., 192 л., строчным церковным письмом. [XIII—XIV].

1. Григория Богослова სიტყვა მართი და ივლიანეს გზმასწორებელისა (!) თა მოსწავლე მისსა ყოფილისა. (მლ. I a—10 v).

2. Его же о рождении спасителя (მლ. I I a—22 a).

3. Его же надгробное слово (სიტყვა ეპიტაფიად) о Василии Великом (მლ. 22 a—84 a).

4 გრიგოლის მრ ლ თის მტ ყლისა ეპიტაფიად ბასილისსა სტიხოსნი, იროიკონი, პარაფრასნი ნიკიტა ფილოსოფოსისანი (მლ. 84 v—87 a).

Нач.: „ეჰა, ქს მოყუარეო და მსახურო და მონაო მისო, ერთგულო ბსლი, ვჰგონებდი, თუ ნუუკუე და ჯრცნი თჳნიერ სლისა ცხონდენ, ველა მე თჳნიერ შნსა“, в двенадцати строках.

5. Слово Григория Богослова ნოლთათს (მლ. 87 a—100 a).

6. Его же ნათლისღებისა მიმართ მაწუეველობითი (მლ. 100 v—133 a).

4. 5. მარი

2098 1332. კლასიკური ნაწილისთვის იქვე სურათი შექმნილია
h : 4 70 : 1419 (სურათები)
2 3 29

7. Его же послание к Григорию Нисскому, брату Василия Великого, შდ ცლთ დასხმისა მოსრულისა (ლლ. 133 ვ—138 ა).

8. Его же слово об Афанасии Великом (138 ა—159 ვ).

9. Его же ასერგასისთა მრთ ეპისკოპოსთა სიტყა ჯმნი-საჲ (ლლ. 159 ვ—177 ა).

10. Его же о любви к бедным (გლახაკთ, ლლ. 177 ა—192 ვ).

Обрывается на словах:

„... არცა შჯლით გრე შემოსაწერელნი, არცა საზღვრებით დაწვალებულნი, ად იგინივე საზოგადოცა და მდიდარ, და არცა ერთი ვინ...“

Приписки все на обороте листа перед текстом:

1. Строчным церковным: молитвенное обращение «многотрешного Василия» (ფდ ცოდვილი ბასილი) ко Христу.

2. Военным письмом:

„პ: ღო და წო ღთის მეტყველო,
შეიწყალე ბატონი შვილი დომენტი
ყოფილი დამიანე, აცხოვე, უსჯულოს
ხელისაგან გამა (!) გამოუსხსენ, და დედა
ჩემი გურიელის ქალი თუთა აცხოვე (!).
ვინცა შენდობა ბრძანოთ, ღმნ თქვენცა შეგიდოს.“

3. Строчным церковным:

„შეიკაზმა წა ესე ღთის მეტყლი
წლითა ფდ ცოდვილისა საბსითა,
შენდენს ღნ, ან. (другим почерком) და გბრლს
და მისთა მშობლთა შნს ღნ.“

4. Почерком первой приписки:

„მვათულე (!). მიტოქური (!) წი-
გნები მე
ბასილმნ მათეს მ და იბ წიგნი“.

Той же рукою на л. 1 а: „ჯრიწჲ“

Периамент in-fol., 56 листов, строчное церковное в два столбца. Это остаток большой рукописи. Сохранившаяся часть начинается 40-ой тетрадью и кончается 51-ой.

Толкование Послания к евреям.

Толкования часто цитуются ჯკუმენისი, რეჟე Кирилла.

Наличное нач.:

„უწყებაჲ მიზეზსა (!) ებრაელთა
ეპისტოლისსა.
ებრაელთა მიმართ მიწერა ეპ-
ისტოლე იტალიაჲთ, და ეს-
ე არს სახე ეპისტოლისაჲ
ამის, ვინაჲთგუნ ჰურიანი დად-
გრომილ იყვნეს აჩრდილთა ზა შ-
ჯულისათა, ხ' პ'ვლე მოძღ-
უარი იყო წარმართთაჲ“.

Конец наличн.:

„... მცქე: ეკრძალენით, ნუ
უკუე ვინმე იჯმნეთ მეტ-
ყუელისა მისგუნ. თგნი:
ესე იგივე არს ზემო თქ-
უმული—სისხლი უმჯობ-
ესად მეტყუელი უფრ-
ოჲს აბელის სისხლისა. და
ამის მეტყუელისაგუნ ჯმ-
ნასა გუაკრძალეზს მო-
ციქული, ხ' ჯმნაჲ ესე ა-
რს, რ'ეს იგი სასუფევე-
ლად...“

23.

[II. 136 ან 137 Б. 27].

На бумаге in-fol. (малое), в 349 л., в переплете, строчным
церковным письмом в два столбца. Дефектна в начале и конце.
[XVI — XVII].

Нач.:

„... ბსა შა ერთსა და და-
ყო (!) კარი ქუაბისაჲ მი-
ს ლოდებითა დიდ-დი-
დებითა, და დაგოზა
კირითა და დაწერა
მა[თ ზ']ა სახელები წ-
მიდათაჲ მ'თ.“

1. Житие Иоанна Синайского, описанное Данилом, раифским монахом (лл. 6 а¹ — 9 в²).

2. Письмо раифского игумена к Иоанну, синайскому игумену (9 в² — 11 а²).

3. Письмо Иоанна, синайского игумена, к Иоанну, Раифскому игумену (лл. 11 а² — 13 а¹).

4. Поучения Иоанна Синайского, по просьбе Иоанна Раифского (лл. 13 а² — 313 в²), в тридцати основных главах; это известный труд «Лествица», изображение которой дано на л. 314 а.

5. За этим трудом следуют другие поучения того же Иоанна (лл. 314 в¹ — и сл.), по просьбе Иоанна, раифского игумена (მამხახლისი).

л. 348 ა, с текстом в один столбец, заключения последней статьи (лл. 336 и сл.), представляющей თარგმნბჲ ძხიად გ'ლისგმის საყოფელთა ამის წიგნისა სიტყათაჲ.

Запись:

1. Непосредственно за концом текста (л. 348 ა)

„სამწიროს შეწირ'ლია ესე წიგნი და ვინცა გამოაჯ[უას], წ'თა მც'ქლთა კანონსამცა ქუც'შე არს ს'ლი მისი, ან. სახელითა ღ'ჯთა ესე წიგნი და მ'რხენი მე ვანის დედამ'ნ ბერმ'ნ ანნა შევაკაზმიენ და შევმოსე ახლად დია და-ფუშვლი. ჩ'მისა ს'ლისათ'ს და შენდ'ბასა ჰყფ'დით. მკთხვ'ლნო, წ'ნო მ'მნო, ანნას და მისთა მშ'ბლთა და გამზრდ'ლთა შ'ნ ღ'ნ“.

2. На обороте того же листа:

„სლ'სა ამა წიგნისა შემკაზმავისა და შემ-მოსელისა მწერლისა ნიკ'ზისისა და მისთა მშ'ბლთასა შ'ნ ღ'ნ. და ვინცა თქ'ს შენდ'ბჲ ჩ'მ ც'დვილისათ'ს, ათასჯერ მ'სცა შ'ნ ღ'ნ, ამინ“.

24. †

[Ц. 126 Б. 30]

На бумаге in-fol., (малый формат), 257 л., строчным церковным письмом, с 72 листа в два столбца. [XII — XIII].

1. 8-го сентября чтение Андрея Иерусалимского, критского архиепископа, о рождении богородицы [в переводе Ефрема]. Глава четвертая (лл. 1 а — 12 а).

2. В воздвижение креста чтение: слово (თქმული) И. Златоуста (лл. 12 а — 17 в) [в переводе Ефрема].

3. გიორგისი, რი იყო კონსტანტინეპოლით წიგნის მცველი¹ წინა ღისა ეკლესიისაჲ სიტყუა ყდ წდისა ღის მშობლისათს, რეს მიყვანებულ იქმნა სამისა წლისაჲ ტაძრად ორისა მშობელთა მრ მისთა (лл. 18 а — 30 а), [в переводе Ефрема].

4. 9-го декабря чтение Епифания, кипрского архиепископа, о зачатии Анной (რეს ეხარა შობდა წინა ღის მშობლისაჲ, (лл. 30 а — 38 а), [в переводе Евфимия].

5. 25-го декабря Григория Богослова о рождении господя (лл. 38 а — 48 в).

6. 6-го января Григория Богослова о крещении господя (лл. 48 в — 59 в).

7. 2-го янв. и в Сретение, Мефодия, епископа и мученика, слово о Симеоне, Анне и пресвятой богородице (лл. 60 а — 76 в¹) [в переводе Ефрема].

8. 25-го марта Андрея Иерусалимского, критского архиепископа, слово о благовещении (лл. 76 в¹ — 88 а), [в переводе Ефрема].

9. Андрея Иерусалимского, критского архиепископа, слово ბზობისათს და იწღემად შესღვისა ორისა ჩნისა ოზ ქსსა (лл. 88 в — 104 ა¹), [в переводе Ефрема].

10. Иоанна Дамаскина слово о засохшей смоковнице и притче касательно виноградника (лл. 104 ა² — 110 в¹) [в переводе Ефрема].

11. В великий четверг, из толкования Евангелия ესე ხ¹ პლსა მას დღესა უ[||||], (лл. 110 в¹ — 141 ა²)², и др. с поучениями: თავი პ¹ ა სიტყუა.

12. В великую пятницу чтение Георгия Никомидийского о распятии и погребении господя (лл. 141 в¹ — 154 ა²) [в переводе Евфимия].

13. Епифания, кипрского архиепископа, о погребении божественной плоти господя, Иосифе Аримафейском и Никодиме и сошествии в ад, чтение в великую субботу (лл. 154 ა² — 164 в²) [в переводе Георгия Святогорца].

¹ В оглавлении წიგნის მკითხველი.

² Часть Толкования с поучением в великую пятницу; судя по оглавлению.

14. Григория Богослова ალესებისათჳს (ლლ. 164 B² — 179 B¹).

15. Его же ახალ კრკისათს და სატფურებისათსცა (ლლ. 179 B¹ — 185 B¹).

16. Иоанна Златоуста ამლწეებისათს ორისა ჩნისა ივქსსა და გუამთათს წთა მარტულთაჲსა, რნი მიწასა შა ისხნეს მახლობელდ სფლევებსა მწვალებელთასა, რნი აღმოიყვანნეს მიერ და თჳსაგან დაისხნეს, და თუ ვრ გლწსგმა იყოფების სიტყჲ იგი ოდ, რლსა იტყჳს, ვდ ორნი ფქვიდენ ფქვილსა (ლლ. 185 B¹ — 195 B¹).

17. Григория Богослова о пятидесятнице (ლლ. 195 B¹ — 205 B¹).

18. В воскресенье всех святых, чтение И. Златоуста: восхваление свв. мучеников (ლლ. 205 B¹ — 211 B²).

19. 6-го августа Иоанна Дамаския о преображении (ლლ. 212 A¹ — 227 A¹), [в переводе Ефрема].

20. 15-го августа, чтение Василия Великого об ус-
пении богородницы (ლლ. 227 A¹ — 247 B²).

21. 29-го июня И. Златоуста об апостолах Петре и Павле (ლლ. 247 B² — 253 B¹).

22. 30-го июня И. Златоуста восхваление 12-ти апос-
толов (ლლ. 253 B¹ — 256 B²).

23. შეწევნითა ღმთა ზანდუკი წიგნისა ამის, რლსა ეწოდებინ სადღესასწაულთა (ლლ. 257 A¹ — A²).

В оглавлении указаны переводчики некоторых статей, что я и внес в прямых скобках в самое описание.

Приписки:

I. На обороте верхней доски военным письмом:

„ქ. ცოდვილს ო რ ო ფ ა დედაბერს შენდობას მიბრძანებდით.
აგრემც ღთი თქვენ შეგინდობს თქვენს ცოდვასა. აქ იელუსალიმს.
მოვე ქრონიკონს ა ს ო რ მ ო ც და ა თ ს ა ჩემთ ცოდვთ.
სიმრავლისათუის. მონასტერთ (!) ვერასადა ვარგე.
შენებით, უქონელი ვიყავ და სულსა ვერა რა
ვარგე, უღუაწად ვცხორებ (!). ორნი ძენი კახეთს
ღარიბად დავსტიენ მურვან და ქრასენ¹. ვისაცა
შვილიერება გამოგეცადოს, დამილოცეთ!
თქვენ ღთისაგან დაილოცეებითმცა“

¹ ნ. მარს სიტყვის წაკითხვა ექვეება, საექვო სიტყვის ქვეშ მოტანილია სიტყვბს დაწერილობა, (ე. მ.).

2. Под этой припиской, также военным письмом, но иным почерком:

„დედაბერო თავროკაო, ნუ იცრუვებ¹ და როკაო.
კამა იცი ღამით ბნელსა, ჯამებისა დალოკაო.
პირს მოიწმედ განა მქისედ, იარები და როკაო
და კორკოტითა აივსები, აღარ ელი როსა მის² მეტს ბოლოკაო“.

3. № 256 B² церковным письмом, кроме заключенного в скобки:

„ცდვილსა მღდლ-მწნს მკრზუნ ღწ, აწ.
და ვინცა სთქუათ, თქვენცა [II].“

4. Под предыдущей церковным письмом:

„ო, ივ ქე, შე მე ცდვილი:
ო, ივ ქე შე, მე ცი ნიკფორე მმჯ ჯწისა და
წწისა გოლგოთისა, ამინ.“

Тут же греческие приписки, но без имен.

25. †

[Ц. 138¹ Б. 16].

На бумаге, in-fol., (мал.), 280 л., в разбитом переплете, строчным церковным письмом в два столбца, лл. 1 а — 210 а, затем (с 211 а сл.) меняется и почерк.

„გწწესებაჲ თავთაჲ წრთ მცქლთა საქმთს³.
(ლლ. 1 ა¹ — 2 ა¹)

ესე საცნურ იყავნ ყლ-
თა, რწნი მიემთხზნეთ წწა ა-
მას წიგნსა, ვდ, ვწ იგი
ღთისა თარგმანთა შწა⁴, ე-
გრეთვე ყწ ამას სამოც-
იქულოსა წიგნსა შწა, ძ-
აღწისამებრი მოწფობაჲ დ-
ამიცავს დიდისა მის მოძლ-

¹ სიტყვის ქვეშ მოტანილია სიტყვის დაწერილობა (ე. მ.)

² სიტყვის ქვეშ მოტანილია სიტყვის დაწერილობა (ე. მ.)

³ Пагарели совершенно не понял предисловия Ефрема, судя по краткому пересказу.

⁴ Жордания, [„ქრონიკები“] I, стр. 214 — 215.

ურისა და ყლთა ეკლესი-
 ათა ჩნთა მნათობისა გრი
 მთაწმიდელისა სკნოდ მოჯ-
 სენებულისაჲ მე, უნდოსა
 მტუშრსა წთა ფერტთა მ-
 ათთაჲსა ეფრემს მცირესა.
 რ მთივე თარგმნილი სა-
 ქმე მცქლთაჲ, კათოლიკ-
 ენი და ებისტოლენი წინა
 მესხნიან და სმცქლოჲ სიტყჲ
 მრ დაშიწერია, რა არა მე-
 ორედ თარგმნილად შეი-
 რაცხოს წიგნი სმცქლოჲ.
 ხ ვინაჲთგნ ბერძენთა ე-
 2 a² ნაჲ უფსკრულ ღრმა ა[რ]
 ს და იგივე და ერთი [ადგილი]
 მრვლსა პირსა აღიარებს,
 და უპირატესად ყლისა მ-
 ას ადგილსა ზამიწევენით
 გმოიკულებს წა იე ოქ-
 როპირი, და გნცხადებულ-
 ად უშქუშლ ჰყოფს ვრ-
 ებასა მისსა, ამათ ესე-
 ვრთა ღრმათა ადგილთა,
 სადაცა უკმა შეცვალებ-
 ბაჲ და სხუშბრ ცვალებჲ
 სიტყასა სმცქლოსა ქართ-
 ულსა, რი მშინლა ძლით
 გლისგმა იყოფებოდის, ოდეს
 სამნი გინა ოთხნი თარგმ-
 ანნი პავლისანი (!), და ეგ-
 ოდენნივე ლექსიკონნი — რლ
 არიან ღრმათა წიგნურთა
 სიტყათა ანბანსა ზა გნ წ-
 ყობილნი სიტყანი—ერთად
 შემოკრიბნი, მშინლა ძლი-
 თ მოუპოჲ ქართული შე-
 მსგავსებული სიტყჲ და

- ესევეთარნი სიტყანი სადაცა
 შემიცვალებიან, კიდესა სტ-
 იქონის[ა]სა იოტად დამისუა-
 მს, და შინა, სიტყასა წინა-
 მთ, ესე, ვდ უსაკუთრეს-
- 2 B¹ ი, [II] ესრეთ. აწ უკუშ, სა-
 [დაცა] კიდესა სტიქონისასა ა-
 ნუ სიტყასა ზა იოტად ჰპო-
 ო და სიტყასა თნა უსაკუ-
 თრესი, ცან, ვდ მცირედ ცვა-
 ლებდ ჰნებებია მს სიტყასა,
 რი იგი წა მშსა ჩნსა გრის
 არა ეგოდენ სხვსა რადსმე
 მიზეზისაგნ, რაოდენ ძუშლ-
 ისავე პავლისა წაყოლ-
 ისაგნ დაუტეობია; რ პლნი
 დთნიცა რლ ახლად ეთარ-
 გმნნეს, მრვლი სიტყდ ძუშლ-
 ისა ჩუშულებისადა მიეყვ-
 ანა, ვდის უკნდსკნელ დიდ-
 ისა მის მოლუაწისა გი და-
 ყუდებულისა იძულებით
 ბრძანებითა კდ უსრულე-
 სად და უწმიდესად ეთარგმნნეს.
 ამით მიზეზითა ვჰგონებ ს-
 ამოციქულოდსაცა ამის წ-
 იგნისასა, ვდ რი მრავალ-
 სა პირსა აღიარებდა, იგი
 ძუშლისავე თარგმნილი-
 სადა მიუყვანებია. და მეცა
 ეგრეთვე სმცქლოდ სიტყდ
 ვითა მთ ეთარგმნა, ეგრ-
 ეთ დამიწერია პლ, რა მო-
 წფობდ მისი სრულ ვყო.
- 2 B² ხ სადა თარგმანი სიტყსადა
 მაიძულებდა იშვთ ცვა-
 ლებასა სიტყსასა; იგი
 თარგმანსა შა იოტადთა

და უსაკუთრესითა ამინიშნ-
 ავს ყა ადგილსა. და ა-
 მით სახითა ძალისაებრ
 გწკრძალულ ვარ, რა
 არა სიტყვსა სხუშბრობამწ
 შეცვალება-მცეს თარგმა-
 ნიცა და დაგუაჭირვოს
 მართლ გწმარტებული სი-
 ტყდ წთა მწთად. ად, რა
 პდ სიტყდ სმცქლოდ შეას-
 წორო ბერძულსა ძალ-
 ისაებრ, თწა შეწევნითა
 და წინაძლომითა თარგ-
 მანთა და ლექსიკონთად-
 თა, რ არს მწრვლი სიტყდ,
 რლ თვსაგწ პავლესა შა
 ეგრე უფრო შეიწყობვ-
 ის ქართულად. ხ ოდეს
 წთა თარგმანებასა თწა
 შეატყუა, პდ სმცქლო-
 სა სიტყასა გწმოკულევ-
 ად უწა და შედარებდ და
 ეგრეთღა თარგმანსა მის-
 სა დაწერად. ამის პირი-
 სათწს გევედრები ყლთა
 3 ა¹ ქს მრყრეთა, რა პლესა
 შა გინა სხასა სმცქლო-
 სა ამათ თარგმანთაგწ
 ცვალებული სიტყდ არა
 ვინ ჩაპრთოთ, ად უ-
 ცვალებელად იპყართ
 დიდითა მოღუაწებითა
 თარგმნილი წიწსა მწმისა
 ჩწნისად, ვრ ესე მეცა მი-
 სისავე თარგმნილისაგწ
 დამიწერიან აქა შა სმცი-
 ქულონი სიტყანი. და კდ
 მე ნუ ვაბრალებელ მექმ-

ნებით ადგილ-ადგილთა
 უსაკუთრესთათს, რა
 რა თუმცა პდ სიტყვად შემედ-
 არა, თარგმანი სიტყვასა
 გაირყუნებოდა და კდ შ-
 ემდგომნი მეცნიერნი ბერძ-
 ულისანი მაბრალობელ გ-
 უშქმნებოდეს გმოუძიებე-
 ლად დაწერისათს სიტყათ-
 ადსა. ამისთს ნუ ვინ თქნ-
 გნი მაბრალობს, თუ ვრ
 მე, უნდომნ, გმოძიებად ჭ-
 ელ ვყავ. და უკთუ ჩმ-
 ითა ძალითა ჭდ ცოფ და
 ნავლიან ვარ. ხ უკთ-
 უ თვთ მრთვე წთა მრთა
 312 ევთჳმის და გრის მხრითა
 წრისა იე ოქროპირისა თა-
 რგმნილსა სიტყასა თნა შევ-
 ატყუ და ეგრეთ ძალისა-
 ებრი რდმე, ამისთს უკთუ
 ვინმე მაბრალობდეს, პდ
 შენდობასა ვითხოვ და
 ამისსა შდ გნუცხადებ საი-
 დუმლოსა გონებისა ჩმისა-
 სა და ვიტყვ: უკთუ რა-
 ცა რდ ვე მოაქამდე მით-
 არგმნიეს და რასაცა წალ-
 მართ ღირს ვიქმნები თარ-
 გმნად და არა ყრვე შდ
 ღრისა და წრისა ღრის მშობე-
 ლისა და ყლთა წთა ეფ-
 თჳმის და გრის მადლისად,
 და წინა დამაშურალობისა
 და აწ მხრისად შეძირაცხიეს,
 ნუმცა შერაცხილ ვარ წეს-
 სა თნა ქენანეთასა. და კდ-
 ცა ვიტყვ: უკთუ არა ბერ-

თა ჩნთა ანტონის და საბა-
 დას ლცვითა ქმნილად შევჰ-
 რაცხო ყნი ნიჭი ეფთჳმის და გრის
 ოხათა მრ მონიჭებული ჩმდა,
 ნუმცა ღირს ვიქმნები წყალ-
 ობასა ღრისასა! ამას ყა
 ვიტყუ მისთს, უკთუ რე ი-
 3 B¹ პოოს თარგმნილთა ამათ წი-
 გნთა შა ჩმთა ღირსი რამე ღე
 და შემსგავსბლი, საბადას და ან-
 ტონის მხბრისაჲ, ხ რაოდენი რე
 არს ამათ შა ცთომილი სიტყუ-
 თ გინა გლისგმის ყოფით, მი-
 სსა აღვიარებ, ვდ ჩი ოდენ
 არს, და ვნებათა სამკვდრებ-
 ელისა ამის გონებისა, სიმრ-
 ავლისა ბრალთაჲსა და ფდი-
 სა უსწავლელობისა და უმე-
 ცრებისაჲ, რლითა არცაღა
 თუ ქეანეთა რიცხუსა თნა
 ღირს ვარ აღრაცხვად. ა-
 მისთს გხადი ყა ნთესავსა ქ-
 ართველთა მომავალთასა,
 რ თქნი არს ნიჭი ესე და ყლთა
 ლცვისაჲ, რა პდ თქნ მომიტეო-
 თ ყივე, რეცა რე ცთომილებდ
 იპოოს, რლთაცა ჩმთა თარგ-
 მნილთა შა უსწავლელობის-
 ათს და სიჭბკისა და უღირსებ-
 ისა, და სხიერებით ევედრნ-
 ეთ ჩმთს ღა, რა არა დამსაჯ-
 ოს სკნოდ, რ მე ძალისაებრ
 ვიდუწიდ სიმართლესა და შე-
 დარებასა ბერძულისსა მრ-
 ავალთა და მეცნიერთა ნოდ-
 ლუართა ბერძენთა და ქა-
 3 B² რთველთა გმოკითხვითა.
 ონ თქნითა ლოცვითა [მომცეს]

მადლი ყლთა მიზეზთა დ[ა d] |
 ალ მწეთა (!) და სიტყვთ და სა-
 ქმით თნა შემწეთა ჩმისა თ-
 არგმნობისათა (!) და თქნ თნა
 მკვდრ მყენეს (!) სსფელსა მის-
 სა, და¹ ზოგად თქნ ყლთა ოხი-
 თა მივსნას პტიჟისაგნ ყლ-
 თა თნანადებთა ჩმთესა, ან.
 ესე სქმისა მცქლთაჲსა თა-
 რგმანი სიტყუა სიტყად მრა-
 ვალთა თარგმნილისაგნ შ-
 ემოკრებულ არს, და სივშ-
 ოდსაგნ სხელეები თსთვს
 არა ეგებოდა დაწერად. ხ
 ვა ზა წარწერილი ცხად ჰ-
 ყოფს, უმრავლესი და ყლ-
 გნ წისა იე ოქროპირისაჲ
 არს და ადგილ ადგილთა
 დაერთვის სხათაცა წთაჲ,
 მრვლთა წიგნთაგნ ერთად
 შეკრებული წისა კვრილეს მრ.
 წისა და ნტრისა მამისა
 ჩნისა იე ოქროპირისა კო-
 სტანტინეპოლელ მთავარ-
 ეპისკოპოსისაჲ გნვრცელო-
 ბითთა თარგმანთაგნ შე-
 მოკრებული თარგმანებაჲ
 საქმისა მცქლთაჲსა, რლსა შა
 იშვთ დაერთვის სხათაცა
 წთა თარგმანებულისაგნ მო-
 კლე ძალი სიტყვსაჲ. საქმე
 წთა მცქლთაჲ, აღწერილი
 ლკაჲს მრ მახარებელისა.“²
 (ЛЛ. 4 a¹ — 210 a¹)

¹ Прибавлено в последствии кем-то: მე.

² Оговариваемых Ефремом значков в этом списке не вижу.

Н а ч.:

„დაღაცათუ სქმე მცქლთა უწოდინ წიგნსა ამას, ად
ვრ იგი სახარებაჲ ქს გნგებულებათა, ეგრეთვე ესე სწლისა
წისა მდლთა მომთხრობელ არს.“

В тексте или на полях ноты однако не вижу; имеются
примечания, но весьма редкие, причем значком служит, указы-
вающим толкуемое слово 6 над толкуемым словом, перед приме-
чанием. Любопытно следующее примечание к слову „სზნოლო-
როსად“ (лл. 183 а²):

„შეისწავე, რ
ამას სზნოლო-
როსსა, რლ
არს თნამო-
სარჩლე, მეს-
ხთა მრ ვარ-
ქირი ჰქვან,
მიზღებით მოყ-
ანებულსა მ-
ოსარჩლესა.“

Любопытно тут указание на месхское название, как
отличное, очевидно, от грузинского (ვექილი?).

Толкования католიკისა Иакова, от И. Златоус-
та (лл. 211 а — 227 а), двух католიკეთა Петра (лл. 227 а —
— 252 в), трех католიკეთა Иоанна Евангелиста (лл. 252 а —
— 272 в), католიკისა Иуды (лл. 272 в — 279 в).

З а п и с ь:

„ხ თთარგმნა ბერძულისაგნ ქართულად წიგნი ესე ღი-
რსისა ეფრემ კარტიკის ძისა მრ, რლისა ვსენებჲ და
კხვჲ სწნო“ (л. 279 в).

П р и п и с კ ი:

1. На обороте листа перед 1 л., строчным церковным:
„[ესს] წიგნი ჯრისაჲ პტრონისა დოთ მეფისა სალო-
ცავად მისმნ მოძღვრმნ ილარონ დავიკსენ სპა-
რსთავან მას უმსა, ოდეს ჯრ სპარსთა დაიჭირეს და ვინცა
რამთაცა მიზეზითა ჯრისა სხლსა გამოაქოს, კრლმცა
არის აქაცა და საუკუნესაცა.“

2. Отмечаю на той же странице памяти Матфея Джаносдзе, равно Серапиона Кумурдоели (ამბალღებელსა), построившего вторично трапезную (ტრაპეზისა) Крестного монастыря и церковь Иоанна Евангелиста.

3. Приписки во прощении грехов царя-царей Георгия и сына его Леона, переплывшего «сию книгу» Беены Чодакашвили, «управителя (მნე) его святого места» (лл. 210ა, 279 в, 280 ა)

4. „სახლთა ღმთა, და მბზთა წიწსა ღის მშბღისათა და პტსნისა ჯმთა მოვიგე წმესე და სღთა გნმნთლებღლი მიმოსღვათა თარგმნი მე, უღირსმნ და ცღვათა შა გნფრდილმნ მქლ მარცღამნ, და კღვრთი თუღ დეკენბღრი მე დავღბრიკე, და შეესწირენ ჯა პტსნსა საღცღვღდ სღისა ჭისა ცღვიღისა და მშობღთა ჭმთა, აწ ვინცა რმთაცა მიხეზითა...“

5. Отмечаю еще приписки «митрополита» Иакова Думбадзе, Шемокмедского, и Германа Зарзмского (лл. 279 в, 280 ა)

26.

[Б. 33]

На бомбинине in-fol., (мал.), 1 + 420 л., строчным церковным письмом. [XIII — XIV].

М и н е я.

1. „განსასრუღისათა თუღთაჲ სეკღენბღერისა, ოკღონბღერისა და ნოღენბღერისაჲ“ (лл. 1 ა — 120 ა).

На полях называются авторы некоторых песнопений. Миня идет до 6-го декабря, песнопения которого в честь Николая занимают лл. 119 в — 120 а.

Затем следуют:

2. 21-го мая Пленение Иерусалима, сочинение блаженного Стратига, монаха, жившего в лавре св. Саввы (лл. 120 а — 163 а), с письмом патриарха Захарии к жителям Иерусалима (лл. 157 а — 160 а) и перечнем убиенным, со слов

Фомы, жителя Иерусалима (ლ. 160 ა — 163 ა), равно с историей возвращения честного креста из пленения (л. 163 ა — 164 В);

3. 8-го июля мученичество св. Прокопия (ლ. 164 В — 190 В).

4. 15-го июля мученичество св. კ^ესი и матери Юлиты (ივლიტაჲსი, ლ. 190 В — 197 В).

5. Житие и გ^ეგ^ებ^ეა св. отца нашего Симеона (ს^ენისი), жившего на Дивной горе (ლ. 198 ა — 323 ა).

Нач.: „ქ^ერს ღ^ეი, რ^ელსა ჰ^ენებაჲს ყ^ეთა კ^ეცთა ცხ^ერ^ებ^ე და მეც^ენობსა ჭ^ეტბსსა მოსლვაჲ. რ^ენ ჯ^ერ იჩინა ჟამთა ამ^ეთ ჩ^ენთა მოხედვად ჩ^ენდა წყ^ელ^ებითა თ^ესითა...“

Кон.: „...და ვითხოვთ ჩ^ენცა სახიერებისაგ^ენ მისისა დიდ^ებ^ელისა, რ^ა ზიარ მყვენეს ჩ^ენ სთ^ენბათა მისთა და ლ^ეც^ევითა მისითა გ^ენმარინნეს ჩ^ენ მრ^ევ^ელ^ეფერთაგ^ენ მახეთა მ^ეტ^ერისათა და ყ^ერისა რისხვისა და ჭირისაგ^ენ და იწ^ეროებისა, და ღ^ეირს ჩ^ენცა შ^ედ აღს^ერულებისა ჩ^ენისა მრ^ეჯ^ენით მდგომარეთა თანა საშინელსა მ^ეს^ედღესა, დ^ებ^ელი და ძ^ელ^ერბით გამოჩინებასა ქ^ეს მ^ეფისასა. და წ^ედაჲ ესე მამაჲ ჩ^ენი ევედრებოდის მ^ეფ^ესა საშინელსა შ^ენ^ედობისა და მოტევებისა ჩ^ენისათ^ეს. და ჩ^ენ ყ^ენი ერთობით ვდ^ებდეთ მამასა და ძესა და წ^ეა ს^ელსა აწ და მრ^ედის და უკ^ეი უკ^ეე, ა^ენ.:“

6. В 130-ти главах Житие Андрея (სალოსისა, ლ. 325 ა — 420 В).

Обрывается на словах:

„...[გ]რწმენინ [ჩ^ე |] ძმაო, უკ^ეთუ არა და [მა ი] ხოო (!):“

Записи:

1. В конце Мученичества [კ^ეესი] и Юлиты (ლ. 197 В)-

„დელტაველთა (!) დათა ყ^ეთაჲვე შეუნდვენ, რ^ე. დაიწერა საფლავითა (!) მ^ეთითა, მეცა მომიგნ^ერთ ცდ^ევილი ბ^ეს^ელი მ^ეჩ^ეხ^ერ^ეკ^ელი, რ^ა ღ^ენ თქ^ენცა მოგ^ეგ^ენ^ეს, შეუნდ^ევენ, რ^ე, ა^ენ.“

2. В конце Жития св. Симеона Дивнегорца (ლ. 324 ა — 324 В);

„სახელითა ღ^ეათა და მხ^ებითა ცხ^ევლს მყ^ე-
ოფელისა საფლ^ევისათა, მე ცდ^ევილი და უღირსი ეკ^ე-
ატ^ერინე, შ^ეტ^ერ^ეო^ეს^ეა^ეს^ეული, ღ^ეირს ვიქმენ აღწე-
რად წ^ერისა ამის და ს^ელთა გ^ენმნ^ეთ^ელბლისა ს^ენის
ცხ^ერ^ებისა. აწ წ^ეთა მენელსაცხებლეთა სწორნო
დანო დელტაველნო, ქ^ეს სიყ^ერლისა თ^ეს ვინ-

ცა ღირს იქმნეთ წარკითხვად წიხს ამის ცხრების
სწრისსა, სლთა და ვრცთა გრმანათლებლისჲ, თქ-
უთ წითა პირითა თქნითა მტვბჯ ცდვთა ჩემ-
თაჲ, და თქნ ყთა მკითხველთა და მსმენელთა
ქნ მადლი მოგანიჭენ, აწ. ეკტირინას შეუნდე-
ენ, ორ. თქუთ ყთა ამინი.

დანო პტსნნო, გვდრბი გაზრდილი თქნი ბასილი სა-
დთური უცბად ჩსრეკისათს შემინდევით. შეუნ-
დვენ, ორ ორ, ამინ.

ვპგონებ, რლ მრთლდ დამიწერი არს (!), განა ესე-
ცა უწყებულ იყავნ, რლ დედასა შა მუნთქსვე
დიად (!) ეწერა და მისად ნცვლად მეყსლ რ დამიწე-
რია და ამარზაკისა ნაცვლად მეყის.
და ამისთს შესხთაცა (!) შემინდევით, ენასა ქართ-
ველთასა ესე უკეთე (!) მოეგუარების.“

3. За заглавием Жития Андрея красной же кино-
варью (л. 325 а):

„წონდრია, მეობ ექმენ ბრბრეს
წე ქესსა დღესა მს სსჯლისასა, ამინ.“

Имеются, конечно, и приписки.

[Описание рк № 26 вошло в «Пленение Иерусалима»¹ г. 8]

27.

[Б. 24 და 25]

[Синаксарий XI века]. (Описание рп. № 27 вошло в изда-
ние „Синодика“² г. 8.)

28.

[Б. 19]

На бомбишине in-fol., (мал.), 170 л., строичным церковным
в два столбца. Без начала (недостаёт 9 листов).

¹ Стратиг, Пленение Иерусалима персами в 614 г. Т. Р. кн. IX.

² См. Синодик Крестного монастыря в Иерусалиме, издал Н. Марр.
СПб., 1914 г. стр. V—XXVIII.

Наличное нач.:

„... სანი, რ ვერ შესაძლებლ
იყო დაყენებდა მის მრ, რ დთ
იტყვს მისთს: წწრ ვხედევდ
რა.“

С красной строкою на л. 17 а¹:

„იწეს თავის კუჭთისა.“

1. Толкование Деяний апостолов, затем Посланий (კათოლიკეთა) с общим введением (ლ. 42 ვ¹ — 43 ა²), затем следуют Толкование Послания კათოლიკისა Иакова (ლ. 43 ა² — 43 ვ²), Петра (43 ვ² — 44 ვ¹), Иоанна (ლ. 44 ვ¹ — 46 ვ²), Иуды (ლ. 46 ვ² — 47 ა²), к римлянам (ლ. 47 ა² — 48 ვ²), к коринфлянам (ლ. 48 ვ² — 50 ა²), Галат. (ლ. 50 ა² — 50 ვ¹), Ефес. (ლ. 50 ვ¹ — 51 ა²), Филип. (ლ. 51 ა² — 52 ვ²), Колос., Фесалон., Евреям, Тимоф., Титу и пр.

Сначала собственно введение каждого памятника особо.

2. გნუოფდა პვლეს ებისტოლეთაა
დღესსწლთა წელიწადისათაა
სჯნაქსრისა წესითა რჩეული.

(ლ. 160 ა — 166 ა¹)

3. სახარებაბი საცისკრობი (ლ. 166 ა¹ — 170 ა²)

Оглавление (л. 170 ვ¹)

Приобретал рукопись впоследствии трдси მრმი კლპტრეს
ძე (л. 160 ა).

29.

[Ц. 114, Б. 35]

На пергаменте in-fol., 392 л. в переплете, церковным строчным в два столбца. [XI].

Толкование Евангелия II. Златоуста с поучениями его, в переводе Евфимия с записью его отца Иоанна, дефектной.

30.

[Ц. 119 Б. 32]

На пергаменте in-fol. (мал.), 151 л., в переплете, строчным церковным в два столбца, кроме четырех последних страниц¹. [XI]

Толкование Евангелия Иоанна, труд И. Златоуста, в переводе Евфимия Святогорца с известной записью его отца Иоанна о переводческой деятельности его сына (вл. 150 в — 151 а), за которой следует запись писца настоящей рукописи, у Цагарели приводимой с пропуском весьма существенных частей:

„ხ დაიწერა ჳლითა დ^რთისითა² ლავრასა დიდსა ხახულისა, სყფელსა წისა ლ^რთის მშობლისსა მფ^ბსა | რომანოსისა, ქართველთა ზ^ა ბ^გ რ^ტ მცირისა, მთვ^რ მშობსა ბს^ლი (!), ძისა დ^რთ პატრიკისა, მნათეობა | სა ლ^რთ შემოსილისა მ^შმისა ან^ტნისსა, დეკანოზ^ბასა კინტიანესა. ხ უმ^ტს ყ^თა ადიდენ ლ^ნ მ^შმ ბას^ლი, კ^ცცი | ლ^თ შ^შმსლი, მსგავსებითა და ღირსებით სწორი წ^თა მც^ქლთაჲ, ნავთსყდ^რლი ყ^თაჲ უცხოთა და მიეცინ ლ^ნ მადლი შ[||] | .

და ილ^წა ჩემ თანა ჳრც^ლდ ძმამან ჩ^შმ^შნ მ^ქლ, რ^იგი მიკახვიდა რვეულებსა და სხ^სა ყ^ლსა საგმარსა |, ქ^ე ძეო ლ^რთისა, შეუწდვენ ც^დვნი მისნი. ხ^რლთა ამის წიგნის წერასა ნუგეშინის მცეს ვრც^ლითა ნუგეშინის ცემითა, რ^ნმე ერთ, რ^ნ ორგის (!), რ^ნმე უ^ტს, ესე არიან: პ^ლდ ლ^თშ^შსილი მ^შმ ბ^სილი, მ^შმ^შ ილ^რიონ |, გ^რი კახი, ს^ტფ^ნე გ^რძელი, დ^რთ, ძმაჲ მისი, გ^რგ^ლ სიმსხრიკონეთი (!), ან^ტნი მნათე, ან^ტნი მეპ^რე, გ^რიმ^რეკა[ლი] (!), მ^კრი და გ^რგ^ლ ძმაჲ მისი მ^რეკელი, პ^ედაყდ^ბლი, ან^ტნი დაყდ^ბლი, იე^ნე ბატელი, საბა დყდ^ბლი, საბა მ^კრის | ძმაჲ, მ^შსახლისი ყ^{ვე}ლისაჲ. გ^ნსნე, ძეო ლ^რთისაო, ორთავე, ს^ტფ^ნე და დ^რთ, ბ^წიგნი შემიმოსეს და არარაჲ | მიიღეს ჩ^შმ^შ, რ^ა ქ^ნ მისცეს. ხ^რ უმ^ტს ყ^ლთა გ^ბრ^ლ, დეკანოზ ყფ^ლმ^ნ გ^რას-ტიეთ^მნ (!) გარდაჰმატა ჩ^შ ზ^ა ნუგეშინის ცემაჲ, რ^იყო მახლბ^ლ ჩ^შდა სახლი მისი; და უმ^ტსსა ყ^ა თვთ მოვიდის. და იყო კ^ცცი შერაცხილი და პ^ტვემ^ლი |, ვ^ჰგონ^ბ, თუ უმ^ტსნი დ^ლნი მუნ შრომისა ჩ^რისანი ხახულს მისითა ნუგეშინის ცემითა ყფ^ილ ვარ. ქ^ე, ძეო ლ^რთისა |, დღესა მას საშინელსა, ოდეს მიაგებდ^ე კ^ცდ კ^ცდსა ს^ქმთაებ^რ შ^ნ მ^რითა ნუგეშინის ცემითა, ნუგეშინის ეც გ^ბრ^ლს და | ამათ ყ^ლთა, რ^{ნი} ვაგ^სენენ. ხ^რ ძალისა ჩ^რისაებ^რ

¹ აღწერილობის თავზე მიწერილია: Клеопа Палавра . . . Харит., ибо были им постр . . .

² Написано сверху позднейшим почерком: ტფილელისითა:

უძრლისა (!) დავწერე და შევაწამე დედასა, დაღცთუ ნაწერად უკმაროს არს, სიტყვად, ვითა დედასა შა ვპოე, არა დავაკლე, არცა შევსძინე, ნუ იყფინ, და დიადი ვიხარე შეწამებაჲ. ნუ თუ ვინ დედად ივმაროს, რცა კთლდ იყო (!), ღნ აქხნ, რი შემწევა გარდაწმბსა გრი. | და შევწირე პალავრას, რლ არს ხარიტონ წმ, უკთუ ენებოს ღა, თვთ მე, ანუ მქლ ძმამან ჩმზნ მიაწიოს, და უკთუ ჩნ არა ღირს ვიქმნეთ ამას საწადელსა, ვისცა მიხუდეს, და მას წა ადგილსა გამოაჯუას | ესე მცირედინაშრომი ჩნი, და ესე ანდრძი ჩნი შეცვალოს, ანუ თუ ავოცოს, ამვოცილ არს წიგნისა მისგნ | ცხოელთაჲსა, პლდ პირითამცა ღთა კრლი არს, პე მცქლისა ჯითა, ვ კრებათა მადლითა; ქს გამოჩინებითგნ კრცლდ ქყსა ზა რნი გამოჩნდეს წნი და რნი გამოჩინებად არიან მეორედ მოსლვადმდე, | მთ ყლთა მდლითა შეჩნებლმცა და წყეულ არს და გნუქსნლდ კრლ, რა დავწერე. ნუ ვინ დამზჯით ამისთჲს, რლ ესრე დამიწერია, რ მე მრვლთაგ უწესოთა მასმიეს, ვითა კრლებჲ არად შეურაცხია, ხ მზნ ცნან. ხ რნ იღწოს და მიაწიოს, კრხეულ იყნ ღთისა მრ და ყლთა წთა მრ, ან | ხ დავიწყე შრომად ივლისსა ჰა (!) დადეგსა მთეს თრი და ესე და გავიშორე (!) მარტსა იე, თ თუესა.“

На обороте того-же текста:

а) древним инициальным письмом:

„ცოდვილი დთ მ მოსელი ლოცვასა
მომიგსენეთ, დაგაჯეროს, ღნ“.

в) позднейшим инициальным письмом:

„ცოდვილი სფრნ, შეგირდი ყლთა.“

31.

[Ц. 132 Б. 34]

На бомбицине in-fol. (больш.), 331 л., в новом переплете, строчным церковным в два столбца. Писец Николай (л. 12 в) [XII].

Поучения И. Златоуста с 6-ой (дефектна) по 75-ую (дефектна) главу.

Нач. наличное:

„... ჰქა მსცა, ვა ჰრათ-
ა, ვდ არათუ წმბსა
კცთა მრ მოვიღბ...“

К о н.:

„... და არა ამით ოდენ მი-
თცა სიტყვთა, რლ თქა, ვდ
საეანე მის თა ვყოთ...“

Из приписок отмечу военным письмом на нижних полях

a) 55 в л.:

„ქ. აცხოვანაე ღთო და ქრისტეს საფალაო
და წმიდაო იოვანაე ღთის მეტყაველო“.

b) 56 ა ლ.:

„ასაული ნიკოლა წამიდისა რაისი მარინაე და ინასა-
რიძისა ასული გლაინიკაე¹, ამინ. ვინაცა შენა...“

Последняя строка срезана.

32.

[Б. 39]

На бомбицште in-fol., (мал.), 277 л., в новом переплете,
строичным церковным письмом в два столбца. [XIII—XIV].

Нал. чач.:

„[...] ქმნული შფისაჲ
და მღტოლველი და მჯმნელი
არა მიცემად ნალის ცემისა მომ-
ცემელსა მს...“

1. Слово Мефодия, еп. и муч., о Симеоне, Анне
и богородице (лл. 6 а² — 20 а²).

2. И. Златоуста о притче мытаря и фарисея (лл.
20 в¹ — 24 а¹) и другие слова, затем Анастасия Синай-
ского, Ефрема Сирина.

3. Григория Нисского мученичество Феодора
Тирона (л. 55 в¹ сл.).

4. Слово Феодора Студита об обретении главы
Предтечи, ჰლსა კრკესა წთა მარხვათასა სკითხვი სსწლთათს
საუფლოჲსა ხატისათა, რი იქმნა ჯურღმულსა ზა სოფია წდას,
და პატრიქისათს და მწიგნობრისა მისისა და მესიტისათს (лл.
63 ა¹ — 97 в).

Нач.

„არა რაჲ არს ესრეთ მახარებლ სლთა ღთის მოყრეთა,
ჟრ სმენაჲ სქმეთა ღთისა მრ საკვრველებით აღსრულბლთაჲ“.

¹ მ. პ. (მლაინიკაე?)—разночт. Н. Я. Марра.

5. Слово Василия Великого о сорока мучениках.
6. Житие Марии Египетской.
7. „თხრობაჲ სარგებელი ძუელთა თხრობათაგან შეკრებლი, მაუწყებლი საჯსენებლსა საკვრვლბით ქმნილისა სსწლისა, რესა სპარსნი და ბარბაროზნი დდფლსა ამს ქლქთასა ბრძოლდ მოადგეს და წარწყმდესცა სლთოჲსა ბჰობისაგან გნსჯილნი. ხ ქლქი ესე უვნებლდ დაცვული მხებიითა ღთის მშბლისაჲთა მრითგან წლთი წლადსა გლბს სამდლობლსა დაუჯდომლ სხელმდებელი დღისაჲ ამის“. (ჟლ. 88 ა² — 98 ბ²).
8. И. Златоуста о благовещении.
9. Андрея Критского о Лазаре.
10. Его же о вербном... и въезде в Иерусалим И. Христа.
11. И. Дамаскина о засохшей смаковнице и притче [о] винограднике.
12. И. Златоуста об Иуде.
13. Его же о страстях господа.
14. Георгия Никомидийского о погребении господа.
15. Епифания Кипрского о погребении господа, Никодиме и сошествий господа в ад.
16. И. Златоуста о вознесении господа и пр.
17. Кирилла Александрийского о богородице и отцах Ефесского собора.
18. И. Златоуста восхваление мучеников.
19. Германа, архиеп. константинопольского, сказание о чудесах архангела Гавриила и других святых ангелов. (ჟლ. 189 ბ¹ — 224 ბ¹).
20. Андрея, критского архиепископа, о рождении богородицы.
21. И. Дамаскина о рождении богородицы.
22. И. Дамаскина სიტყვა სატფურებისათს იშლმისა ქეს ღთისა ჩნისა აღსადგმელისა და ამღლებისათს. პტიონსისა და ცხვლსმყოფლისა ჯრისა (ჟლ. 238 ბ¹ — 256 ბ²).
23. Андрея о воздвижении креста.
24. Георгия, хранителя книг, о введении во храм богородицы.

25. Мученичество Димитрия, мученичество Георгия (28 апр.).

Обрывается на словах:

„... რ სიტ-
ყაჲ იგი ჯჲ წარწყმედლთა
მართს სიცოფე არს, ვა წერ-
ილ არს: ვდ ჰურიათა სამე
საცთურ და წრმართა სის...“

33.

[Ц. 66 Б. 40]

На бомбицине in-fol., 277 л., в разбитом переплете, строчным церковным, без конца. [XII].

Миняя за сентябрь, октябрь, ноябрь, декабрь, январь (обрыв. на 22-ое янв.)

Приписка церковным письмом (л. 278 а, [а не 277 а, как помечено в рукописи]):

„არის ხუთი თუშ: სეკდენბერი, ოკდონბერი, ნონენბერი, დეკენბერი და იანვარი წრისა ბასილის მონსტერსა, და ვინცა შეუცვლოს, შე-მცა-იცვლბის სჯულისა-გუნ ქრისტიანთსა, აუნ, დუნ ანუ გამოღებად იკადროს ამა მონსტრით, წონ ბსლი, შუნ კითხე მს მეორედ მოსლვასაჲ“.

34. †

[Б. 43]

На бомбицине in-4°, 306 л., в новом переплете, строчным церковным письмом в два столбца кроме введения переводчика (л. 1 а — 4 а). [XII — XIII].

1. Слова Григория Богослова

Введение (л. 1 а — 4 а)

„ბერსა კვრიკეს მცირე ეფრემ
რ [ ] ედღი საღრტილსა ქრ [. .]
[ ] მით სრლასა სიერლისათა.“

[ ] დ, ადგილთა შა

[ ] - აღმავსებელი ეგე ჯე-

[ ] და დამდაბლებელი მათა ბორცუშბისა.

[უ] ცხად არს, ვდ სწვლდ, რი არა მეს-

[ ]- და ცნობად შნდა მრვლ ჟმეულითა სი-
ბრძნითა ბრძენთა შს ცხადსა და გმოძიე-
ბულსა მრვლთ-საძიებელსა და ფდ მცირედთ
საცნობელსა ვითარებასა და რაოდენთა ყუა-
ვილთაგნ ერთ გოლობასა ღის მეტყუშლე-
ბისა გოლეულთასა. ამისა ქმნდ შნდა ჯერ იყო,
რნ ზამიწევნით უწყი რაბამობდ ბერძენთა
და ქართველთა ენებისა. და აწცა, ყი კთლი
და ჯეროვანი შნითა ლცკთა იოხეს ჩნთს
ღისა შრთ და წთამისთა, ვინდცა მომიტევე
მრვლ წელიწდეული და ვე ამის სიტყვს სმ-
ენადმდეცა ურჩებდ, უფრდსლა მოშიშებდ, რ
დიდ საკადრებელ იყო ჩმდა შე[სლვ]ად შეუფ-
ალთა. არა თუმცა შნ მეტუმიე მოსედ და
შუამდგომელდ, უფრდსლა ჯიდად, წიად მყ-
ვანებელდ ღისა წყლბითა მთხრებლისა
მომართ ჩმთა უღირსებთასა. გარნა რდ უ-
[ყო] მბრ[ლ]ობელთა ორკერძო და მრვლ-
[კ]ერძო გწყოფილთა, ვრ რნიმე ჩმსა
1 B სილადით ჰგონებენ მეორედ თარგმნისა
კად[რე]ბასა, ხ რნიმე წა მს აბლობენ [... თ] ა-
რგმნისათს, რთა გლსავსები [...]
რეგან წესისა ვს [წ ...]
არა ვა ღისა და წისა ღის [მშბ ...]
ყთა წთა და შთ თავე ჩმდად წდდ გ[...]
რაცხილისა, და პირითა აღსარებულის [...]
მშმისა ჩნისა ეფთვმეს მრად შემირაცხიეს, რა[დცა]
რდ წთა წერილთაგანი გლისკმა მიყოფიეს, ა-
ნუ რეცა მითარგმნია (!), უვარის მყოფელთა თა
ღისათა იყვნ ნაწილი ჩში. რ ვრ ეგე გამოწუ-
ლილვით უწყის თქნმნ დლითა და მდლითა მიმე-
ცოვნებლრებამნ არა საღრმატიკოსოთა, არცა
საფილოსოფოსოთა, ად შემდგომნი თარგმანნი

პლ დამაშურალთა თარგმანთა წიგნებისაგნ
გნვისწვლებით. და ვა ლისად, ეგრეთვე ჩნთა
უწინარესთად შევპრაცხთ მდლსა მს და მთსა
მხზსა ძლმწედ ვიჭუმევეთ, ვა ყთა წრთასა.

ამით გნვისწვლებით (!), ამით ვთარგმნიტცა,
არა რაოდენ ჩნი ღირსებდ იყოს, ად რაოდენ მთმნ
და ყთა ძმათა და ვმთხ ჩნთა ქართველთა
ლცვაშნ მოგუნიჭოს. ხ უკითუ მთთა თარგმნილ-
თაცა შა რდმე ვიხილოთ დაშთომილდ, ანუ სისწ-
რაფისგნ, ანუ დედისა და თარგმანთა ვერ პოვ-
ნისგნ, ანუ შემდგომთა გარდამწერელთა გნ-
რყუნისა, მს არა ჩნგნ, ად სხუათა მრ [ ]

- 2 a ნჯმნო ქმნილსა, შდ სხუათა მრისა იძულებისა
დიდითა გმოკითხვითა და მრვლთა წიგნთა და
მოძლრთა თა მიმოსლვითა. შიშით და ძრწლით
ვიკადრებთ გნმართებად. რიმე უკუშ შურიითა
და ჯლომითა, ანუ, ვრ იგი ვიეთცე თქეს ჩმთს,
[თავისა უმჯობესად გმოჩინებისათს ვქმნა, ანუ
[მი]ქ[მ]ნიეს, უცხოცა ვარ ლისგნ და ყთა წესთა
ქეანობისათა, რ ანბანი ბერძულისა და ქართ-
ულისდ მთგნ მისწავიეს შდ ლისა, და მიერთგნ რდ-
ცალა ვისგნ ვისწავლო, მს მთდადვე (!) შევპრაცხ,
რ მთითა ენითა ვზრახვ და მთითა ყურითა მესმის,
და მითთა ჯლითა ვშურები და უკთუ მთითავე
ჩმდა დატევებულითა კეტებითა და უროებითა
მთსა ახოდ გაკაფულსა და ლოდოვანობისაგნ
ყანობირ ქმნილსა შა ადგილ-ადგილ სიმაშურალი-
თა დაშთომილი მთდა ძირი და ანუ კლდე აღმოვპ-
კაფო, ამს მთსა მთთაგნ მთდავე შევსწირავთ.
ვინდცა ესევე, უკთუ თჯნიერ შურისა, კრძლულე-
ბით გმოძიებითა და ქტის მოყუარითა ცნობითა
ჩმთაცა ვინმე თარგმნილთა შეამთხვოს. გნმართ-
ებდ შეცთომილისდ, ონ მისცეს სასყიდელი გლსმოდ-
გინებისად. მხლდ ამითვე გლის სიტყვთა მინებს,
რუ მეყოს, ვრ ესე მე მიქმნიეს და წე ესევრთა-
გნ მხილველთა, ვრ ეგე არს თქნი სლთდ ზამბ-
ედველობდ. გარნა ვა სხდ ყი უმეცრებდ, ესეცა
მომიტევეთ, რ თვისა გნმართებდ უცხო არს

sic

- 2B წესთაგან სამონაზნოთა და მოზრახვისა (!) ამის ჩრმისა მიზეზი არს გლსავსე ყოფისა ძმათადასა წადიერებდა, რ თქნ სლდთა სლნითა გნბრძნობილთა მმათადა ყნივე ცხადს არს და სლნისა წისა თქნ შს მკვდრობითა გნგდილ ყნი ბნლი უმეცრებისდა. ამს ყლსა თა უწყი, რ ვრ იგი პლ უსმობისათს, ეგრეთვე ა[წ] დაყოვნებისათს ვიბრლო. და ნუვე მაბრლობთ [||||], რ არა ვრ ვპგონებ ექუსეულ, ად მრჩობლ ექუსეულცა იქმნეს თუწნი ჩრმისა ამთ ათექუსმეტთა საკითხვთა შრომისანი და მცირედ წამართ.
- sic {
- sic { და დაღათუ თქნ ისწრაფდით შიშითა ამრ მიცვლებისდათა, გარნა ესე ნიჭი ღისა, რლ ჯერეთ წრცთადა შა ყოფასა შნ ჯორცთ ზეშთადასასა, ამთ მიიღეს აღსსრლი, რ არცალა შესაძლებელ იყო გარეწარად ქმნა ამთ ადგილთდა, სადა სიტყათა შეცვალეებდა მიხუდებოდა. რ რეს ცვალეებდ მინდის სიტყათა, პლ თარგმნითა გავპმართი, და თარგმანი არავე კმა ვიყავ უმეტესისა გლსავსეებისათს, ად უმრვლესი მთ სიტყთა წერით ანტიოქს შევიცანი. და დიდისა საპატრიარქოდასა ფილოსოფოსთა და პიტროპოლიტთა და თვთ მრ ყთა უბრძნესისა წისა მფისა მრ გამოვიძიე საექვ ყივე. ვინდაცა ნუმცა უკვრს, უკთუ წდა მნდა ჩნი ეფ თვმე ამთგნსა რასმე თა წარპკდა, და სიჩჩობებასა ჩნისა ნთესვისსა სძითა ზრდიდა, და მხლითაბ აწ მის მრ აღზრდილი ერი მისითავე მდლითა. მტკიცისა საზრდელითა (!) მოქენე იქმნა. და რ მს
- 3a პვლესგან ესწავა ესე და ურწყულობსა ძლიერისა ამის ღნის მეტყუშლისა წიგნისა ღვნისსა გნპ-¹ ზავებდა წყლთგან სლრთა, რეს სიტყუა სიმოკლე მოძღრისდა გნავრცის ლიტონისა ერისათს, რ მშნ ჩნი ნთესვი ლიტონ იყო და ჩჩულ მისდადმდე (!), ამისთს რნმე თარგმანთაგნიცა წისა სიტყათა შა გნეზავა. ბ შნ თვდი ეგე წინამძღრი, ჩნ მის მრ აღზრდილთდა მებრვე (!) ამს წადიერ იქმენ, რა ზა დართული ყნი და თარგმნისაგან ჩართული დაუტეო, და თვთ წისა ოდენ

¹ К сожалению не все знаки успел скопировать (მიწერილია ფურცლის ზემო კიდებზე — ე. მ.).

სიტყვანი მარტოდ ვჰთარგმნენ. ანის პირისათჳს დიდად დავიყოვნე, და ოდეს ძუშლმჳნ წამზიდნის, ზეპირით ჯსოვნებისა ჩუშულებამჳნ, რ ძუშლი წინა არა მდებია (!), გრნა დაღათუ დავწერი რძნე, რი არა იყვის დედასა, არ დავიცონი კულა ანოცად (!) და მართლად დაწერად. ღნ თქნითა მღწითა აკზენ და ნეტარ ყვნ სლნი ბასილი ღრმატიკოსისძ, და შეუნდვენ ამის დედისა ჩნდა მომცემელთა, უცთომელად და გწოწულილვით გაემართა და ყნი დაჯერებლ იქმნნეს ამს დედასა. ხ აწ, აჰა, თქნითა ლცწვითა წინადაგვც ესე. და ძუშლისა მისდა ყდ არა შეხებლ ვართ, და თქნ მრ ვევედრები ყლთა აწ მყოფთა და მომავლთა, რა მს პატივ სცემდენ, ვა წინა მოძღწრისსა, და ამს არავე გნაგდებდენ, ვა არაწინა და უნარჩევესისა მწფისსა. იგი ყლთა ეკლესიათა ზა გწფენილი ბრწყინავს.

- 3 B თს, ესე ცხად ჰყოფდინ სიტყა-სიმოკლესა და სიღრმესა დიდისა გრგლი ღწისმეტყლისსა. ხ იგი სიტყუა-სივრცესა და გნათლებასა წინა მმისა ჩნისა ეფთჳმესსა, რ ესეცა მისივე არს და აქაე უწულილეს გზოძიებული, მსვე გზა უყოფის ჩნდა. ხ უკთუ ლომი ვერ ციღამტკაველებრ ხლდებოდა კარებსა ფილოსოფოსთასა, ამს ანაცვალე ლომებრივობძ მისი და მეუფებრივობძ კრთომისძ, რ ყნი მჭელი ღწისმეტყლისძ მს აედვა ურემსა ქართველთასა. ხ მე მისითავე სანთლითა ჯუვილნილა აღმიკრებიან დატვრთვად ორემსა (!) მისსა, და უკთუ ვინმე

იკვრეობდის ამათ ა-

ხლ თარგმნილთა სიტყათა წიგნისა უჩუშველობასა, ანუ სხუშბრობსა, ანუ ღწის მეტყლებისა სიტყათა მიფარულებასა, რი მს ნუ უკუშ და ერი-სა არმინდობისათს სხუშბრ შეეცვალა, მისთს მე სიწღე შნი მყავს მწწედ და ღნი, რლ არა რას ჯლმეწიფებოდა თსით გწით დართვად და სხუშბრ ცვალებად, ვე, დონანთამდეცა (!)¹. ხ ოდეს ესე ზამი-

¹დონანდამდეცა (разночт. Н. Я. Марра).

წევნით უჩუწნო, ანუ თუ ნახოს, ვ'დ ბერძულ-
 სა შ'ა ეგრეთ არს და ღ'ის მეტყუელსა ეგრეთ
 უთქუანს, მიერიტგ'ნ ნულარა მე, ა'დ წიგნსა ეშ-
 ჯოდინ და ღ'ის მტყ'ლსა ამისსა გ'მომეტ'ყლსა, რ' მე
 ს'ქმეთა ჩ'მთა ბრ'ლეულებისა და ც'დვთა სიმრვლ-
 ისათ'ს ვერ ოდეს გ'ნვმრთლებ თ'ვსა ჩ'მსა, რ'
 ყ'თა კ'ცთა უცოდვილეს და უუღირსეს ვარ, და
 არა ჩ'მთა ღირსებათათ'ს, ა'დ ბერისა საბადს
 4 a ღ'ცვათათ'ს ვიჩინე მსახურებასა ამ'ს, რეცა
 თარგმანებისსა, გარეგ'ნ ყ'ისა ღირსებისა და
 სწავლულებისა. ხ' მრ'თლისა სრ'წმნებისათ'ს
 მზა ვარ სიტყვს გებად ყ'თა გ'მო'ეძიებელთა
 და შევაჩუენებ ყ'ლსა წვალებ'სა და წინააღმ-
 დგომსა წ'თა მ'მთა და მ'რთლ მადიდებლ'თა კრბლ'თა
 სჯ'ლის დები'სსა. და ესრეთ მრ'წანს, ვ'ა ქადგებს (!)
 დიდი გრგ'ლი ღ'ის მეტყ'ლი. ხ' თუ ვ'რ, ანუ რასა ქად-
 გებს, ესე თვთ მ'ს ჰკითხეთ. ხ' მე მრთლ მრ'წმნესა
 შვილსა თქ'ნ ყ'თა კთ'ლკე ეკლესიისსა, ცალიერსა
 ყ'თა კ'თილთა ს'ქმედაგ'ნ, წ'დ ღ'ც'დ თქ'ნი მომმ'დლეთ
 წინდად სკ'ნ'სა ცხრ'ბისა და აღმგოცელად ყ'თა
 sic { უსჯლოებათა, რ' მებრვე ამის სს'ბისათ'ს დამეტე-
 ვა ტირილი ჩ'მ ურიცხუთა ბრ'ლთა და ამ'ს რას-
 მე შექცეულ ვიყ'ვ, ვ'ა თქ'ნ მ'რ მომლოდე ვსნისა.
 შემიწყ'ლეთ ყ'ლთა, შემიწყ'ლეთ და სს'ობ'სა ჩ'მსა
 ნუ არცხუწნთ, რ'ა თქ'ნცა ჰპოოთ წყ'ლბე ო'ისა
 მ'რ და სუფევდეთ მის თ'ა უკ'ე, ამინ:.¹

გ'ნწმედელ სადგურ შვდთ მდლ'თა ს'ლისათა.
 ეთერ პირსიბრძნის წყ'რო ღ'ის მეტყ'ლების.
 მკდლ-თ'ლ, ორ-პირ, მახლ მჭრელ მწვ'ლებლთა.
 რიტორ-რიტორთა სამკაულ მდდელთ მთ'ვრთა.
 ბიცნობთ გრგ'ლი ღ'ისად მცნობელ ღ'ისათა.
 იამბიკომად (!) მიგიძლუნებ თ[ა]ვედლოვ[ა]ნად. (!)“

¹ Манандян, стр. 233, II. Die Scholien zu fünf Reden des Gregor von Nazianz.

2. Содержание с объяснением знаков (4 в).

3. После шестнадцатиглавия Григория Богослова с примечаниями, основной части рукописи, кончающейся словом **Ὁ** **Κ**ιπριανε, священомученике (მლ. 258^ა — 258^ბ) следуют: **Ж** и т и е Григгария Богослова (მლ. 258^ბ — 289^ა).

4. ა) „ზღაპრობანი, რნი საწარმართოთა წიგნთაგუნ მოუტყენებიან წიგნთა შა თუსთა წა და დიდსა ღთის მეტყუშლსა გრიგოლის“ (მლ. 289^ბ — 295^ბ).

Нач.: „პლი თხრობაჲ არს პელოპიდთათს და კეკროპიდთა.“

ბ) ზღაპრობანი კდ იუჯსნი“ (მლ. 295^ბ — 296^ბ).

Нач.: „იტყუან ღის მეტყლნი წრმრთთნი, ვდ კრონოსქმარი იყო რეადსი და რიცა შვის მისგუნ, მყის შთანთქის იგი“.

5. Григория Богослова მუკლები იამბიკოჲ სასწავლოჲსა წილ წრმთთაჲსა, რისგუნ გუნაყენნა ქუანენი ივლიანეგუნდგმლმუნ, ზაწარწერილი მისივე (მლ. 299^ა — 306^ა).

Нач.: „გრგლის ვარ მე ტკივილით ნამუშაკევი“.

Приписки:

1. Строчным церковным (306^ა):

„სზლითა არსებჲ დაუბ-
ადელისა მამისა, ძისა
და წისა სლისათა წარ-
მოვგზენე წა ესე
წიგნი გრიგოლი ღის
მეტყლისა მრ თქმული
მე მესხმუნ ახნაურმუნ არ-
ყის ციხელმუნ გაბამუნ.
აღწერა წიგნი ესე მა-
მის ბიძამუნ ჩემმან საფარს
წინამძღვარმუნ ეფრემ
მანდა წარმოსაგზენე-
ლად და იგი ვერლარა
ესწრა და მიიცვალა. აწ
წარმოვგზენე სალოცვე-
ლად მისდა და დედა-მმთა ჩმთა
და ცდვილისა სლისა ჩმისათს,
რა ლოცვა ჰყოთ. ღუნ უ-
წყის, აქა დამკვდრებლთა
ებიხოზთაცა დიდი გლ-

მოდგინებდ' ჰქონდა წი-
 სა ამის წიგნისა, ხ' მე მანდა
 ქს საფლვსა ზა მენება. აწ,
 რ'ლსა წე მდგომარე ხ'რთ მავა,
 ქსტემან და თქნ უწყით, ვ'რ
 მლოცავთ, წ'ნო მლდელნო
 და დიაკ'ნო და მანდა იშ'ლმს
 დამკვდრებლნო წ'ნო, და
 ნუმცა სადა წარიგზა-
 ვნების და გამოკ'რ-
 ების წა იშ'ლმს
 ესე წიგ'ნ გრიგოლ'ი
 ლ'ისი მეტ'ყლი.“¹

2. На поле л. 4 б военным письмом:

„ქ. ლ'თო მოწყალეო, ცოდვილთა
 სინანულად მომწოდებელო,
 შეიწყალე კოხმა
 ყოფილი კიპრიანე.
 შენ მცველ ექმენ, ჯვა-
 რო ცხოველს მყოფ-
 ელო. ვინცა მიემთხვივნოთ
 წმინდასა (!) ამას წერ-
 ილსა, შენდობა ყავით, წმინდა-
 ნო მამანო და ძმანო ჩემნო.
 ჩემ ცოდვილისათვის, რათა მო-
 წყალემა ჩემთვის ლხინე-
 ბა ყოს ლოცვითა თქვენითა
 და თქვენ სასყიდელი მოგ-
 ანიჭოს. დაესწერეთ ესე წე-
 რილი მას ჟამსა, ოდე-
 ს ჯვარი დატყვევებულო
 ტფილის ქალაქს ტახტსა ზედა
 მჯდომმა მეფემ გიორგიმ
 დაიხსნა ჯვარი ტყვეობი-
 საგან. მას ჟამსა აქ დავეს-
 წარ მეცა ქკსა ბერძულად
 ათას ექუსას ოთხმეოცდა ხუთსა
 [ ] სისსა თვრამეტსა, ქართულად ქკსა ტობ.“

¹ [Последние две строки] другим почерком

35.

[Б. 28]

На бумаге in-fol., 193 лл. [XV—XVI].

Дневные чтения Евангелия.

36.

На бомбицине in-fol. (мал.), в разбитом переплете, без начала и конца, строчным церковным.

Постная триодь.

37.

На бомбицине in-fol. (мал.), в переплете, строчным церковным. Листы порядком изъедены, особенно по краям, червями. Дефектна и в начале, и в конце.

Постная триодь.

Нач. слова:

„... მის. ესე შევიტებოთ ძმნო და ღა უგლბდეო. გონებსა და სლთა და ჳცთა ჩნთა და მოსალოდებლთა...“

Конечн. слова:

„... გხნ. მიპრონ [||] ქს სურნელბათაო. გხნ. სერო (!) სლესაა მის ცხრბისაო. გხნ სძლო უსძლ...“

38.

[Ц. 126 (?) Б. 30]

На бомбицине in-fol. (мал.), в переплете, строчным церковным в два столбца. [XII—XIII].

Слова и чтения на известные праздники на целый год, с 8-го сентября по 31-ое августа. Не успеваю выписывать отдельные статьи, в общем известные и по тем или другим опи-

санным мною рукописям однородного характера. Начинается со слова Андрея, критского архиепископа, о рождении богородицы.

Запись переплетчика рукописи на обороте последнего листа с текстом памятника:

„სხლითა ღისათა და მხბ-
ითა ყდ წისა ღის მშობლი-
სათა და ძღრბითა პტ-
იონისა და ცხლისა ჯიწსა-
თა შეიკაზმა წა ესე მეტა-
ვრასტი (!) და შეიკაზმა ვლითა
ურბნელ მთკზისა ვლასისათა,
და ბრძნებითა, ჯერ ჩინებითა
და თა შეწვევითა ტფილელ
მთკზისა და ჯიწს მშისა ბარნაბ-
ასითა. რ მე შეკრვასა და შ-
ეკაზმასა ვილუწიდ, ხ იგი
დაბნელებლთა მთ და უკმა-
რ ქმნილთა ასოთა გნახლ-
ებნ, და დაღათუ აკლნ წერ-
ილი, დასწერნ და სრლ ჰყო-
ფნ. და ესრეთ ზოგად ვი-
ქირვოდეთ და ვშურებო-
დეთ. ხ ხარჯი წიგნთა საძ-
მთ და სამონასტრო იყვის, ა-
რა ხ მის წიგნისა, ად ყთა
წიგნთა, რავდენიცა შეიკაზ-
მა ვლითა ჩნითა, და მშისა-
გნ მოვიღებდით რაცაა
გვმდის. აწ, გბით ყთა
ქს მრ ძმათა და მშათა სრლ-
იერთა, რნიცა იკითხვიდე-
თ წთა ამთ წიგნთა, გი-
ნა მიემთხვნეთ, რა ჩნთს
ლცა ჰყოთ და შენდბით მ-
ოგვქსნნეთ, რა თქნცა ღირ-
ს იქმნნეთ სსფველსა ცათსა.
ლცა ყვთ ყთა სრლთა ძმა-
თა ჩმთათს, რნი წა ამას მ-
ონასტერსა შა იკირვიან
და შურებიან ფდითა მოსწრფბთა.

ლცვა ყვთ მმისა ბრნბსთს და
 ყთა ქს მრ სლრთა ძმათა ჩნთა-
 თს და ჩმ ცდვილისა ვლასისტს,
 რნ წა ესე წიგნი შევკაზმე“.

Имеются еще приписки монаха Макария, в мире Манасэ (მნასე ყვლსა მკრიოს), иеромонаха Виссариона, диакона Исаии (ესაია) и иеромонаха Матфея (მათეოზ), последняя на обороте листа с оглавлением в начале рукописи, а также (1а) епископа Елисея, не говоря о подписи известного монаха Лаврентия, появляющегося во многих просмотренных мною грузинских рукописях греческой патриархии.

39.

[Б. 44]

На бомбицине in-fol., (мал.), 245 лл., в новом переплете, строчным церковным письмом. Начало и конец дефектны. [XII—XIII].

Нач. наличн. (л. 4а);

1. „... თქუმლი მისივე, თვი მეორე. მცირედ რამე გუშინ შევემთხზნით სიტყათა...“

Это из произведения Василия Великого в восьми главах.

2. Григория Нисского О сотворении человека, послание к брату его епископу Петру (პე) в тридцати главах (лл. 57а — 103в).

3. И. Златоуста პროსომილისა ექუსთა მთ დღეთათს სფლის დბდბისთა (лл. 104ა — 150в).

4. Статья, начинающаяся словами: ამს უნდა პტსნო ჩნ შევსწირავთ, რისა მდლისათს ჰკითხე მოვსენებრ, მისთს იყავნ. არიან მრჩობლ წერილთა წარმოღება, პდ დბდბლთა მთ ღთისა მრ ექუსთა მთ დღეთა ქმნულნი, და სხნი რწნიმე წთავნ წიგნთა თვდგმულნი, უდ ჟმთა აღწერილნი (лл. 150в — 154в).

5. Толкование библейских имен (л. 154в, сл.).

6. Цари иудеи в Иерусалиме (лл. 155а — 156в).

7. Персидские цари (лл. 156в — 157а).

6. 6. მარი

7. Птоломей, Цари в Египте (лл. 157 a — 157 b).

8. გმთოქუმ² მ³მთ მოვრო⁴დ სახარებისაგ⁵ნ სლ⁶რისა წი⁷სა მ⁸რ მათე ლუკასაგ⁹ნ (лл. 157 b — 158 a).

9. Творения Ипполита в том составе, в каком они предлага¹т в Шадбердской рукописи¹ с дефектной в конце последней статье²й: თქ³მ⁴ლი წი⁵სა და ნტ⁶რისა მ⁷მისა ჯპოლიტე (!) მოვ⁸რებისკობოსის⁹დ, სახელ ალთქუმის¹⁰დ, თ¹¹ვი ზ. (лл. 153 a — 245 b).

Наличное нач.:

„... მზ¹ნლა ცნის ეშმაკ²მნ მ³ნ, თუ ქ⁴ე არა მის თ⁵ა არნ, მოვი-
დის და აღასრულ⁶რის ნებ⁷დ მის თ⁸ა, რ⁹ ქ¹⁰ე...“

48.

[Ц. — 39]

Синаксарий на пергаменте, 273 л., церковным строчным письмом X-го века (სვინაქსარი გიორგი მთაწმიდელის რედაქციისაა, ამიტომ ხელნაწერი XI საუკუნეზე ადრინდელი ვერ იქნება — ე. მ.).

Палимпсест: древнее письмо инициальное грузинское в два столбца, местами довольно четкое.

Начинается первым сентября и кончается 24-ым (sic) августа. После предисловия в страницу имеем пространное заглавие начальными буквами киноварью (л. 1 v):

„ს[ვ]ნ[ქ]სრი, რ¹ლ არიან კ²რ³ბნი და წ⁴ესნი
და გ⁵ნგებანი დაწ⁶ესებ⁷ლნი წ⁸თა მდ⁹დლო
მძ¹⁰ლ¹¹რთა მ¹²რ, რ¹³ლსა შ¹⁴ა წ¹⁵ერილ არს ეკ¹⁶ლსისა
საწ¹⁷ელიწდოჲ გ¹⁸ნგებ¹⁹დ ფ²⁰ნებისათჳს
და გ²¹ლბისა და წ²²იგნის კითხვისა, და რ²³ლთა
დღეთა მოვიცლით, ანო (!) თუ რ²⁴ლთა წ²⁵თა
ჯ²⁶სენებასა დავაცადებთ ჟ²⁷მთა ლ²⁸ც²⁹ვასა და
მუ³⁰ჯლთა დრეკასა. და კ³¹დ წ³²ერილ არიან
ც³³ბ³⁴რბანი და წ³⁵ამებანი დღითი დღედთა.

¹ См. Н. Я. Марр, Ипполит, Толкование песни песней, Т. Р. III.

წინი სლმცირედ და შემოკლებულად,
რ'ა არა ფ'დი სიმრ'ვლე წერილისა იქ-
მნას“.

Содержит из национальных (о них особо): 1. под 30 сентября сокращенное Житие св. Григория в четыре без малого страницы.

2. 14 января, после других памятей, упоминается и Нина (ამსვე დღესა წისა მცქლისა ნინოესი, რ'ნ ქართლი მოაქცია), но без жития, даже краткого.

3. Под 30 января «св. Ипполит, папа Римский», без жития.

4. 21 февраля „წისა მშისა ჩ'ნისა დიდისა ევსტ'თო ანტიოქელ ეპსკ'პსის'ა“, без жития.

5. 16 апреля „ამსვე დღ'სა წისა მღდელმწმისა კრ'კო-ზისი, რ'ნ გ'ნოაჩინა ცხვ'ლს მუფ'ლი ჯ'ი“, без жития.

6. 13 мая память св. отца нашего Евфимия с его кратким житием в страниц почти восемь, в котором упоминается и о „некоторых переводах с грузинского на греческий“ (არა ხ'თუ ბერძლისგ'ნ ქართლდ თარგმნნა... ად რაოდენნიმე ბერძლ'დ-ცა ქართლისაგ'ნ).

7. 24 июня память Иоанна, в мире Абул-герита (აბულ ჰერიოთ), отца Евфимия.

Приписки церковным строчным письмом, если не оговорено:

1. I A:

„ს'ლსა ანასტასიასსა შ'ნ ღ'ნ. ესე წი-
გ'ნი (!) ს'ლთა გ'ნმანათლებელი დიდი
სუნაქსარი გ'ნქრეული მ'ან (!) შეაკ-
ანმევიანა. ს'ლსა თეკლასაცა შ'ნ ღ'ნ“.

2. I B:

„ს'ლსა უნ'ბლს, ძესა ბრ'თლ მეს
[და] მისთა მიცვლებ'ლთა შ'ნს ღ'ნ, ა'ნ“.

3. 2 A:

ა) „ღ'ო'შე გ'ლ ვარდაიონ, მისი მშობელ[ი] [||||] ბ
თ თქნეცა შეგნდთ ღ'ნ, ა'ნ“.

ბ) „ქ. ესე წიგნი მე ზქარია ფანიავვილ[მან]
ვათხოვე პატონასა ელისაბე[დსა]“.

Далее не указываю листов за отсутствием пагинации.

4. „ო რ ლ შ ე ფ რ ც დ ვ ლ ი დ კ ნ ი ე ს ა ი ა .
[ტრეია || ' ||]“

5. Военным письмом:

„ჩ ყ ა ზ -ს ა წ ლ ს ა დ ე კ ე ნ მ ბ რ ი ს ა -ს დ ლ ე ს ა ლ ი რ ს მ ყ ო ყ რ მ ო წ ყ ა ლ ე მ ა ნ ლ თ ნ მ ო ს ე ლ ა დ წ რ დ ა მ ა ქ ა ლ ა ქ ა დ და თ ა ყ ვ ა ნ ი ს ც ე მ ა დ წ რ დ ა თ ა თ ა ყ უ ა ნ ი ს ს ა ც ე -მ ე ლ თ ა ა მ ა წ რ დ ა თ ა ა დ გ ი ლ თ ა და გ ა რ ე მ ო ს თ ა რ ა ქ ი ს ე რ ი ს თ ვ ი ს გ ი ო რ გ ი ბ ა რ ძ ი მ ი ს ძ ი ს ძ ე მ ლ უ დ ე ლ -მ ო ნ ა ზ ო ნ ი დ ი დ ე ბ ზ ლ ი ს ი მ ე რ ე თ ი ს მ ო ნ ა ს ტ რ ი ს ჯ ა ე ნ ა თ ი ს ა თ ე ო დ ო რ ე .“

6. „ს ლ ს ა გ ო ო რ გ ი ს ა შ უ რ დ ს ლ ნ . ვ ნ ბ რ ძ ნ ო თ , თ ქ ნ ც ა შ გ ნ დ ნ ს .“

7. Под 2-ым февраля:

„მი გ ე ბ ე ბ ა ს ა ა ლ ა ბ ი მ ა ნ დ ა ტ უ რ თ უ ხ უ ც ე ს ი ს ა ბ ე ქ ე ა ს ა . ვ ი ნ ც ა ა რ გ ა რ დ ა ი გ დ ი დ ე ს , კ რ უ ლ მ ც ა -რ ს (!) . დ ა უ ს ა ბ ა მ ო ს ა ლ ა პ ი რ ი თ ა და მ დ ლ ე ლ ი ყ უ ს ა უ წ ი რ ვ ი დ ე ს .“

8. „ამ ის ა დ ა მ წ ე რ ე ლ ს ა გ ი ო რ გ ი ს და მ ის თ ა მ შ ო ბ ე ლ თ ა შ ნ ლ ნ .“

Почерком, отличным от текста:

9. „ფ ა რ მ უ ზ ა შ ვ ი ლ ს ა ს ა ბ რ ს და ქ ა ნ თ ა შ ე რ ს და მ ის თ ა დ ე დ ა -მ ა მ ა თ ა შ ნ ს ლ ნ . და ვ ი ნ ც ა ს თ ქ თ , თ ქ ნ ც ა შ გ ნ ს ლ ნ , ა ნ .“

Почерк, похожий на письмо текста, и, повидимому, со-временный ему.

10. Военным письмом:

„ქ . ღ მ ე რ თ ო , შ ე ი წ ყ ა ლ ე გ -
უ ლ ფ ა რ ა დ ი ო ნ , ა ნ .“

11. Военным письмом:

„ქ . ს უ ლ ს ა გ ე დ ე ვ ო ნ მ ა ქ ა ვ ა რ ი ა ნ ი ს ა შ ე უ ნ დ [ე] ნ ე ლ თ მ ა ნ , დ ა დ ა (!) -მ ა მ ა თ ა ჩ მ ე თ ა (!) შ ე უ ნ დ ე ს ა ლ თ ა (!) , ა მ ი ნ . ვ ი ნ ი ც (!) შ ე ნ დ ო ბ ა ბ ძ ნ ო თ ა , თ ქ ე ე ნ ც ა შ ე გ ი ნ დ ე ს ა ლ თ ა მ ა ნ , ა მ ი ნ , უ ფ ა ლ ო .“

12. Тем же почерком, как 11:

„ს უ ლ ს ა ა ს ნ ა -ს ა ა მ ი რ ე ჯ ბ ი ს ა შ ე უ ნ დ ე ს ა ლ თ ა .“

13. Тем же почерком:

„გივსა ამირეჯბსა შეუნდენსა (!) ღთამან,
იგდარასა [...] ეტიძესა და მეულღესა
მისასა თამარსა შეუნდესა ღთა, ამინი (!).“

14. „ღო და წნო მოციქულნო შე“

на другой странице:

„ცოდვილი გერმანე მამამშობელი მის
მისი (!) ძიძა შებრა (!) ჩმი, ან.“

15. Военным:

„ქ. სულსა მამაგულისა მაქავარიან[ი]სა შეუნდესა ღთა
და მეულღესა ბაროლსა შეუნდესა ღთამან
და მათასა შვილთა ავთანდისა და ივანესა, დათა მისთა
შეუნდნსა ღთამანა“.

16. „ღო და ყდ წაო, შე ცოდვილი გრიქა-
ლქნიძე. მამა, მშობელ მის მის (!), ძი-
ძა თნათინ, იჩანი, ასკლი
შებერი¹ ჩმი, ან.“

17. Военным:

„სულსა ამაშუკელსა ქირიქიმისსა
და მეულღესა ელნსა შეუნდნ ღთამან.“

Имеются еще другие приписки тех же лиц, кроме одной, военным письмом, в которой молитва о душе Исаи уортуалаძესა².

[ФРАГМЕНТЫ].

В связке отдельных листов и тетрадей, доставленных из Крестного монастыря, не мало интересного.

Попались мне на прекрасном пергаменте строчным письмом[м] Житие папы Сильвестра, в заглавии которого молитва о Прохоре и Георгии (ღო გწუსუენე სულსა მამისა პროხორესსა, ან. ქე, ადიდე სულითა მამაა გრიან), затем на бумаге молитва в переводе Ефрема (ესე სარკინუზბისა მიქცულთა ქენტა წესი მოქცვისა ითრგმნა). Особенно бросились в

¹ ბებერი?

² სიტყვის წაკითხვა ნ. მარსა საეკვოდ მიაჩია — ე. მ.

глаза шесть пергаментных листов из рукописи Толкования И. Златоуста на Евангелие. С 2b листа имеем известную запись Иоанна с каталогом переводов его сына Евфимия, за которой следует следующая собственноручная запись основателя Крестного монастыря (л. 6v):

„სწლითა ღმთა, მშმისა და ძისა და სწლისა წდისაჲთა, და მეოხებითა წდისა ღთის მშობელისაჲთა, და ძლიერებითა ცხოველს მყოფელისა პტროსნისა ჯრისაჲთა, და მღწითა და მეოხებითა წდისა იოვანე ნთლისმცემლისაჲთა, და მეოხებითა ყლთა წთაჲთა, რნი სათნო ეყვნეს ოა ჩნსა იკ ქეს, ღირს ვიქმენ მე გლზკი და ფდ ცოდვილი გი პროხორე, სახელდ ოდენ მღდელი, ხ სქმით არა ღრსი, რლითა შემძლებელ ვიქმენ უძღურებითა და სიგლახაკითა ჩემითა აღშენებად წდასა ამას ცხოველს მყოფელისა ჯრისა ადგილსა, და თნა მოგებად წთა ამათ წიგნთა თრგმნთა სახარებისათა დ თვად გწყოფილთა, მათესა და იოვანესა სრულთა, სალოცველდ სწლისა ჩემისა და ღთშემოსილისა წდისა მშმისა და მოძღურისა ჩემისა არსენის სწლისათჳს, და ღთშემოსილისა მოძღურისა ჩემისა იოვანე სინელისათჳს და მშობელთა ჩემთა სწლისათჳს — იოვანესა და რიანუ შისსა.“

საკუთარ სახელთა საძიებელი *

აბდია წინასწარმეტყველი 13, 6:3

აბრაჰამ (ბიბლ.) 21, 8:16

აბრაჰამ ჰურია 34, 13:3

ადელფიოს წმ. 33, 11, ანდ.

ავალიშვილი გ. 16, 7, სქოლიო.

ავალიშვილი იოვანე 24, 8 (მინაწ. 2)

ავთანდილი 85, 48 (მინაწ. 15)

ათანასე ალექსანდრიელი 9,1

ათანასე წმ. 22, 8:20

ათანასიოს ჯვარის მამა 43, 16 (მინაწ. 2)

ათონის მთა 5

ალექსანდრე, მეფე ქართველთა 36, 13
(მინაწ. 6)

ალფიოს წმ. 33, 11 (ანდ.)

ამალღების ეკლესია 35, 13 (მინაწ. 1)

ამაშუკელი ელენე 85, 48 (მინაწ. 17)

ამაშუკელი ქირიქიმი 85, 48 (მინაწ. 17)

ამირაჯიბი ასნასა, .იხ. ასნასა ამირაჯიბი

ამოს წინასწარმეტყველი 13, 6:2

ანანია წინასწარმეტყველი 14, 20

ანასტანია 83, 48 (მინაწ. 1)

ანგია წინასწარმეტყველი 14, 20

[ანდრია] სალოსი 64, 26:6

ანნა, ვანის დედა 52, 23 (ანდ. 1)

ანტონი 36, 13 (მინაწ. 4)

ანტონი ბერო, ეფრემ მცირის

მოძღვარი 60, 25

ანტონი გოდობრელი 49, 18 (ანდ. 2)

ანტონი დაყუდებული 67, 30 (ანდ.)

ანტონი მეპურე 67, 30 (ანდ.)

ანტონი მნათე 67, 30 (ანდ.)

არსენი, გიორგი-პროხოტეს

მოძღვარი 86, ფრაგმ. (ანდ.)

არსენი, ქართლის კათალიკოსი 41, 16:9

ასნასა ამირაჯიბი 84, 48 (მინაწ. 12)

ბაბილოვანი 14, 20

ბაგრატ მცირე, მეფე ქართველთა 67,
30 (ანდ.)

ბაგრატი, წმ. 33, 11 (ანდ.)

ბალაჰვარი 41, 16:7

ბარბარა, დომენტი ბატონიშვილის ძღმზრ-
დელი 11, 1 (მინაწ.)

ბარბარე 65, 26 (ანდ. 3)

ბართლომე ურბნელი 83, 48 (მინაწ. 2)

ბარნაბა თბილელი, ჯვარის მამა 80, 81,
38 (ანდ.)

ბაროლი [მაჟავარიანი] 85, 48 (მინაწ. 15)

ბასილი 67, 30 (ანდ.)

ბასილი 50, 19 (მინაწ. 4)

ბასილი დიდი კესარია-კაპადუკიელი 15,
7:17; 16, 7:XII; 17, 7 (ანდ. 6 ხ); 17, 7
(ანდ. 4 ა); 18, 7 (ანდ. 7 ც); 19, 7 (მინაწ.
3); 21, 8:18; 31, 10:1; 31, 10:3; 33, 11
(ანდ.); 71, 33.

ბასილი მამათმთავარი 67, 30 (ანდ.)

ბასილი მჩხრეკალი 64, 26 (ანდ. 1)

ბასილი საათური 65, 26 (ანდ. 2)

ბასილის მონასტერი 71, 33 (მინაწ.)

ბასილი ღრამატიკოსი 75, 34

ბენა ჩოლოყაშვილი 35, 13 (მინაწ. 1, 3);
36, 13 (მინაწ. 6); 37, 14 (მინაწ.)

ბეთლემ 42, 16 (მინაწ. 1)

ბესარიონ 12,5 (მინაწ. 2)

ბექა მანდატურთუხუცესი 84, 48 (მი-
ნაწ. 7).

* საძიებელში პირველი ციფრით მითითებულია წიგნის გვერდი. მეორე ციფრით—ხელნაწერის ნომერი. ხელნაწერის ნომრის აღმნიშვნელ ციფრისაგან ორი წერტილითაა გამოყოფილი ხელნაწერის მუხლები.

ბივრიტია 34, 13:2

ბლეიკი, რ. 7; 8

გაბა არყისციხელი 77, 34 (მინაწ. 1)

გაბრიელ 67, 30 (ანდ.)

გაბრიელ 50, 19 (მინაწ. 3)

გალილი (გალილე) 35, 13 (მინაწ. 1)

გედევან მაქავარიანი 19, 7 (მინაწ. 1)

გეორგი 76, 34 (აკროსტიხი)

გერმანე ეზდაველიძე 19, 7 (მინაწ. 1)

გერმანე 85, 48 (მინაწ. 14)

გივი ამირეჯიბი 85, 48 (მინაწ. 13)

გიორგი 84, 48 (მინაწ. 6)

გიორგი 85, ფრაგმენტი

გიორგი 68, 30 (ანდ.)

გიორგი ბარძიშის ძე, რაჭის ერისთავი 84, 48 (მინაწ. 5)

გიორგი დაყუდებული 57, 25

გიორგი კახი 67, 30 (ანდ.)

გიორგი მთაწმიდელი 10, 1; 56, 25; 57, 25; 59, 25; 60, 25; 82, 48

გიორგი მეფე, ძე ალექსანდრესი 35, 13 (მინაწ. 3); 36, 13 (მინაწ. 6)

გიორგი მეფე 44, 16 (მინაწ. 2)

გიორგი მეფე (XI) 78, 34 (მინაწ. 2)

გიორგი მრეკალი 67, 30 (ანდ.)

გიორგი ნიკომიდელი 25, 9:8

გიორგი-პროხორე იხ. პროხორე ჯვარის მონასტრის აღმაშენებელი

გიორგი ქუტირელი 24, 8 (ანდ. 2)

გიორგი წიგნის მცველი 53, 24:3

გიორგი ქალქნიძე 85, 48 (მინაწ. 16)

გლაინიკაე ინასარიძის ასული 69, 31 (მინაწ. b)

გოლგოთა 35, 13 (მინაწ. 1); 36, 13 (მინაწ. 6); 43, 16 (მინაწ. 2)

გრასტიეთი, დეკანოზ ყოფილი 67, 30 (ანდ.)

გრიგოლ 67, 30 (ანდ.)

გრიგოლ ნოსელი 22, 8:9

გრიგოლ სიმსხრიკონეთი 67, 30 (ანდ.)

გრიგოლ ღვთისმეტყველი 16, 7 (საქ.); 22, 8 (ანდ.1); 33, 11 (ანდ.); 75, 34; 76, 34; 77, 34:4; 77, 34:5; 77, 34 (მინაწ. 1); 78, 34 (მინაწ. 1);

გრიგოლ ხანძთელი 6

გულფარადიონ (გულვარადიონ) 84, 48 (მინაწ. 10); 83, 48 (მინაწ. 3)

ღავით 67, 30 (ანდ.)

ღავით, მეფე 62, 25 (მინაწ. 1)

ღავით, ძეფეთ-მეფე 35, 13 (მინაწ. 3)

ღავით მმოსელი 68, 30 (ანდ. a)

ღავით პატრიკი 67, 30 (ანდ.)

ღავით ქყონდიდელი 24, 8 (ანდ. 2)

ღამიანე წმ. 38, 15:12

ღემეტრე წმ. 33, 11 (ანდ.)

დომენტი ყოფილი ღამიანე, ბატონიშვილი 10, 1 (მინაწ.); 50, 19 (მინაწ. 2)

დოროთე (დორეთე) 33, 11 (ანდ.)

დოსითე 11, 5, (მინაწ. 1)

ქვაგრე 41, 16:10

ევენი 42, 16(მინაწ. 2)

ეთვჳმე მთაწმინდელი, იხ. ევთვჳმე მთაწმინდელი.

ევსტათი ანტიოქელი 83, 48:4

ევსუქი 10, 1

ევსუქი ხუცი 48, 18:11

ეკატერინა (ეკატერინე) შტრომს ასული 65, 26 (ანდ. 2)

ეკატერინეს მონასტერი სინას მთაზე 6 ელისაბედ, ბატონი 83, 48 (მინაწ.)

ელისე 21, 8:16

ესაია 81, 38 (მინაწ.)

ესაია, დიაკონი 84, 48 (მინაწ. 4)

ევთვჳმე მთაწმინდელი 17, 7 (ანდ. 6); 17, 7 (ანდ. 4a); 23, 8 (ანდ. 1); 33, 11 (ანდ.); 38, 15:9; 59, 25; 60, 25; 72, 34; 74, 34; 75, 34.

ეფრემ კარიჭისძე 9, 1; 21, 8:16; 23, 8 (ანდ. 1); 27, 9:35; 33, 11 (ანდ.); 38, 15:4; 56, 25; 62, 25, (ანდ.); 71, 34; 77, 34 (მინაწ. 1)

ვასილიევი, ა. 5

ვლასი ურბნელი მთავარეპისკოპოსი 80-81, 38, (ანდ.)

ზაქარია 32, 11 (ანდ. 1 და 2).

ზოსიმე წმ. 33, 11 (ანდ.)

(თაბორი- 35, 13 (მინაწ. 1.)
 თამარ, გერმანე ეზღაველიძის მეუღლე
 19, 7 (მინაწ. 1)
 თევდორეს მონასტერი 40, 15 (მინაწ.)
 თეკლა 83, 48 (მინაწ. 1)
 თეოდორე 28, 9:37
 თეოდორე, გაენათის მღვდელი, რაჭის
 ერისთვის გიორგის ძე 84, 48 (მინაწ. 5)
 თეოდორე მენავე 34, 13:4
 თეოდორიტე, დედა კოზმან და დამიანესი
 38, 15:12
 თეოფილე წმ. 42, 16 (მინაწ. 2)
 თეოფილე (მთარგმნელი) 38, 15:12
 თინათინ 85, 48 (მინაწ. 16)
 თუხა, გურიელის ასული 50, 19 (მი-
 ნაწ. 2)
 უგდარა [. . .] ეტიძე 85, 48 (მინაწ. 13)
 იერემია წინასწარმეტყველი 13, 6:4
 იერუსალიმი 5; 6; 13, 6:4; 16, 7 (სქ.); 14,
 20; 18, 7 (ანდ. 7 b); 32, 11 (მინაწ. 2);
 36, 13 (მინაწ. 5); 43, 16 (მინაწ. 2);
 78, 34 (მინაწ. 1)
 იესუ ქრისტე 29, 9:57; 45, 17:4; 77,
 34:4ბ
 ივლიანე განდგომილი 77, 34:5
 ივლიანე განმასწორებელი 21, 8:17; 49,
 19:1,
 ივლიტა მოწ. 16, 7:X.
 ილარიონ მამათმთავარი 33, 11 (ანდ.)
 ილარიონ, მოძღვარი 62, 25 (მინაწ. 1)
 ილარიონ, მამა 67, 30 (ანდ.)
 ილარიონ ოპიზარი 35, 13 (მინაწ. 3.)
 იოდასაფ, ინდოთა მეფე 41, 16:7
 ივანე 85, 48 (მინაწ. 15)
 ივანე ბატელი 67, 30 (ანდ.)
 ინასარიძე იხ. გლაინიკაე ინასარიძის
 ასული
 იოვანე, მამა გიორგი-პროხოვრესი 86,
 ფრაგმ. (ანდ.)
 იოვანე 17, 7, (ანდ. 5)
 იოვანე დამასკელი 26, 9:14; 39, 15:28;
 25, 9:9
 იოვანე დვალი (მმოსელი) 17, 7 (ანდ. 4
 b, 6 b); 18, 7 (ანდ. 7 a)

იოვანე ზედადნელი (ზედაზნელი) 41, 16:9
 იოვანე მახარებელი 33, 11 (ანდ.)
 იოვანე მთავარაჯხე 22—23, 8 (ანდ. 1)
 იოვანე მუსლუგური 10, 1 (ანდ.)
 იოვანე ნათლისმცემელი 38, 15:14; 66,
 28; 86, ფრაგმ. (ანდ.)
 იოვანე ოქროპირი 32, 11, 32 (მინაწ. 2);
 56, 25; 59, 25; 61, 25
 იოვანე სინელი, გიორგი-პროხოვრეს მოძ-
 ღვარი 86, ფრაგმ. (ანდ.)
 იოვანე ღვთისმეტყველი 69, 31 (მინაწ. a)
 იოვანე ხუტუნძე 43, 16 (მინაწ.)
 იოველ წინასწარმეტყველი 13, 6
 იორდანი 35, 13, (მინაწ. 1)
 იოსებ (ბიბლ.) 21, 8:16
 იოსებ, წინამძღვარი. 24, 8 (მინაწ. 1)
 იოსებ, მამა უფლისა 26, 9:12
 იპოლიტე, წმ. მამა, მთავარეპისკოპოსი
 82, 39:9
 ირაკლი, ბერძენთა მეფე 28, 9:42
 ისაკი (ბიბლ.) 21, 8:16
 ისაკი წმ. 33, 11, (ანდ.)
 ისო 21, 8:16

კაპაბთა 36, 13 (მინაწ. 4)
 კასრაძე, ნ. 8 (სქ. 2)
 კახეთი 54, 24 (მინაწ.)
 კინტიანე, დეკანოზი 67, 30 (ანდ.)
 კირაკოზი, მღვდელმოწამე 83, 48:5
 კლემენტოს, რომის პაპა 33, 11 (ანდ.)
 კლიმი ანკურიელი 38, 11 (ანდ.)
 კოზმან 38, 15:12
 კოზმა ყოფ. კიპრიანე 78, 34 (მინაწ. 2)
 კრკოზი მღვდელმთავარი (იხ. კირაკოზი)
 კრონოს 77, 34:4ბ.
 კონსტანტინე დიდი 21, 8:18; 31, 10:1
 კონსტანტინე პოლონატი 45, 17:1
 კოსტანტინეპოლი 45, 17:1
 კვრიკე 64, 26:4.
 კვრიკე, ბერი 71, 34
 კვრილე 61, 25.
 კვრილე ალექსანდრიელი 23, 8 (ანდ. 1)
 კვრინე 33, 11 (ანდ.)

ლავრენტი (ოკრიბელი) 43, 16 (მინაწ. 2)
ლაიზი 15, 7:14
ლუკა მახარებელი 61, 25; 82, 39: 8
მათე მახარებელი 82, 39:8
მათე ქუშთვის ძე 43, 16 (ანდ. 2)
მათეოზ 81, 38 (მინაწ.)
მაკარი 67, 30 (ანდ.)
მაკარე, ჯვარის მამა 12, 5 (მინაწ. 1)
მაკარი [მეგვიპტელი] 33, 11 (ანდ.)
მაკარი, წმ. 42, 16 (მინაწ. 2)
მაკარიოზ (მკრზ) 54, 24 (მინაწ. 3)
მამაგული მაქავარიანი 85, 48 (მინაწ. 15)
მამაჟ, წმ. 46, 17:9
მამი კლპტრეს ძე 66, 28:3.
მანახე ყოფილი მაკარიოს 81, 38 (მინაწ.)
მართა, დედოფალი 35, 13 (ანდ.)
მართა (მარათა) ყოფილი მაკრინა 35, 13 (მინაწ. 1)
მარი 5. 5—8; 6 (სქ. 3); 8 (სქ. 2); 54 (სქ. 1); 16 (სქ. 1); 85 (სქ. 2)
მარიამ, ღვთისმშობელი 26, 9:12
მარიამ მეგვიპტელი 33, 11 (ანდ.)
მარინე 69, 31 (მინაწ. ხ)
მარკოზ, პაპა 44, 16 (მინაწ. 3)
მაქავარიანი გედევონ, იხ. გედევონ მაქავარიანი.
მაქავარიანი მამაგული, იხ. მამაგული მაქავარიანი
მახარებელი აღდგომელა 30, 9 (მინაწ.); 34, 11 (მინაწ.)
მესიტი, პატრიკი და მწიგნობარი 69, 32:4.
მიქაელ 67, 30 (ანდ.)
მიქაელ 17, 7 (ანდ. 4 ხ, 6ხ)
მიქლ მარცლა 63, 25 (მინაწ. 4)
მიქაელ მმოსელი 18, 7 (ანდ. 7 ც)
მიქაელ, ხუცი სუმონწმიდელი 25—26, 9:9.
მიქია წინასწარმეტყველი 14, 20 ;
მოხე წინასწარმეტყველი 21, 8:16.
მურვან, ძე ოროფასი 54, 24 (მინაწ.)

ნაბუქოდონოსორი 13, 20
ნახარეთი 35, 13 (მინაწ. 1)
ნიკიტა, ფილოსოფოსი 49, 19:4; 20, 8:2

ნიკიფორე, ჯვარის მამა 55, 24 (მინაწ. 4)
ნიკოლოზ, მწერალი 52, 23:2
ნიკოლოზ ჯვარის მამა 19, 7 (მინაწ. 3)
ნიკოლწმიდა 35, 13 (მინაწ. 1)
ნინო მოციქული 83, 48:2

ონოფრე, მოძღვარი 33, 11 (ანდ.)
ოროფა 54, 24 (მინაწ.)

პავლე მოციქული 23, 8 (ანდ. 1); 30, 9:59; 39, 15:15; 51, 21; 66, 28:2; 74, 34:
პალავრა, რომელ არს ხარიტონ 68, 30 (ანდ.)

პეტერბურგი 6 (სქ. 4).

პეტრე დაყუდებული 67, 30 (ანდ.)

პეტრე, ეპისკოპოსი 81, 39:2

პეტრე მოციქული 30, 9:59; 39, 15:15;

პროკოპი 42, 16, (მინაწ. 1)

პროხორე 14, 20 (ანდ. 1);

პროხორე, ჯვარის მონასტრის აღმაშენებელი 16, 7 (ანდ. 1, 2); 17, 7 (ანდ. 4ა, 6ხ); 18, 7 (ანდ. 7ა); 85, ფრაგმ. 86, ფრაგმ. (ანდ.)

ჟორდანია თ. 10, 1 (სქ.); 16, 7 (სქ.)

რეა (ქალღმერთი) 77, 34:4

რიანუში, დედა გიორგი-პროხორესი 86, ფრაგმ. (ანდ.)

რომანოზ, ბერძენთა მეფე 67, 30 (ანდ.)

როძი 47, 17 (ანდ.)

რუსუდან, დედოფალი 48, 18 (ანდ. 1)

საბა 50, 19 (მინაწ. 3)

საბა ბერი 22, 8 (ანდ. 1)

საბა ბერი 76, 34; 60, 25

საბა დაყუდებული 67, 30 (ანდ.)

საბა, მამასახლისი 67, 30 (ანდ.)

საბა, მწერალი 49, 18 (ანდ. 2)

სალოსი [ანდრია], იხ. ანდრია სალოსი

სამოელ ადანაელი 26, 9:9

სერაპიონ კუმურდოელი 35, 13 (მინაწ. 2)

სერგი 42, 16 (მინაწ. 2)

სვიმეონი (მესვეტე) 64-65, 26 (ანდ. 2)

სვიმონიშვილი საბა 36, 13 (მინაწ. 5);

სიგლული ზარზმელი 19, 7 (მინაწ. 2)

სინას მთა 5—6; 6 (სქ. 2)

სიონი 35, 13 (მინაწ. 1)

სიმონ გლახაკი 16, 7 (ანდ. 3)

სოფია წმიდა 69, 32:4

სოფრონ პალესტინელი 41, 16: 7

სოფრონ ცოდვილი 68, 30 (ანდ. b)

სტეფანე 67, 30 (ანდ.)

სტეფანე 32, 11 (ანდ. 1 და 2)

სტეფანე ახალი, წმ. 33, 11 (ანდ.)

სტეფანე გრძელი 67, 30 (ანდ.)

სტეფანე ტფილელი 33, 11 (ანდ.)

ტარასი არქიმანდრიტი 10 (სქ. 1)

ტიმოთე, მოციქული 47, 18:2

ტფილელი 24, 8 (მინაწ. 3); 67 (სქ. 2)

ტფილისი 78, 34 (მინაწ. 2)

უორუაღაძე 85, 48:17

უანიაშვილი ზაქარია 83, 48 (მინაწ. 3)

ფარმუზაშვილი საბა 84, 48 (მინაწ. 9)

ფარმუზაშვილი ქანთაშერი 84, 48 (მინაწ. 9)

ფარსმანი, პროსორეს მამა 18, 7 (ანდ. b)

ფიბესი 39, 15: 26

ფილოლონი, ანტიოქიის მთავარეპისკოპოსი 26, 9:10.

ქართლი 33, 11 (ანდ.)

ქრახენ, ძე ოროფასი 54, 24 (მინაწ. 1)

ქრისტეს საფლავის ეკლესია 35, 13 (მინაწ. 1)

ქანჩელი ნიკოლოზ 40, 15 (მინაწ.)

შილა აღდგომელი 11, 5 (მინაწ. 2)

შიო (ასურელი მამა) 41, 16:10.

ცავარელი აღ. 7—8

ციციშვილი მერაბ 36, 13 (მინაწ. 5)

ციციშვილი შიო მროველ ყოფილი 36, 13 (მინაწ. 6)

ტალკუპრატია 34, 13:3:4.

ხარიტონის ღავრა, იხ. პალავრა

ხახულის ღავრა 67, 30 (ანდ.)

ხუასრო, სპარსთა მეფე 28, 9:42

ჯავახიშვილი, ივ. 5—6; 6 (სქ. 2)

კვარის მონასტერი (იერუსალიმის მახლობლად) 6; 6 (სქ. 4); 16, 7 (სქ.); 17, 7 (ანდ. 4 a); 18, 7 (ანდ. 7 a, 7 b); 19, 7 (მინაწ. 1); 35, 13 (მინაწ. 1, 2, 3); 62, 25 (მინაწ. 1); 63, 25 (მინაწ. 4)

ჩუბინაშვილი, ნ. 7.

ჯკუმენისი 51, 21.

კპოლიტე იხ. იპოლიტე

ИМЕННОЙ И ГЕОГРАФИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ*

- Абдулмессия 37,14: 12а. 14:2; 42, 16;17; 47, 18:1; 49,
 Авалишвили, И. 24, 8 (примеч. 3). 19:3; 54, 24:20; 81, 39:1; 70,
 Авди, пр. 14, 20. 32:5
 Агапий, св. 46, 17:12. Василий Исаврийский 26, 9:17
 Аггей, пр. 14, 20. Виссарион, перомонах 81, 38
 Амфилох Иконийский 27, 9:23; 42, (прип.)
 16:17
 Анастасий Синайский 27, 9:33; 69, Георгий 85, фрагм.
 32:2 Георгий Мерчул 6 (примеч. 3)
 Андрей 64, 26:6 Георгий Никомидийский 25, 9:3;
 Андрей Критский 25, 9:3:5:6; 27, 29, 9:49; 49, 18 (зап. 2); 53,
 9:30; 28, 9:43:45; 38, 15:9; 39, 24:12; 48, 18:16; 70, 32:14
 15:24; 42, 16:13; 45, 17:3:4:7:8 Георгий Победоносный, муч. 16,
 9; 52, 24:1; 53, 24:8:9; 65, 26 7:IX; 71, 32:25
 (зап. 3); 70, 32:9:10:20:23; 80, Георгий Святогорец 53, 24:13
 38 Георгий, хранитель книг 70, 32
 Анна 53, 24:4:7; 69, 32:1 :24
 Антиох Стратиг 6 (примеч. 4) Георгий царь-царей 63, 23 (при-
 Антиохия 42, 16:19 меч. 3)
 Антоний 40, 15:29 Герман Зармский 63, 25 (прип. 5)
 Арефа, муч. 46, 17:14. Герман Константинопольский 34,
 Армения 6 13:4; 70, 32:19
 Артемий 46, 17:17 Григорий Богослов 15, 7:1; 20, 8:1
 Афанасий Александрийский, Вели- :3-7; 21, 8:15; 22, 8:18; 31, 10:
 кий 9, 1; 20, 8:6; 26, 9:10; 50, :2-3; 38, 15:1; 45, 17:5:7; 48,
 19:8-10 18:18:19; 49, 19:1-7; 53, 24:5-6;
 Афон 7 54, 24:14-15:17; 77, 34:3:5; 77,
 34:3:5
 Баграт Тавроманийский 39, 15:25 Григорий Неокесарийский 27, 9:28
 Беена Чолокашвили 63, 25, (при- Григорий Нисский 15, 7:1; 16, 7
 меч. 3); 37, 14 (прип.) (зап. 1); 26, 9:16:18; 27, 9:26;
 Blake. R. 7 (примеч. 4). 69, 32 :3; 50, 19:7; 81, 39:2,
 Вавила, антиох. епископ 46, 17:10 Григорий, св. 83, 48:1
 Варвара, св. 38, 15:6 Григорий Хандзтийский 6 (при-
 Василий Великий. Кесарийский 15, меч. 3)
 I-IV; 16(зап. 1); 17, 7 (зап. 4а, Григорий Чудотворец 39, 15:20;
 5); 19, 7(прип. 1, 2); 20, 8:5; 47, 18:5
 26, 9:13; 26, 9:19; 27, 9:25; 37, Грузия 6

* В указателе первая цифра обозначает страницу книги; вторая — номер рукописи; от второй цифры двумя точками выделены статьи рукописи; в скобках помещены указания на записи, приписки и примечания.

- Дамиан** 46, 17:15
Даниил Раифский 37, 14:1; 52, 23:1-2.
Джавахов, И. А. 5 (примеч. 1)
Дионисий Ареопагит 40, 16:4
Дмитрий, муч. 71, 32:25

Евагр 39, 15:24
Евстафий, св. 40, 16:3; 46, 17:12
Евфимий [Святогорец] 15, 7:II; 15, 7:18; 66, 29; 67, 30; 83, 48:6; 83, 48:7; 86 фрагм.
Египет 82, 39:7
Екатерина, св. 38, 15:5
Елисей, епископ 81, 38 (прип.).
Епифаний Кипрский 29, 9:50; 48, 18:17; 53, 24:4:13; 70, 32:15.
Ефрем 39, 15:16
Ефрем Малый 9, 1; 21, 8:16; 27, 9:35; 28, 9:39; 31, 9:3; 38, 15:9; 38, 15:4; 52, 24:1; 53, 24:8-10:12; 55 (примеч. 3); 61 (примеч. 2); 85, фрагм.
Ефрем Сирин 27, 9:27:35-36; 29, 9:57; 30, 9:63; 69, 32:2.

Жордания, Ф. 10 (примеч. 1); 16 (примеч. 1); 21 (примеч. 1); 26 (примеч. 1), 38 (примеч. 1); 54 (примеч. 4).

Захарий, патриарх 63, 26:2;
Захария, пр. 14, 20

Иаков 42, 16:15
Иаков, ап. 66, 28:1
Иаков Думбадзе Шемокмедский 63, 25 (прип. 5).
Иверский монастырь 5
Иеремия, пр. 14, 20
Иерусалим 5 (примеч. 1); 6; 6 (примеч. 4); 7; 7 (примеч. 2); 28, 9:45; 42, 16:15; 63, 26:2; 64, 26:2; 65 (примеч. 1); 81, 39; 6

Иоани, переписчик 37, 14
Иоани 46, 17:19
Иоани Богослов, евангелист 15, 7:11; 39, 15:17; 39, 15:21; 46, 17:13; 62, 25; 67, 30
Иоани Дамаскин 25, 9:2:4:6; 26, 9:15; 27, 9:34:46; 30, 9:62:64; 38, 15:2:11; 39, 15:23; 48, 18:9; 53, 24:10; 54, 24:19; 70, 72:11:21
Иоани Златоуст 25, 9:7; 26, 9:10:11; 27, 9:29:31:32; 28, 9:44; 29, 9:47; 48:51:52:56; 30, 9:58:60:61; 32, 11; 34, 13:1; 38, 15:9:10; 39, 15:18:22; 45, 17:6; 47, 18:4:6:14:15; 53, 24:2; 54, 24:16:17:18:21:22; 62, 25; 66, 29; 67, 30; 68, 31; 69, 32:2; 70, 32:8; 70, 32:12:13:16:18; 81, 39:3; 86, фрагм.
Иоани Константинопольский 48:18:12:13
Иоани Креститель (Предтеча) 30, 9:58; 39, 15:18; 66, 28:1; 69, 32:4
Иоани Раифский 52, 23:3:4:5
Иоани [Святогорец] в мире Абулгерит 32, 11; 33, 11; (запись); 34, 13:1; 66, 29; 67, 30; 83, 48:7; 86, фрагм.
Иоани Синайский 37, 14:1; 52, 23:1-4

Иоиля, пр. 13, 6
Иона, пр. 14, 20
Ипполит 82, 39:9; 82 (примеч. 1)
Ипполит, папа римский 83, 48:3
Иосиф 29, 9:50; 48, 18:17
Иосиф 37, 14
Иосиф 24, 8 (прип. 3)
Иосиф Аримафейский 53, 24:13
Исаия, диакон 81, 38 (прип.)
Исая, пр. 14, 20
Иисус Христос 28, 9:45; 31, 10:1; 38, 15:2:9; 40, 16:5; 19 (прип. 1)

- Иуда 29, 9:47:48; 48, 18:15; 62, 25, 66, 28:1; 70, 32:12
- Кирилл 51, 21
- Кирилл Александрийский 38, 15:13; 29, 9:54; 70, 32:17
- Киприан 22, 8 (зап. 1); 77, 34:3
- Киприан, муч. 21, 8:14
- Климент, римский папа 39, 15:26
- Климент, св. 42, 16:15:16
- Козьма, св. 46, 17:15
- Коста, царь 38, 15:5
- Крестный монастырь 86, фрагм.; 7 (примеч. 2); 65 (примеч.)
- Ксения, св. 46, 17:20
- Лазарь 28, 9:43; 45, 17:3; 47, 18:3:8
- Лаврентий, монах 81, 38 (прип.)
- Леон, сын царя Георгия 63, 25 (прип. 3)
- Леонтий 39, 15:27
- Лука, еванг. 15, 7:3; 34, 12
- Макарий 14, 20 (прип.)
- Макарий, в мире Манасэ 31, 38 (примеч.)
- Макарий Египетский 40, 15:29
- Макарий Римский 42, 16 (прип. 2); 42, 16:11
- Малакия, пр. 14, 20
- Манандян 76 (примеч. 1)
- Манасэ, см. Макарий в мире Манасэ
- Мамант, св. 46, 17:9
- Мария Египетская 28, 9:41; 40, 16:6; 70, 32:6
- Марк, еванг. 34, 12
- Марр, Н. 5 (примеч. 1-2); 6 (примеч. 1); 7 (примеч. 7); 65 (примеч. 2); 69 (примеч. 1); 75 (примеч. 1); 82 (примеч. 2)
- Матфей Джаносдзе 63, 25 (примеч. 2)
- Матфей, еванг. 34, 13:1; 32:11
- Матфей, иеромон. 81, 38 (прип.)
- Миха, пр. 14, 20
- Мелания из Рима 42, 16:14
- Мефодий 27, 9:22
- Мефедий, епископ 53, 24:7; 69, 32:1
- Моисей, пр. 16, 7:XII
- Нектарий Константинопольский 28, 9:37
- Никита, муч. 46, 17:11
- Никодим 29, 9:50; 48, 18:17; 53, 24:13
- Николай, св. 38, 15:7-8; 42, 16:12:13; 63, 25:1
- Николай, писец 68, 31
- Нина, просветительница 83, 48:2
- Нумериан 46, 17:10
- Онуфрий, св. 42, 16:18
- Павел, ап. 30, 9:60; 54, 24:21
- Павел Фивейский 46, 17:18
- Передняя Азия 6
- Петр, ап. 30, 9:60; 39, 15:25; 42, 16:15; 54, 24:21; 62, 25; 66, 28:1
- Петр, епископ 81, 39:2
- Прокопий, св. 41, 16:8; 64, 26:3
- Прохоре 85, фрагм.
- Итоломей 82, 39:7
- Савва, иеромонах 37, 14 (прип.)
- Севастия 27, 9:27; 45, 17:2
- Серапион 40, 15:29
- Серапион Кумурдоели 63, 25:2
- Сильвестр, св. 40, 16:1
- Сильвестр, папа 85 (фрагм.)
- Симеон 39, 15:27
- Симеон 53, 24:7; 69, 32:1
- Симеон Дивнегорец, Столпник 64, 26:5, (зап. 2); 42, 16:19
- Синай, гора 5 (прим. 1); 6; 26 (примеч. 1)

Софоний, пр. 14,20

Софроний Иерусалимский 21, 8:15;
23, 8 (зап. 2); 26, 9:20; 28, 9:
:41; 38, 15:3-4

Стратиг, А. 65 (прим. 1)

Тарасий, архиманд. 10 (прип. 1)

Тбилели 24, 8 (прип. 3)

Тимофей, ап. 66, 28:1

Тит 66, 28:1

Февда 44, 16 (прип. 4)

Федор Исповедник 27, 9:24

Феодор Стратилат 39, 15:19

Феодер Тирон 69, 32:3

Феодорит Кипрский 29, 9:55

Феофил, переводчик 38, 15:12;
38 (примеч. 1)

Феофиста, св. 46, 17:12

Фивей 39, 15:26

Филипп, ап. 46, 17:16

Филофей, св. 37, 14:2 b

Фома 64, 26:2

Харламбий, св. 37:14:2 d

Цагарели. А. 7 (прим. 3); 12, 6;
13, 6; 20, 14 (прип.); 38, 15
(примеч. 1) 55 (примеч. 3)

Чубинов, Н. 7 (примеч. 2)

დაიბეჭდა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის
სარედ.-საგამომც. საბჭოს დადგენილებით

*

რედაქტორი ილ. აბულაძე
ტექნოდაქტორი ნ. ჯაფარიძე
კორექტორი ე. ბათიაშვილი

გადაეცა წარმოებას 16.3.55. ხელმოწ. დასაბეჭდად 21.5.55. ქალაქ-
ზომა 60×92¹/₁₆. ქალაქ. ფურც. 3.0. საბეჭდ. ფურც. 6.0.

საავტორო 4.8. სააღრ.-საგამომც. ფურც. 5.0.

შეკვ. 565. უე 03082. ტირაჟი 1000.

ფასი 3 მან. 20 კაპ.

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობის სტამბა-
თბილისი. ა. წერეთლის ქ. 3/5.